

«Costa pensar que una vida de militància tan densa com la de Nin, que transcorre durant un quart de segle, que es projecta més enllà de les fronteres de Catalunya i de l'Estat espanyol, que coneix de prop, i hi participa, dues de les revolucions més importants del segle XX —a Rússia des del 1921 al 1930 i a la Catalunya revolucionària del 1936-37—, sigui reductible a allò que, en tot cas, representa la culminació de la seva vida, la seva mort violenta. Per aquest mateix fet es fa difícil limitar l'interès de la trajectòria de Nin a l'etapa republicana, inclosos els mesos que va viure durant la guerra, i presentar els 20 anys anteriors com a antecedents d'un període que supera tots els altres.»

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

EDICIONS DE LA MAGRANA

11

Andreu Nin SOCIALISME I NACIONALISME (1912-1934)

ANDREU NIN

SOCIALISME I NACIONALISME (1912-1934)

Escrits republicans,
socialistes i comunistes

Biblioteca
dels Clàssics del
Nacionalisme Català

11

EDICIONS DE LA MAGRANA / DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Col·lecció dirigida per:

Jordi Casassas
Enric Ucelay Da Cal
Josep Ferrer
Josep Termes

Andreu Nin

SOCIALISME I NACIONALISME (1912-1934)

Escrits republicans,
socialistes i comunistes

Edició a cura de Pelai Pagès

Aquesta col·lecció és una iniciativa conjunta
d'EDICIONS DE LA MAGRANA, S. A.
i de la DIPUTACIÓ DE BARCELONA

ANDREU NIN:
A LA RECERCA D'UN NACIONALISME SOCIALISTA

Per a situar, avui, el personatge

D'ANDREU NIN s'ha escrit ja gairebé tot, i en tots els sentits que hom vulgui. Des del terreny de la politicologia, del pensament polític i de la historiografia —branques que sovint es confonen i es presenten barrejades— s'ha parlat d'un «cas Nin» arran del seu assassinat durant la guerra civil espanyola; del seu sectarisme polític des que, en la llunyana Rússia, abraçà la causa del trotskisme; de les seves aportacions literàries, com a traductor que fou dels clàssics russos al català; de la seva basta/vasta (amb b alta i v baixa) tasca com a propagandista i teòric. Hom l'ha comparat amb el seu correligionari de molts anys, Joaquim Maurín, per destacar les semblances i diferències entre l'un i l'altre. L'ha tractat de bon intel·lectual ficat a una mala política. I fins i tot ha retret que l'interès que durant uns anys va despertar la seva figura no es corresponia a la significació i aportació que havia tingut en la realitat de la història contemporània de Catalunya.

No és l'únic cas, certament, en què un personatge esdevé polèmic, més si es tracta d'un personatge contemporani la projecció política i històrica del qual s'ha prolongat fins als nostres dies. Encara avui és difícil parlar de Nin fredament, amb el distanciament amb què en canvi es pot parlar d'altres polítics que li foren coetanis. Dins de l'esquerra política catalana, el nom de Nin continua produint recels i escarafalls i alternativament adhesions i entusiasmes. El crim comès en la seva persona, les complicitats catalanes i espanyoles encara no prou aclarides són, sens dubte, al

Primera edició: setembre de 1985

Coberta: Pep Trujillo

© Edicions de la Magrana, S. A.
Apartat de Correus 9487 - 08080 Barcelona

Compost per Víctor Igual, S. A., Pujades, 68-72
08005 Barcelona

Imprès a Nova-Gràfik, Puigcerdà, 127 - 08019 Barcelona

ISBN: 84-7410-202-2
Dipòsit legal: B.30.362

bell mig de la polèmica. Fins al punt que la seva mort ha arribat a eclipsar molts aspectes de la seva vida. Des d'una perspectiva propera a les posicions de Nin s'ha arribat a afirmar que allò que interessava més del personatge era la seva mort. I des de posicions contràries també s'ha magnificat la seva mort per menysvalorar la seva trajectòria intel·lectual i política. La conclusió d'ambdues postures no pot ésser més clara: allò que convertí Nin en un *personatge històric* fou la seva mort.

Costa, però, de pensar que una vida de militància tan densa com la de Nin, que transcorre durant un quart de segle, que es projecta més enllà de les fronteres de Catalunya i de l'Estat espanyol, que coneix de prop, i hi participa, dues de les revolucions més importants del segle xx —a Rússia des del 1921 al 1930 i a la Catalunya revolucionària del 1936-37—, sigui reductible a allò que, en tot cas, representa la culminació de la seva vida. Per aquest mateix fet es fa difícil limitar l'interès de la trajectòria de Nin a l'etapa republicana, inclosos els mesos que va viure de la guerra, i presentar els 20 anys anteriors com a antecedents d'un període que supera tots els altres.

No ignoro la importància històrica d'un període tan creatiu i renovador com fou per a Catalunya la II República, però en aquest punt penso que l'herència llegada pel franquisme ha contribuït a fer que des de la historiografia —i àdhuc sociològicament i políticament— es mitifiqués el període republicà, sobretot quan hom el comparava amb el període immediatament anterior i en particular amb el posterior. Altrament, és ben cert que en l'evolució política d'un individu cada moment concret significa la superació d'etapes anteriors, però això no representa —o no hauria de representar— cap obstacle perquè, en la valoració biogràfica de la vida d'un personatge, cada conjuntura històrica en què aquella es projecta mereixi l'interès de l'historiador.

El setembre del 1930 un periodista català escrivia des de «L'Opinió» que «un home com Nin (...) és una aportació cultural i política considerable a les inquietuds presents de Catalunya i d'Espanya, en lluita, també avui, per a crear una nova societat».¹

1. Vegeu la nota sense firma que informava de l'arribada de Nin a Catalunya a «L'Opinió», núm. 118, 26 de setembre de 1930.

Tres anys més tard, Domènec de Bellmunt escrivia de Nin: «Figura mística del comunisme. Home lliurat a l'ideal. Romàntic de la revolució alliberadora dels homes i dels pobles. Intel·lectual de l'obrerisme. Un valor.»² Es tracta de dos testimonis escrits, l'un set mesos abans de la proclamació de la República i l'altre en plena evolució republicana. Però tots dos evidencien la importància que concedien a la trajectòria pre-republicana de Nin, una trajectòria que el convertia, en la perspectiva de sengles periodistes, en «una aportació cultural i política» i en «un valor».

Balanç biogràfic

La trajectòria política de Nin és tan complexa com el mateix període històric que li va tocar de viure. Nascut al Vendrell el 4 de febrer de 1892, ell mateix explica que el primer acte polític en què va participar fou durant la Setmana Tràgica del 1909 quan, a disset anys, amb altres companys va boicotejar la festa major del seu poble i va intentar volar un pont de la via fèrria per tal d'impedir el pas d'un tren militar que anava a reforçar la guarnició de Barcelona.³ Estudiant de magisteri a la Normal de Tarragona, el 1910 arribava a Barcelona per completar estudis i fou ací on iniciaria de manera permanent la seva militància política.

A inicis de la segona dècada del segle xx Barcelona vivia encara sota la convulsió provocada per la Setmana Tràgica i per la seqüela repressiva del govern que, lluny de temperar els ànims populars, havia forçat la conjunció de tots aquells qui d'una manera o altra s'oposaven a la monarquia i a la política interior i exterior dels respectius governs de la Restauració. A nivell estatal, el 1909 s'havia constituït la Conjunció republicano-socialista que, després de la caiguda del govern Maura, es proposà l'enderrocament de la monarquia. Un any després, els militants obrers que des del 1908 publicaven «Solidaridad Obrera» constituïen la Con-

2. Domènec DE BELLMUNT: *El català de l'URSS (Biografia d'Andreu Nin)*, «La Rambla», 18 de setembre de 1933.

3. *Ibid.*

federació Nacional del Treball que amb pocs anys desplaçaria l'hegemonia que el lerrouxisme havia posseït entre amplis sectors de la classe obrera catalana. A les files del republicanisme nacionalista, el gener del 1911 es formava la Unió Federal Nacionalista Republicana, un partit plagat de personalitats que pretenia superar la crisi congènita del catalanisme republicà d'esquerres.

En aquest context el jove Nin, que a l'escola Normal de Barcelona havia creat l'Associació d'Estudiants Normalistes, s'havia fet esperantista, havia descobert la pedagogia renovadora del suís Pestalozzi i confessava unes clares inquietuds universalistes, entrà a militar a la UFNR, tot assistint a la seva assemblea d'organització en representació del setmanari vendrellenc «El Baix Penedès». La seva permanència dins la UFNR fou breu, però intensa. Ben aviat destacà com a propagandista tant des de la premsa d'esquerres com des de les tribunes d'orador. Entrà a formar part de la redacció d'«El Poble Català», fou membre de la Junta de la Secció d'Estudis Socials de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i del Consell directiu de la Joventut Federal Nacional Republicana de Barcelona. Alternava així les seves col·laboracions periodístiques a «El Baix Penedès», «El Poble Català», «El Cor del Poble», «La Barricada», etc., amb la política activa i amb les tasques pedagògiques que exercia a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, l'Escola Horaciana i l'Ateneu Obrer de la Barceloneta. D'aquests dos darrers, n'era el director.

Quan pel maig del 1913 decidí donar-se de baixa del republicanisme nacionalista per ingressar a la Federació Catalana del PSOE no va abandonar el seu càrrec a la redacció «El Poble Català» ni la majoria de tasques polítiques i socials que havia realitzat fins aleshores.⁴ De fet la seva entrada dins del socialisme reflectia un tarannà obrerista i una radicalització política i ideològica que ja s'havia manifestat mentre militava a les files republicanes. Radicalització, altrament, que tampoc no es va veure satisfeta en el marc orgànic de la Federació catalana del PSOE. El fet

fou que, després d'una activa tasca propagandista dins del socialisme català, on va destacar com a articulista a «La Justícia Social» de Reus, com a secretari del Centre Socialista de Barcelona i com a vice-president de la Joventut Socialista d'aquesta mateixa ciutat, abandona durant uns anys la política activa.

De 1915 a 1918 Nin desapareix de l'escena política catalana per raons econòmiques, que el menaren a treballar a l'empresa Tusell Hermanos i a emprendre un llarg viatge cap a Egipte. De retorn a Barcelona i vinculat de bell nou al PSOE començà a militar també sindicalment i presidí el Sindicat de Professions Lliberals de la CNT. Aquesta doble militància durà fins al Congrés del Teatre de la Comèdia de Madrid que la Confederació celebrà el desembre del 1919, en un moment particularment àlgid de les lluites socials a Catalunya i quan les repercussions del triomf de la revolució russa del 1917 es deixaven notar sensiblement entre tot el proletariat europeu.

Aquest darrer element motivà que la permanència de Nin dins de la CNT fos conflictiva. Certament, el congrés cenetista de Madrid s'adherí provisionalment a la Internacional Comunista que s'havia constituït a Moscou pel març del 1919; i ja una vegada adoptat l'acord, Nin mostrà el seu entusiasme envers la revolució russa, tot i manifestant-se, però, d'acord a les posicions mantingudes en el congrés per Eleuterio Quintanilla —contrari a l'adhesió— i per Salvador Seguí, que havia matisat les diferències ideològiques que el separaven dels homes de l'octubre rus.⁵ Les simpaties de Nin per la revolució soviètica no partien, doncs, d'una coincidència ideològica amb els pressupòsits bolxevics, com una determinada tradició historiogràfica ha volgut fer creure, a partir de la seva evolució posterior. I en cap cas hom pot considerar que la intervenció de Nin al congrés fos determinant perquè la CNT s'adherís a la Internacional Comunista.

La dinàmica de les lluites socials que va viure Catalunya en

4. Nin va continuar com a redactor d'«El Poble Català» fins a la crisi política motivada pel Pacte de Sant Gervasi signat per radicals i nacionalistes l'abril del 1914.

5. Les Actes del Congrés cenetista a CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO: *Memoria del Congreso celebrado en el Teatro de la Comedia de Madrid los días 10 al 18 de diciembre de 1919*. Tipografía Cosmos. Barcelona, 1932. Per a la intervenció de Nin, pp. 373-374.

els anys següents va afectar Nin com la totalitat dels polítics catalans. Així, la repressió governamental contra la CNT el va menar a la presó durant set mesos a principis del 1920 i el novembre del mateix any fou objecte d'un atemptat dels pistolers del Sindicat Lliure, en el qual va morir el seu company Josep Canela. A començaments de 1921, en plena repressió anticenetista passà a ocupar el càrrec de Secretari del Comitè Nacional de la CNT i per l'abril el Ple Nacional de la CNT, celebrat clandestinament a Barcelona, el designà membre de la delegació cenetista que havia d'assistir a Moscou al congrés fundacional de la Internacional Sindical Roja (juliol 1921).

Nin ja no retornà a Catalunya fins al 1930. Una vegada celebrat el congrés, quan tornava a Barcelona, fou empresonat per la policia alemanya sota les pressions de la policia espanyola que l'acusava de l'assassinat de Dato i demanava la seva extradició. Va romandre a la presó des del 28 d'octubre del 1921 fins al 7 de gener de 1922 quan, denegada la seva extradició, fou expulsat d'Alemanya i va haver de tornar a Rússia.

A partir d'aquests moments s'inicia la inflexió ideològica de Nin cap a les posicions comunistes i s'integra de ple a la tasca d'organització del moviment sindical internacional. En el II Congrés de la ISR (novembre-desembre del 1922) fou designat membre del Comitè Executiu de la ISR i secretari general adjunt, càrrecs que ja no abandonà fins a finals del 1926. I durant aquests anys viatjà successivament a Itàlia, on entrà en contacte amb els militants del PCI per evitar la consolidació de la dictadura feixista (gener 1924); a Amsterdam, on participà en el congrés dels sindicats holandesos, celebrat el desembre de 1925; i a París, on fou detingut per la policia francesa i empresonat durant unes setmanes (gener 1926).⁶

6. La intervenció de Nin al II Congrés de la ISR es pot consultar a *Rapports entre l'Internationale Syndicale Rouge et l'Internationale Communiste*. Discurs au 2è Congrés (par A. Nin, G. Monmousseau, Tresso et Zinoviev) et statuts de l'I.S.R. Pref. de (L.) Budilicux (Avec discours prononcé au IVè Vongrès de l'Internationale par Lozovski). Nin recorda la seva estada a Itàlia, on conegué la notícia de la mort de Lenin, en un article publicat durant la guerra civil espanyola, *Nunca olvidaré aquel trágico 21*

Paral·lelament a aquesta tasca sindical, Nin participà intensament, com a membre del Partit Comunista de l'URSS i del soviets de Moscou, en tots els nivells de la vida política soviètica. És ben conegut que actuà com a interlocutor davant les autoritats soviètiques en el viatge que Francesc Macià realitzà a Moscou l'octubre-novembre del 1925 per tal de cercar ajuts econòmics i militars en la seva empresa d'alliberar Catalunya. I a partir del 1926 va formar part de la Plataforma d'Oposició que, encapçalada per Trotskij, s'enfrontà a les directrius que, sota el guiatge de Stalin, anava prenent la Unió Soviètica. L'ostracisme polític a què progressivament fou condemnat en el clos moscovita de l'hotel Lux li permeté d'iniciar les traduccions literàries al català dels clàssics russos.⁷

A desgrat del seu protagonisme dins l'organització del sindicalisme roig i dins de la política russa, Nin sempre va seguir molt de prop la política catalana i les vicissituds que travessava tant el moviment obrer català com el comunisme espanyol.⁸ Interès que es va incrementar en els darrers anys de la seva estada a Moscou, coincidint a l'Estat espanyol amb la crisi de la Dictadura de Primo de Rivera. A partir del 1928 col·laborava assíduament a «L'Opinió»

de enero, «La Batalla», 21 de gener 1937. La seva intervenció en el congrés dels sindicats holandesos es recull al fulletó *In nieuwe banen o Belangrijke vedevöeringen van het N.A.S. Congres* (gehonden op. 25, 26 en 27). December 1925 (door H. Sneevliet, Hughes, A. Nin, e.a.). Nationale Arbeids-Sekretariat in Nederland. Amsterdam, 1926. Per a la seva estada i detenció a França vegeu «La Antorcha» (Madrid), núm. 217, 29 de gener de 1926, i núm. 220, 19 de febrer de 1926. Per a altres qüestions referides a l'activitat sindical de Nin durant aquest període és interessant *Moments essentiels de l'histoire de l'I.S.R.*, «L'Internationale Syndicale Rouge», núms. 54-55, juillet-août 1925.

7. Per a les traduccions literàries que va realitzar Nin, vegeu Pelai PAGÈS: *Andreu Nin. Su evolución política (1911-1937)*. Zero. Bilbao, 1975, i Francesc BONAMUSA: *Andreu Nin y el movimiento comunista en España (1930-1937)*. Anagrama. Barcelona, 1977. El tema de les traduccions apareix exhaustivament a la correspondència que mantingueren des del 1928 Nin i Maurín, que es pot consultar a Pelai PAGÈS: *Correspondència Nin-Maurín*, I i II, a «L'Avenç», núm. 50 i núm. 51, de juny i juliol-agost de 1982.

8. *Ibid.*

i des de Moscou estant va escriure *Les dictadures dels nostres dies* (1930), una de les rèpliques més brillants que va merèixer el llibre de Francesc Cambó *Les dictadures*, que havia estat publicat un any abans. De fet, ja l'abril del 1928 havia sol·licitat la seva sortida de Rússia, per bé que l'ordre d'«expulsió» no li arribà fins a l'agost del 1930.⁹

De retorn a Barcelona, en plena descomposició de la monarquia alfonsina, i en un moment de crisi profunda dins del Partit Comunista d'Espanya, durant uns mesos collaborà amb Joaquim Maurín i amb la Federació Comunista Catalano-Balear, que era a punt de trencar tota relació orgànica amb el PCE i amb la Internacional Comunista i de constituir el Bloc Obrer i Camperol. Però les pressions que rebé de Trotskij i dels seus partidaris a l'Estat espanyol el menaren a distanciar-se de Maurín i a contribuir a les tasques d'organització de l'Oposició Comunista espanyola (Esquerra Comunista d'Espanya, des del 1932). En el si de la petita organització trotskista —de la qual esdevingué secretari general— fundà i dirigí «El Soviet» i collaborà a «Comunismo», la revista teòrica que dirigia Juan Andrade a Madrid. A l'ensem que continuava collaborant literàriament amb les Edicions Proa dirigides per Puig i Ferrer.

L'isolament polític d'aquests primers anys republicans, les discrepàncies polítiques i organitzatives que havia sostingut amb Trotskij i amb el trotskisme internacional i la nova situació creada a Catalunya i a tot l'Estat després de la revolució d'octubre del 1934 motivaren que Nin i la majoria de l'Esquerra Comunista s'integressin en el procés d'unificació marxista iniciat a Catalunya el gener del 1935 i que, en una primera fase, culminà amb la unificació entre l'Esquerra Comunista i el BOC de Maurín, el setembre de 1935. El resultat d'aquest primer procés fou la creació del nou Partit Obrer d'Unificació Marxista.

Membre del Comitè Executiu del POUM, director de «La Nueva Era» i assidu collaborador de «La Batalla», Nin fou nomenat secretari general de la Federació Obrera d'Unitat Sindical, en

constituir-se l'organització sindical influïda pel POUM el maig del 1936. L'any anterior havia publicat *Els moviments d'emancipació nacional*, la seva aportació teòrica sobre la qüestió nacional, síntesi de les distintes aportacions aparegudes en el si del moviment obrer internacional.

En esclatar la guerra civil, la desaparició de Maurín en la zona rebel, convertí Nin en el secretari polític del POUM. En el procés revolucionari iniciat a Catalunya a partir d'aquest moment —en el si del qual el POUM, juntament amb la CNT i la FAI, mantenia les posicions més radicals—, Nin fou membre del Consell d'Economia de Catalunya, l'organització encarregada d'aplicar i planificar la nova economia basada en les collectivitzacions i el control obrer, i durant els mesos de setembre i desembre del 1936 fou conseller de Justícia i Dret de la Generalitat, des d'on creà els Tribunals Populars i concedí la majoria d'edat civil als joves a partir dels divuit anys.

La intransigència revolucionària sostinguda pel POUM i per Nin durant aquests mesos, i les seves crítiques contra les purgues que Stalin estava portant a terme a la Unió Soviètica, li valgueren l'oberta hostilitat del PCE i, a Catalunya, del PSUC, el partit constituït tot just iniciada la guerra com a resultat d'un segon procés d'unificació entre les forces marxistes catalanes. El PSUC havia provocat ja la crisi del Consell de la Generalitat que marginaria Nin i el POUM de les institucions republicanes de Catalunya i des de començament del 1937 serien freqüents a la premsa comunista les inculpacions de feixisme i quintacolumnista adreçades contra el POUM. Després dels fets de maig del 1937, el PCE i el PSUC incrementaren els seus atacs i el juny del 1937 aconseguiren que el govern Negrín —que havia acabat de substituir Largo Caballero— illegalitzés el POUM. Nin fou detingut juntament a la resta del Comitè Executiu del POUM i segrestat, segons tots el indicis, per la policia política soviètica que actuava clandestinament a l'Espanya republicana, desaparegué. Sembla que morí assassinat prop de Madrid, després d'haver-se negat a signar una declaració inculpatòria contra els seus companys.

9. Nin confirma la data d'abril de 1928 en una carta, encara inèdita, que va escriure a Joaquim Maurín des de Moscou el 17 de gener de 1929.

L'evolució del pensament nacionalista de Nin

En el marc d'aquesta dilatada i polifacètica militància, el fet nacional i la complexa problemàtica dels moviments d'alliberament nacional en el seu conjunt ocuparen un dels eixos més importants del pensament polític de Nin, si bé, com és lògic —d'acord a la seva evolució política— les seves posicions i la seva actitud es varen anar matisant i conformant segons la ideologia adaptada en cada etapa. D'aquí que resulti difícil un estudi uniforme i homogeni del seu pensament, sense tenir en compte el context polític i ideològic de les seves successives militàncies. L'anàlisi del pensament nacionalista de Nin, caldrà realitzar-lo, doncs, en els tres moments en què es manifesta políticament i ideològicament d'una manera més diàfana: en les respectives etapes republicana, socialista i comunista.

I. El republicanisme socialitzant

Quan Nin ingressà a la Unió Federal Nacionalista Republicana tenia dinou anys, una gran càrrega d'apassionament i de radicalisme polítics, un voluntarisme activista envejable i unes ganes encomiables de transformar el món que l'envoltava. Republicà i nacionalista en estret contacte amb la problemàtica dels moviments socials a Catalunya, posseïa unes clares preocupacions obreristes, com molts altres dirigents republicans de la seva època. Així, el seu pensament, forjat tant a partir dels requeriments de la realitat com de les àvides lectures que realitzava, apareix necessàriament immadur i confús, com correspon a l'etapa de formació en la qual es trobava.

Els articles de la joventut de Nin, i més en concret els de la seva primera militància republicana, ens presenten un ventall de temes d'interès molt vinculats a la problemàtica històrica del republicanisme català, de les forces polítiques que existien a Catalunya i a l'Estat espanyol i del moment concret que li havia tocat de viure. Una anàlisi detallada d'aquests escrits ens mostra una herència multiforme que des de Ramiro de Maeztu fins a Bakunin,

passant per Joaquín Costa i Lluís de Zulueta, demostra a l'ensem un cert eclecticisme ideològic i la utilització que feia del pensament d'aquests autors per a donar suport a les seves posicions radicals i intransigents.

Fent un inventari i classificant els autors citats per Nin, en un sentit o en un altre —per a basar-s'hi o per a refutar-los— observem no només la diversitat ideològica de les lectures que realitzava, sinó l'important pes dels autors no catalans. Així, en contextos diferents, utilitza cites gairebé textuals de tres autors francesos, relacionats tots tres directament amb el món de l'ensenyament, la cultura i la pedagogia i, indirectament, amb el de la política. El comte de Volney, que fou secretari de l'Assemblea Nacional francesa el 1790, un any després de l'inici de la revolució, i collaborà amb els consells d'ensenyament públic; Félix-Antoine-Philibert Dupanloup, pedagog del segle XIX considerat com el representant del catolicisme liberal a França; i l'historiador François-Alphonse Aulard, professor a La Sorbona i especialista en la revolució francesa. El ventall ideològic liberal queda completat per sengles referències al poeta i pensador nord-americà Ralph Waldo Emerson i al sociòleg britànic Herbert Spencer. El contrapunt a aquestes lectures vindria representat pel dramaturg norueg Ibsen —punt de referència del modernisme literari català—, i pel revolucionari rus, ja esmentat, l'anarquista Bakunin.

Entre els escriptors hispànics Lluís de Zulueta, el polític, escriptor i pedagog que en aquests moments militava també a la UFNR, però que no tardaria a passar al Partit Reformista de Melquíades Álvarez i a traslladar-se a viure a Madrid, mereix un tracte de favor, ja que apareix citat en tres llocs diferents. Els mateixos que Gabriel Alomar de qui Nin coneixia, car l'esmenta explícitament, el text de la conferència pronunciada el 1904 i publicada l'any següent sota el títol de *El Futurisme*. Aquesta referència a un dels textos teòrics del modernisme català, que Nin qualifica d'«incomparable», la caracterització que fa d'Alomar com a «mestre de les joventuts», la referència ja esmentada a Ibsen, les exaltacions a la vida, a l'inconformisme i a la revolta que, com veurem tot seguit, caracteritzen els articles de Nin durant aquests anys, ens fan pensar que una de les fonts de la inspiració ideolò-

gica de Nin durant la seva joventut s'hagi de cercar entre els modernistes catalans, tot i que els anys 1911-1913 el modernisme literari català havia entrat ja en franca davallada.

Per bé que Alomar potser sigui l'autor citat més significatiu, cal esmentar també les referències ideològiques que Nin fa a Ramiro de Maeztu, quan l'autor basc encara defensava un regeneracionisme europeïtzant i no s'havia decantat definitivament cap a opcions dretanes; al jurista i sociòleg asturià Adolfo González Posada, director del servei de legislació, bibliografia i acció de l'Institut de Reformes Socials; al filòleg castellà Federico de Onís; a l'escriptor Àngel Ganivet, precursor i ideòleg de la generació del 98; i a l'exponent màxim del regeneracionisme espanyol, l'aragonès Joaquín Costa. L'esment a Torres i Bages —de qui Nin havia llegit l'allegat del bisbe tradicionalista contra l'escola neutra titulat *El hombre mutilado por la escuela neutra*— s'adreça clarament a refutar-lo. I altres referències, com les que dedica als republicans federals Pi i Margall i Vallès i Ribot no representen un suport ideològic sinó simples referències polítiques i històriques.

En qualsevol cas, doncs, el ventall d'autors és ideològicament prou ampli i si bé hi predominen els de tradició ideològica liberal —sobretot quan parla d'autors estrangers— no són gens menyspreables les referències als regeneracionistes hispans; més significatives, encara, són les mencions a Ibsen, Bakunin i al mallorquí G. Alomar. Tot plegat configura un sincretisme ideològic que, com ja ha quedat dit, serveix al jove Nin per a donar suport al seu radicalisme i a la seva intransigència.

En la base de fonamentació de tots els seus posicionaments d'aquest període destaca, certament, la profunda insatisfacció enfront la situació històrica en què es trobava l'Estat espanyol en tots els seus aspectes socials, culturals, econòmics, etc., insatisfacció que el va menar a ser summament crític envers la monarquia i la política dels diversos governs monàrquics, però també respecte als partits republicans, entre els quals incloïa el seu mateix partit. Hom pot atribuir aquest criticisme a ultrança a la seva joventut i/o immaduresa política (Nin no s'està de manifestar en més d'una ocasió que allò que ha de distingir la joventut és la seva actitud

de rebellia), però el seu radicalisme responia també a la lògica de les seves anàlisis —a la lògica de la crisi social que patia l'Estat espanyol— i a les propostes polítiques i ideològiques que avançava.

Ja ha estat assenyalada una certa influència del modernisme literari en el pensament de Nin, sobretot la d'aquell grup que en la darrera dècada del segle XIX a l'entorn de «L'Avenç» (sobretot la del període 1889-1893) preconitzava la regeneració moral i cultural de Catalunya i es va vincular al moviment anarquista català. L'article *Revolta*, publicat el 22 de març de 1912,¹⁰ representa, amb escreix, un cant a la vida, a la subversió i a la revolta que acosta Nin a l'actitud política i social que havien mantingut un Jaume Brossa, un Pere Coromines o un Ignasi Iglésias feia més de deu anys: «Som joves i volem viure i anhelem semblar, generosament, vida i joventut al nostre pas. Nostra empenta és avassalladora i invencible. Que la nostra veu retronqui als tons apocalíptics contra totes les injustícies i tiranies de la terra.»

Aquesta actitud aparentment negativista, d'oposició vitalista a allò existent, de crítica rotunda i contundent a la vella societat —«contra totes les injustícies i tiranies de la terra»— s'acompanya, com en els modernistes catalans, d'una alternativa regeneracionista que passava per l'educació i la culturització del poble. L'obsessió per la cultura i per l'educació, per la reconstitució moral del poble, esdevé una tònica constant de les preocupacions de Nin durant aquesta fase. El març del 1912, des de «La Barricada», fa una crida a emprendre «l'obra santa de la regeneració per la cultura».¹¹ I quan el setembre del 1912 publica una sèrie de tres articles sota el títol genèric de *La Dignificació de la Política*¹² no només torna a insistir en el paper regenerador de l'educació política i de la pedagogia, sinó que proposa la formació d'un «Exèrcit de la Salvació Espiritual» de Catalunya que empengués «un treball ambiciós, concentrat, de meditació i estudi»

10. Andreu NIN: *Revolta*, «La Barricada», 22 de març de 1912.

11. Andreu NIN: *El problema de la cultura*, «La Barricada», 22 de març de 1912.

12. Andreu NIN: *La Dignificació de la Política*, «El Poble Català», 2, 7 i 9 de setembre de 1912.

per a després «amb un riquíssim bagatge espiritual, llançar-nos en cos i ànima, a la santa propagació en les multituds incultes; la paraula viril i la ploma atíllada i ferma, caldejada pel foc inextingible de les ànimes joves per la fe immarcessible de l'ideal, amb quina ferma i amb quina admirable equanimitat vibrarien en la tribuna i en la fulla impresa».

És interessant en aquest punt destacar les concepcions pedagògiques que Nin defensava durant aquests anys, ja que manifesten clarament que es trobava al corrent de les noves tendències pedagògiques que es començaven a instaurar a Europa i a Catalunya. Però el seu interès per la pedagogia —a la qual dedica diversos articles— no es devia només a la seva professió de mestre. Per a Nin, la pedagogia era una forma més de militància política i així conceptuava i argumentava la necessitat d'una pedagogia allunyada de tot tipus de dogmes i tabús, una pedagogia alliberadora i creativa, que impulsés l'esperit d'iniciativa, de crítica, de contestació i, altra vegada, de revolta:

«La nova escola —afirma en la conferència que va pronunciar l'onze de juliol del 1912 a la seu de la Confederació General del Treball— no considera el noi com l'«animal indomable» a qui s'ha d'educar a força de cops i estretes disciplines, sinó com l'home en germen, que té tot el futur tancat en els seus primers anys, segons la feliç expressió de Dupanloup, i a qui s'han de desenvolupar progressivament totes les seves facultats. Per això la moderna ciència pedagògica es fonamenta científicament, constituint una ciència filosòfica d'aplicació, especulativa i experimental i distingint-se pel seu sentit pràctic i el seu concepte integral. La seva finalitat consisteix a fer homes, per la qual cosa, més que ensenyar, capacita per a pensar, més que instruir, educa.»¹³

Al costat d'aquests principis, que podien servir a diversos tipus d'orientacions pedagògiques modernes, Nin hi situa tota una sèrie de determinacions que constitueixen l'essència bàsica de la nova educació. En primer lloc «al noi, devem inclinar-lo ja des de l'escola envers un franc camí de revolta, de protesta contra el

que cregui irracional o injust; la pedagogia arracona, per ranci, el *magister dixit* i enruna sens pietat tota mena de *fetitxes*».¹⁴

La lluita contra el «fetitxisme», contra tota mena de tabús mena, com a conseqüència, a la lluita contra el dogma, que «fa néixer a l'alumne la desconfiança en si mateix i li produeix una anorreadora i infecunda peresa mental. S'ha de tenir en compte que el sentiment i la prevenció són sempre nocius i que aquesta mena d'exercici que ensenya a treure conclusió justa de les premisses, causa la debilitat del judici. S'ha de fer que el noi es convenci que no hi ha res sant ni infallible, que la intel·ligència humana pot arribar a indagar, a descobrir i a conquerir-ho tot».¹⁵ Nin identificarà el dogma amb «totes les religions positives, que subjecten la consciència humana a una hipotètica divinitat»,¹⁶ i defensarà, per tant, la laïcitat de l'escola, la seva neutralitat en matèria religiosa, ja que «la bondat, l'honradesa, la integritat moral no són patrimoni de cap escola política, social o religiosa determinada, sinó que són humanes».¹⁷ Altrament la religió —el cristianisme— pressuposa «la submissió incondicional als poders constituïts, la humilitat, la resignació davant l'actual monstruosa desigualtat social»; i al mateix temps «la submissió del pensament i de la consciència humanes al dogma».¹⁸

L'anticlericalisme de Nin representa, doncs, un dels principis bàsics de la seva concepció pedagògica, però esdevé el resultat d'una actitud completament racional que s'explica i s'implica en la concepció *activa* que té de la pedagogia i es troba lluny, per tant, del temperamentalisme anticlerical tan en boga entre nombrosos sectors populars de Catalunya. El seu agnosticisme filosòfic està, doncs, molt a prop del racionalisme d'aquelles escoles

14. Andreu NIN: *Revolta*, «La Barricada», 22 de març de 1912.

15. Aquestes paraules, les va pronunciar Nin en un míting celebrat a Gràcia a favor de l'escola neutra el 18 de març de 1913. El resum a «El Poble Català», 20 de març de 1913.

16. Andreu NIN: *Revolta*, «La Barricada», 22 de març de 1912.

17. A la conferència *Les modernes orientacions de la pedagogia*, «El Poble Català», 13 de juliol de 1912.

18. Andreu NIN: *Revolta*, «La Barricada», 22 de març de 1912.

13. El resum de la conferència, amb el títol *Les modernes orientacions de la pedagogia*, a «El Poble Català», 13 de juliol de 1912.

anarquistes que, animades per Francesc Ferrer fins al 1909, posseïen una indubtable influència a Catalunya.

Una altra de les característiques que, segons Nin, han de definir la nova escola és la seva catalanitat. Seria fàcil trobar en aquest principi pedagògic de Nin una influència del seu nacionalisme polític. Però les seves argumentacions a favor de la catalanitat de l'escola són essencialment pedagògiques:

«En la família, i en els companys troba el noi els primers elements constitutius de la llengua, imperfectament adquirida, perquè es troba moltes vegades en continu contacte d'uns pares incultes i amb companys que parlen l'«argot» peculiar de la infància. Si l'escola és continuació de la família, deu corregir els defectes d'una llengua mal adquirida, que el mestre ha de polir, i perfeccionar. En la llengua materna i no en cap altra, es troba la base sòlida per a l'ensenyança, a Catalunya del català, per a millor aprendre els altres idiomes, entre ells indubtablement el castellà. Avui el noi surt de l'escola coneixent imperfectament el català i el castellà»¹⁹

Si la tasca immediata a portar a terme és, doncs, la regeneració moral i política del poble a través de la cultura i l'educació, Nin en aquesta etapa republicana ben aviat avançarà propostes clarament socialistes. Ja l'agost del 1912, en un article premonitori que publica a «El Poble Català», sota el títol de *La Democràcia*, manifesta clarament i oberta que la solució de tots els problemes i l'assoliment de la democràcia únicament podria aconseguir-se amb la instauració del socialisme:

«Vindrà fatalment la conquesta del poder pel «quart estat» i amb la immediata instauració del collectivisme socialista la desaparició de les castes i l'adveniment d'un estat en què tots els homes, «iguals en drets i en deures», intervindran en el govern i

19. A la conferència *Les modernes orientacions de la pedagogia*, «El Poble Català», 13 de juliol de 1912. Una de les crítiques que Nin farà al Nou Col·legi Mont d'Or, a l'article que li dedica, serà sobre la seva manca de catalanitat. L'altra es referirà al caràcter religiós de l'ensenyament que imparteix. Vegeu Andreu Nin: *De Pedagogia. El Nou Col·legi Mont d'Or, «El Poble Català»*, 22 de setembre de 1912.

regime de la comunitat. Sols llavors la Democràcia esdevindrà una realitat.»²⁰

Aquesta confessió de fe socialista que fa Nin en aquests moments posa en relleu la contradicció ideològica en què Nin es trobava dins el republicanisme català, més encara perquè les propostes d'actuació que contínuament apuntava queien, clarament, en un sac buit.

Bona part de les crítiques que dirigí al republicanisme i al seu propi partit se centraven, justament, en l'immobilisme republicà, en la manca de creativitat i en aquella política que limitava la seva actuació als enfrontaments partidistes en vanes conteses electorals. No és d'estranyar, doncs, que Nin, com ell mateix afirmaria anys més tard, es trobés incòmode dins el nacionalisme republicà.²¹ Tot i que durant els mesos que hi va romandre la seva fidelitat i la defensa de les posicions del seu partit foren contínues.²² El fet que la UFNR fos l'única organització nacionalista, republicana i inequívocament d'esquerres que existia a Catalunya explica que hi romangués durant gairebé dos anys i mig.

En aquest punt cal fer esment a les seves posicions nacionalistes que val a dir, en cap moment presenta a través d'una teorització sistematitzada. El seu nacionalisme, d'acord amb el testimoni dels seus articles, es manifesta com una actitud política activista i encara molt poc teoritzada. Únicament en un article, *Els partits polítics espanyols i les solucions autonomistes*,²³ planteja obertament les definicions de nació i nacionalisme en relació a les reivindicacions autonomistes i a la política defensada pels partits polítics espanyols.

El fonament naturalista del seu pensament nacional queda molt clar quan afirma que per als catalans l'aspiració autonomista «és un sentiment, és l'entranya viva de la nostra actuació en totes les seves manifestacions, és quelcom que té arrels fondes en el

20. Andreu Nin: *La Democràcia*, «El Poble Català», 27 d'agost de 1912.

21. Declaracions a Domènec DE BELLMUNT: *El català de l'URSS*, citat.

22. Són nombroses les conferències i els actes públics en què participà Nin defensant la política de la UFNR. Entre altres la conferència *Els ideals polítics a Catalunya*, «El Poble Català», 25 de maig de 1912.

23. Publicat a «El Poble Català», 2 d'octubre de 1912.

nostre cor, que està encarnat en nosaltres, que és carn de la nostra carn i sang de la nostra sang».²⁴ D'aquí que els partits espanyols —àdhuc aquells que, en principi, pels seus programes federals, es manifesten partidaris de solucions autonomistes— quan es tracta de l'autonomia de Catalunya manifestin tota la seva oposició. Car, per a ells, l'autonomisme esdevé un concepte vague i abstracte aplicable de formes molt diverses, des de l'individu a la nació, mentre que per als catalans l'autonomisme només es comprèn en el si de la nació: «Nosaltres som “nacionalistes” perquè la “nació” és per a nosaltres la unitat orgànica “autonomista” de la federació.» Una nació, altrament, que no està determinada pels caràcters etnogràfics, per la situació geogràfica o pels antecedents històrics, sinó per la «voluntat dels qui la componen, el sentiment de la pròpia personalitat, tan arrelat com dèiem abans en l'ànima de Catalunya».²⁵

Els pressupòsits romàntics, naturalistes i àdhuc pratians implícits en aquestes afirmacions tan contundents són més que evidents. I la conseqüència que Nin n'extreia era la impossibilitat de cap fusió amb partits polítics espanyols, car als ideals republicans i federalistes que podien ésser comuns, s'hi afegia un nacionalisme del qual naixia el divorci entre Espanya i Catalunya.

II. *El socialisme nacionalista*

Pocs mesos després d'escriure aquest article, Nin es donava de baixa de la UFNR i s'adheria a la Federació Catalana del PSOE. Les seves conviccions socialistes —que ja havia manifestat en l'etapa anterior—, la seva consciència social, decantada finalment cap a la causa obrera, i l'atzucac en què es trobava el republicanisme català, determinaren, sens dubte, aquest canvi de militància. Però és interessant d'observar com, en molts aspectes, existeix una línia de continuïtat en les preocupacions de Nin entre l'etapa republicana i la socialista.

Per una banda, Nin va continuar mantenint les mateixes posicions radicals, intransigents i antidogmàtiques i la seva fe en la política regeneracionista. En el si del PSOE es manifestà molt crític envers el manteniment de la Conjunció Republicano-Socialista; el seu atac contra la ineficàcia del republicanisme esdevingué més constant; i les seves crítiques apuntaven també contra el dogmatisme de determinats dirigents del socialisme espanyol. El regeneracionisme de Nin es concretà ara en una poc dissimulada admiració per Costa, a qui dedica una imaginativa «fantasia arbitrària» que esdevé tot un model de proposta regeneracionista.²⁶

El primer tema d'interès que destaca en aquesta nova etapa de la seva militància política es refereix a la importància quantitativa i qualitativa que Nin confereix a la situació històrica europea. A meitats del 1913 —quan Nin ingressa a la Federació Socialista Catalana— la conflictivitat europea, les nombroses situacions de conflicte que enfrontaren els estats europeus, els contenciosos nacionals existents en els tres imperis europeus —el tsarista, l'austro-hongarès i l'otomà—, havien assolit un nivell de gravetat tal que tot feia preveure l'esclat generalitzat de totes les contradiccions internacionals acumulades des de la crisi de finals del segle XIX.

A un crític agut de la realitat com era ja Nin no se li podia escapar la transcendència històrica d'aquesta conflictivitat. Però, al mateix temps, és evident que la vessant internacional implícita en la seva nova militància va contribuir de manera decisiva a incrementar la seva atenció pel desenvolupament de l'evolució europea que òbviament influïa en l'evolució mateixa dels socialismes europeu i espanyol. Les seves fonts ideològiques —si parem esment als autors més citats— són ara molt més nítides i no deixen cap mena de dubte sobre l'adscripció ideològica a la qual pertanyen: les dues notes necrològiques que dedica a Bebel i al naturalista britànic Alfred Russel Wallace en són una prova molt clara. Com així mateix les referències als alemanys Kautsky i Bernstein, a Rosa Luxemburg, Labriola, Jean Jaurès, Jules Guesde

24. *Ibid.*

25. *Ibid.*

26. Andreu NIN: *La veu de Costa. Fantasia arbitrària*, «La Justícia Social», 10 d'octubre de 1914.

i, per resumir, a la pràctica totalitat de la plana major del socialisme europeu de començaments de segle. És difícil d'afirmar amb rotunditat si Nin coneixia directament l'obra d'aquests autors o si els esmentava només per referències indirectes. L'any 1913 eren més aviat escasses les traduccions que existien a Catalunya d'obres d'autors socialistes europeus. Però si tenim en compte que Nin exercia com a periodista, que en alguns casos esmenta revistes i publicacions estrangeres, i que havia traduït, per a ésser publicat a «La Justicia Social», el *Catecismo Socialista* de Guesde, no seria d'estranyar que conegués moltes de les obres dels autors que cita. En qualsevol cas, l'encert amb què els esmenta reflecteix un coneixement notable de la seva vida pública i àdhuc de la seva obra.

La conflictivitat pre-bèl·lica que vivia Europa queda recollida en tres articles referits al contenciós d'Alsàcia-Lorena que enfrontava Alemanya amb França, a la situació d'opressió nacional que vivia Finlàndia sota el jou tsarista, i a la conflictivitat política i social existent a Bulgària. En els dos primers casos para esment a dos plets nacionals importants en la conjuntura històrica europea i en les posicions adoptades pels socialistes. Quan tracta del cas búlgar —al bell mig del volcà balcànic— es limita a assenyalar l'agitació existent al país i el paper que hi desenvolupaven els socialistes.²⁷

Obviament, el seu interès per la situació internacional creix en esclatar la guerra. El 19 de juny del 1914, molt poques setmanes abans de la crisi definitiva que iniciaria la contesa, Nin escriu un article a «La Pàtria», on sota el significatiu títol d'*El proletariat i la guerra* intenta demostrar el comportament pacifista del proletariat europeu a través del seu comportament històric i de les diverses resolucions aprovades en els seus congressos. Per a Nin —com per a molts socialistes europeus— no existia cap dubte sobre quina seria l'actitud que adoptaria la classe obrera

27. Vegeu, respectivament, *El Congrès de Jena. Els socialistes alemanys voten per l'aproximació franco-alemanya i per l'autonomia d'Alsàcia-Lorena*, «El Poble Català», 21 de setembre de 1913; *Els socialistes finlandesos i Rússia*, «El Poble Català», 27 de novembre de 1913; i *La situació de Bulgària*, «El Poble Català», 1 de gener de 1914.

en cas de guerra: la seva oposició faria trontollar els respectius governs. Els governants, escriu, «en endavant, podran governar, com fins ara, sense el poble, però no contra el poble».²⁸ L'actitud final dels socialistes europeus, que donaren suport a la política dels respectius governs, no només frustraria a bastament qualsevol expectativa de pau, sinó que també qüestionaria l'internacionalisme manifestat fins aleshores pel moviment socialista europeu.

L'inici de la guerra mundial motivà a l'Estat espanyol i també a Catalunya una àrdua polèmica sobre la posició que calia prendre davant la guerra europea. En el si del PSOE ben aviat es configuraren dues posicions: la d'aquells que es mostraven favorables al triomf dels aliats i la dels qui defensaven una política pacifista, de denúncia de la guerra, a ultrança. El PSOE no va prendre una actitud definitiva fins a l'octubre del 1915 a través del dictamen aprovat pel seu X Congrés, en el qual es va adoptar la posició aliadòfila. A Catalunya, però, les coses varen anar diferents. Recasens, el director de «La Justicia Social», es va manifestar pacifista des del primer moment i es va negar a publicar en el setmanari reusenc informacions sobre el desenvolupament bèl·lic, a l'ensem que només publicava notícies sobre congressos i manifestacions internacionals contra la guerra.

Nin, però, es va adscriure a la posició aliadòfila. En un primer article, publicat el 5 de setembre del 1914, discutia l'actitud de Recasens, i tot fonamentant-se en la interpretació del «materialisme històric marxista» afirmava que «hem d'acceptar la guerra com un mal necessari, ja que ella ha d'ésser la característica d'una de les darreres evolucions del règim capitalista agonitzant» i defensava que els socialistes «ens aprofitem del moment per a bé dels nostres ideals, inclinant-nos per aquells que representen una garantia més gran de llibertat, i el triomf dels quals determini l'acceleració del moviment evolutiu de la societat present».²⁹ L'opció, com deixaria molt ben aclarit en un article següent, no deixava lloc al dubte:

28. «La Pàtria», 19 de juny de 1914.

29. Andreu Nin: *La guerra europea. Caràcter de la lluita. La responsabilitat del poble*, «La Justicia Social», 5 de setembre de 1914.

«La lluita està entaulada entre l'esperit llatí, expansiu i liberal, i l'esperit de dominació imperialista, d'exacerbació militarista, d'Alemanya; entre la civilització i la cultura, com ha defensat l'Alomar en un article admirable; entre la República i l'Imperi, la Democràcia i el règim de castes. El triomf d'Alemanya representaria la continuació de l'anomenada *pau armada*, la iniciació d'un període de temible opressió militarista, el continu sotsobre a Europa, l'espectre de la guerra constituït en constant amenaça, l'aniquilació de l'esperit liberal sota la grapa germànica, la pèrdua definitiva de tota esperança d'emancipació per a Alsàcia-Lorena, per a la Itàlia "Irredenta", per a Polònia, per al "mosaic" de nacions que gegueuen sota el jou opressor dels Augsburgs.»³⁰

Aquesta actitud de Nin no va impedir que defensés la neutralitat d'Espanya a la guerra tot al·legant la seva impotència econòmico-social per a participar-hi.³¹ El juliol del 1915, però, quan havia deixat de col·laborar a «La Justicia Social», escriu un breu i concís article a «Els Amics d'Europa», on sembla abominar de la seva actitud anterior. Ja no té clar que el mètode d'interpretació marxista sigui infal·lible ni que la guerra sigui la «conseqüència exclusiva del mode de producció capitalista» ni que calgui buscar un únic responsable en el descabdellament de la guerra. La seva advocació a la necessària unitat moral d'Europa que mena a la constitució d'uns futurs Estats Units d'Europa on totes les nacions seran indispensables fa pensar en un retorn cap a actituds netament i clara pacifistes.³²

Pel que fa a la conflictiva situació internacional del període, cal destacar, finalment, la dura crítica que Nin dedica al socialista francès Jules Guesde, quan aquest va acceptar entrar a formar part del Govern del seu país. En el llarg article anti-guesdista, Nin mostra al mateix temps una agudesa crítica considerable, una

habilitat periodística indiscutible i un coneixement poc comú de la història del socialisme europeu i francès.³³

Que la situació internacional condicionà tot el període de la militància socialista de Nin sembla evident. Nin no fou una excepció en el panorama català i espanyol del moment. La guerra, havia deixat escrit, havia de contribuir a la instauració de la societat socialista. La lluita pel socialisme, en un país neutral, havia de ser la primera prioritat. I ara es tracta, ja ho hem assenyalat, d'un socialisme radical que sotmet a crítica permanent el conjunt de la realitat que l'envolta i que encamina tots els seus esforços a la construcció d'un moviment socialista que a la Catalunya dels anys 1913-1915 —per limitar només el període en què Nin escriu els seus articles— pugnava per trobar un espai polític que li permetés consolidar una mínima estructura organitzativa. Nin es dedica, doncs, a una tasca periodística i propagandística on combina l'actitud radical dels seus plantejaments socialistes amb una clara preocupació organitzativa.

Sobre el primer aspecte trobem inicialment la bel·ligerància que adopta en contra dels partits republicans, en particular des que el seu anterior partit, la UFNR, decideix presentar-se conjuntament amb els lerrouxistes a les eleccions legislatives del març del 1914. Si el desembre del 1913, encara des d'«El Poble Català», havia de contestar a una al·lusió d'antirepublicanisme de què havia estat objecte per part de «La Publicidad», i havia d'afirmar que els socialistes «som profundament i sustancial republicans» i alhora defensava la col·laboració entre socialistes i republicans;³⁴ a partir de l'abril del 1914 Nin es manifestarà partidari de la ruptura de la Conjunció republicano-socialista, que funcionava des del 1909, i de trencar tot tipus de relació amb els partits republicans. «El republicanisme —escrivia de forma contundent— és quasi, políticament, un cadàver. Desfet, desprestigiats, mancats

30. Andreu NIN: *La guerra europea. Pel triomf de la Triple «Entente»*, «La Justicia Social», 12 d'octubre de 1914.

31. Andreu NIN: *La guerra europea. Espanya i les guerres. Homes públics sense sentit polític. Les declaracions de Lerroux*, «La Justicia Social», 3 d'octubre de 1914.

32. Andreu NIN: *Europa una i múltiple*, «Els Amics d'Europa», 24 de juliol de 1915.

33. Andreu NIN: *La participació ministerial. Guesde socialista revolucionari i Guesde ministre*, «La Justicia Social», 19 de desembre de 1914.

34. Andreu NIN: *Els republicans (?) de «La Publicidad»*, «El Poble Català», 9 de desembre de 1913.

de forces, no té arrelament ni solvència moral en el país.»³⁵ La conclusió que extreia de la situació en què havia caigut el republicanisme, només podia abocar a la radicalització del socialisme:

«Ara més que mai cal que el Partit Socialista realitzi per tot Espanya una intensa campanya de propaganda dels seus ideals. Ara més que mai cal que el poble es convenci de la inutilitat i de la ineficàcia dels partits republicans.

»Cal convèncer-lo de la bondat dels nostres ideals i de la ignomínia del règim capitalista a què està subjecte; cal realitzar una campanya d'agitació revolucionària, roja, molt roja, com demanava el meu amic Fabra. I cal desenganyar-se: només el Partit Socialista deslligat de tot pacte o compromís amb cap altre partit burgès, està capacitat per a realitzar a Espanya aquesta tasca.

»Per això s'imposa, d'una manera inajornable, la ruptura de la Conjunció, la subsistència de la qual representarà sempre un obstacle perquè el Partit Socialista realitzi la seva implacable tasca de crítica del règim capitalista i dels partits burgesos —monàrquics i republicans— i per a la realització independent i fecunda de la seva obra de proselitisme prop de les masses obreres.»³⁶

L'alternativa política apuntada per Nin en aquest article es va concretar en les resolucions del IV Congrés de la Federació Socialista Catalana, celebrat el mes de juny del 1914, un congrés en el qual Nin va desenvolupar un paper destacat i que va inaugurar una etapa d'heterodòxia política dels socialistes catalans respecte a les directrius oficials del partit.³⁷

El radicalisme de Nin —o si voleu, el seu hipercriticisme— no es va limitar només al partits republicans, a l'evolució del règim monàrquic objectiu sovintejat dels seus atacs— o a les repetides denúncies contra la repressió a què estava sotmesa la

classe obrera, sinó que va afectar també de forma directa el mateix partit socialista. Són molt significatives les crítiques que dedicà a l'onzè congrés de la UGT, celebrat paral·lelament al de la Federació Socialista Catalana, pel fet que «intervinguessin d'una manera activíssima i directa en les tasques del congrés alguns companys que, si bé apreciables i dignes per la seva tasca socialista i les seves condicions personals, no tenen una significació purament i neta obrerista; o per dir-ho millor, no pertanyen a les files dels treballadors manuals, que són els qui constitueixen la Unió i els únics que, conseqüentment, poden intervenir en les qüestions d'ordre intern que l'afecten».³⁸ Molt significatiu és l'article *Ortodoxos i heterodoxos*, en el qual denuncia l'esclerosi teòrica existent en el PSOE, tot contraposant la «sana i renovadora heterodòxia» a l'«ortodòxia dogmàtica, freda i raquítica» que continuava imperant entre molts socialistes hispànics.³⁹

Que Nin va destinar tots els seus esforços a la tasca propagandística i organitzativa del socialisme a Catalunya queda palesat observant la seva activitat, i no només la periodística, durant aquest període. Des que ingressà a la Federació Socialista Catalana i en el decurs de tot l'any 1914 es caracteritza com un dels oradors i conferenciants més actius del socialisme català. Participa en nombrosos mítings contra la guerra del Marroc i en tots aquells actes de difusió del socialisme que es celebren arreu de Catalunya. Així el trobem participant en activitats propagandístiques a Ponts (la Noguera), Lleida (el Segrià), Agramunt i Tàrraga (l'Urgell), les Borges Blanques (les Garrigues), Alforja i Reus (el Baix Camp), Tortosa (el Baix Ebre), Igualada (Anoia), Sabadell (el Vallès Occidental), Sitges (el Garraf), Badalona (el Barcelonès), Arenys de Mar, Argentona, Calella, Mataró i Vilassar de Mar (el Maresme), Sant Quirze de Besora (el Ripollès), Sant Hipòlit de Voltregà (Osona), Santa Coloma de Farners (la Selva) i Sant Feliu de Guíxols (el Baix Empordà), sense comptar els mül-

35. Andreu NIN: *El Partit Socialista davant la crisi republicana. Cal trencar la Conjunció*, «La Justícia Social», 18 d'abril de 1914.

36. *Ibid.*

37. Vegeu la valoració que fa Nin sobre el congrés a *El IV Congrés de la Federació Socialista Catalana. Impressió general*, «La Justícia Social», 4 de juliol de 1914. En el mateix número es publiquen les resolucions aprovades.

38. Andreu NIN: *La U.G. de T.*, «La Justícia Social», 18 de juliol de 1914.

39. Andreu NIN: *Ortodoxos i heterodoxos*, «La Justícia Social», 19 de setembre de 1914.

tiples actes i manifestacions públiques en què va participar a Barcelona.⁴⁰

Altrament, un home de tarannà obrerista com era Nin dedicà bona part de la seva atenció als components organitzatius, estratègics i tàctics del moviment obrer. Pel que fa als aspectes sindicals ha estat assenyalat ja l'interès que li despertava la Unió General de Treballadors, sobretot perquè Nin era conscient del poc arrelament que el sindicat socialista posseïa entre el proletariat català, a causa de la innegable influència anarquista.⁴¹ Per això no dubtava a polemitzar amb els anarquistes, tot assenyalant el descrèdit a què havia arribat la tàctica d'acció directa i aventurant la mort del sindicalisme revolucionari.⁴² I per aquesta mateixa raó saludava entusiàsticament cada moviment vaguístic en què els obrers demostraven una combativitat suficient i cada vegada que es donaven passos endavant en la seva consolidació organitzativa.⁴³ Cal destacar, per la peculiaritat que representa en el context en què és enunciada, la reivindicació de la comarca com a unitat històrica, social i política que ha de servir de base per a l'organització sindical dels treballadors del camp.⁴⁴

De totes maneres, i a desgrat de tot el que ha estat dit fins ara, allò que defineix més bé l'etapa socialista de Nin no és el seu radicalisme social i polític, ni la constant preocupació que mostrà per les qüestions relacionades amb la classe obrera, sinó el manteniment de les seves posicions nacionalistes, que li moti-

varen no pocs problemes en el si del socialisme català. El fet que Nin romanguí a la redacció d'«El Poble Català» i continuï col·laborant en el diari, després de donar-se de baixa de la UFNR, és un indicatiu molt clar de la seva fidelitat nacionalista. Quan a l'abril del 1914 es produí la dimissió en bloc de la redacció del diari, arran del Pacte de Sant Gervasi signat entre radicals i nacionalistes, Nin figura entre els dimissionaris que publiquen «La Bandera», i el trobem també en el Consell de redacció i col·laborant assíduament al setmanari «La Pàtria», que inicià la seva publicació el maig del 1914.⁴⁵

També en aquest aspecte les referències internacionals són inevitables: Nin recorrerà a les nombroses situacions de conflicte nacionalitari que s'estaven produint a Europa per tal d'emmarcar les reivindicacions nacionals catalanes i mostrar la seva europeïtat. Les referències que dedica a Rovira i Virgili —tot i la distància ideològica que separava l'un de l'altre— indiquen clarament la influència que van exercir en Nin els estudis d'un dels autors més prolífics que varen treballar sobre els moviments nacionalistes.

Des d'aquesta perspectiva, doncs, Nin plantejà dins del socialisme català allò que ben aviat serà considerat per la direcció socialista com una heretgia: que el socialisme a Catalunya es defineixi i actuï com un partit nacionalista. En una conferència que, amb el títol *El socialisme a Catalunya* pronuncià pel desembre del 1913 al Centre Nacionalista Republicà de Gràcia exposà molt clarament aquesta idea en afirmar que «el socialisme a Catalunya ha de tenir un caràcter propi i peculiar adaptat al seu temperament i al seu caràcter, distint al de la resta del partit a Espanya».

40. La relació de poblacions catalanes on Nin va intervenir en actes públics ha estat extreta de les informacions aparegudes, fonamentalment, a «El Poble Català» i a «La Justícia Social».

41. Vegeu Andreu Nin: *De la vida obrera. La Unió General de Treballadors*, «La Pàtria», 3 de juliol de 1914. A un nivell més general mostra la seva preocupació per la qüestió sindical a *De la vida obrera. L'organització sindical i els seus directors*, «La Pàtria», 6 de juny de 1914.

42. Andreu Nin: *Descrèdit d'una tàctica*, «La Justícia Social», 4 d'octubre de 1913.

43. Vegeu *De la vida obrera. Després de la vaga marítima*, «La Pàtria», 29 de maig de 1914; *Des de Barcelona. «La Unió Tramviària»*, «La Justícia Social», 7 de març de 1914.

44. Andreu Nin: *Els obrers del camp*, «La Justícia Social», 18 de juliol de 1914.

45. Vegeu «La Bandera», núm. 1, 25 d'abril de 1914. El primer número de «La Pàtria» aparegué el 22 de maig de 1914, i el seu Consell de redacció estava constituït per Prudenci Bertrana, Claudi Ametlla, Màrius Aguilar, Rovira i Virgili, Pere Casals, Alexandre Plana, R. Noguer i Comet, A. Serrano i Victori, J. Bertran i Ballet, Andreu Nin, Carles Soldevila, V. Solé de Sojo, R. Reventós, Delfí Sanmartí, J. Vives i Borrell i V. Bernades, la pràctica totalitat de la redacció d'«El Poble Català». En el seu núm. 8, el darrer publicat, amb data de 10 de juliol de 1914, «La Pàtria» anuncia que es fusiona amb «La Nació», com així va succeir.

Per aquesta raó «el partit socialista català ha d'ajudar incondicionalment el moviment nacionalista del nostre poble», com estava succeint arreu d'Europa. En aquesta conferència Nin acabava sostenint «la perfecta compatibilitat entre el Socialisme i el Nacionalisme, els dos ideals que mouen i agiten actualment tots els pobles» i arribava a la conclusió que «el socialisme ha d'ésser a Catalunya altament nacionalista». El que havia de distingir el socialisme català de l'espanyol era la seva radicalitat: «sentimentalment anarquitxant i pràcticament socialista».⁴⁶

Un mes i mig després d'haver pronunciat aquesta conferència, Nin presentava formalment en el si de la Federació Catalana del PSOE la seva proposta nacionalista a través d'un article a «La Justicia Social», que va iniciar un debat molt agre i dur amb Fabra i Ribas.⁴⁷ Les contundents afirmacions de Nin quan diu que «els caràcters del Socialisme no són, ni poden ser, purament i exclusivament econòmics», que «el principi de la lluita de classes no ens resulta suficient per a resoldre els múltiples i variats problemes que la complexitat de la vida social planteja», que «el problema social no és una simple qüestió d'estómac» i que «el problema econòmic», si bé constitueix l'ànima del Socialisme, «no deixa de representar més que un aspecte —és clar que el més important— de la qüestió social», foren considerades una gosadia inadmissible per a un partit socialista que es trobava ancorat en quatre principis doctrinaris i era incapaç de fer avançar els seus plantejaments teòrics front a les noves realitats que sorgien d'una etapa històrica particularment conflictiva.

Però més agosarat era encara presentar, com feia Nin, una convergència d'interessos entre el nacionalisme i el socialisme: «Nacionalisme i Socialisme —escrigué— són dos termes aparentment antitètics, però els seus fins es confonen i es complementen recíprocament, existint entre ambdós una íntima i indestructible connexió.» Connexió que quedava molt ben expressada quan Nin

enunciava els objectius que perseguia cadascun d'ambdós moviments: «Si el Socialisme aconseguirà, amb el seu esforç, que s'ensorri estrepitosament l'únic poder de la burgesia, desapareixent amb ell la injustícia de la desigualtat econòmica d'allò que menyspreadorament anomenava amb raó Fourier la societat *civilitzada*, el Nacionalisme aconseguirà, per la seva acció cada dia més viva i més intensa, vèncer en tots els seus reductes la burgesia arrabassant-li la seva força i el seu instrument de pressió més formidable: l'Estat.»⁴⁸

L'«heretgia» així anunciada no va tardar a trobar la rèplica immediata de Fabra, qui després de considerar que «*el nacionalismo (...) comparado con el Socialismo puede constituir un bonito tema de conversación para matar el tiempo en una tertulia aburrida o para distraer los ocios durante las vacaciones veraniegas*», plantejava el nacionalisme com un contrincant polític a qui calia combatre i acabava estigmatitzant el nacionalisme com una «desviació burgesa» o «*como un pasatiempo de intelectuales educados en la escuela de Bizancio*».⁴⁹

Nin, però, no es va donar per vençut, i en un segon article de contrarèplica a Fabra presentava un exhaustiu repàs de la situació europea per a posar en relleu la coincidència existent en molts països entre el nacionalisme i el socialisme, i conclouia significativament:

«Com a conclusió al que he exposat en aquestes mal engiponades línies, afirmo que el Socialisme és a tot arreu francament nacionalista; que Espanya constitueix, en aquest sentit, una lamentable excepció i que el problema nacionalista *viva i batega* com una cosa substancial i humana, MALGRAT nosaltres.

»Jo no relegaré mai a segon terme el principi de la lluita de classes, com sembla desprendre's de les paraules de Fabra. Quan em vaig convèncer que «és la lluita suprema, una lluita al costat de la qual les altres semblen petites escaramusses» vaig abando-

46. Un breu resum d'aquesta conferència, d'on hem extret els paràgrafs publicats, a «El Poble Català», 24 de desembre de 1913.

47. Andreu NIN: *Socialismo y Nacionalismo. Consideraciones preliminares*, «La Justicia Social», 7 de febrer de 1914.

48. *Ibid.*

49. Antoni FABRA I RIBAS: *Socialismo y Nacionalismo*, «La Justicia Social», 14 de febrer de 1914.

nar les files dels partits burgesos i vaig abraçar la gloriosa bandera roja de la Internacional.

»Que consti!, però que consti també que no entenc que, en nom de l'internacionalisme, es combatin les justes aspiracions dels pobles oprimits, incorrent per inconcebible paradoxa, en pecat de *patrioterisme*.

»...Que ens posin tots els motius que vulguin, però que no ens diguin espanyolistes...»⁵⁰

Que la qualificació d'«espanyolista» no va caure gaire bé a Fabra ho prova la seva segona rèplica.⁵¹ Nin va acabar la seva participació en el debat amb un breu article en el qual oferia una síntesi del que havia exposat sobre el tema Eugène Fournière en un article recent.⁵² I si bé n'anunciava un de proper en el qual tractaria sobre els conceptes de pàtria i nació en relació amb l'internacionalisme, cal suposar que l'acollida negativa que havien tingut els seus primers treballs l'havien desmoralitzat suficientment com per a no insistir-hi més. I ja no va participar en la polèmica que es va desenvolupar en el si del socialisme durant els anys 1915 i 1916 i en la qual, entre d'altres, intervingueren Martí i Julià i Recasens.⁵³

Malgrat tot, hi ha prou indicis per a suposar que Nin, almenys durant tot l'any 1915 en què conclou la seva primera etapa de militància socialista, continuà mantenint la mateixa actitud. El 15 de maig de 1915 participà en un míting de propaganda nacionalista al nou local del CADCI, acabat d'inaugurar a la Rambla de Santa Mònica. Juntament amb Pi i Sunyer, Layret, Coromines i Puig i Esteve, Nin hi participà en representació dels «socialis-

tes nacionalistes catalans» i en la seva intervenció insistí en conceptes ja coneguts: «Patriotisme i internacionalisme no són dues idees contradictòries, ans al contrari es complementen. L'abstracció internacionalista, cal fer-la més viva pel nacionalisme o, com va dir Almirall, pel particularisme.» Sobre la llengua, després d'esenyalar que el català és «expressió de tota la nostra ànima» i d'afirmar que «el poble que té una llengua morta no pot tenir un esperit creador», qualificà l'espanyol de llengua estrangera. I acabà la seva intervenció tot afirmant que no comprenia que hi haguessin socialistes i anarquistes que combatessin el nacionalisme i citant la frase de Jean Jaurès, segons la qual «el geni de la pàtria és el millor que tenim».⁵⁴

Encara l'agost del 1915 Nin era entrevistat per «La Revista» sobre la posició de Catalunya davant la guerra mundial, i en aquesta entrevista no dubtava a afirmar que el problema de les petites nacionalitats entrava de ple en la pugna de la guerra i que, «si, com sembla, són solucionats els plets d'alguns pobles que lluiten per la llur deslliurança, l'exemple pot produir una reacció favorable al nostre moviment per part dels que encara l'esguarden amb indiferència, i pot servir així mateix d'estímul als militants per a emprendre una tasca intensa de nacionalització, de reconstrucció espiritual, indispensable per al triomf de la causa de Catalunya». Després de defensar la neutralitat activa de Catalunya davant la guerra, una neutralitat que promogués i propulsés «solucions dels problemes econòmics que la conflagració ha plantejat, galvanitzant el cos social espanyol i obrint ampla via a la discussió serena i desapassionada de les inquietuds que a les consciències ha suggerit la guerra», conclouia afirmant «que la constitució actual dels Estats és una contínua i permanent amenaça al dret de les petites nacions i que la unió de tots els pobles europeus sota la forma federativa és l'única garantia de pau duradora».⁵⁵

En la segona etapa de la seva militància socialista, Nin no va tornar a ocupar-se de la qüestió nacional. Però encara el trobem

50. Andreu NIN: *Socialismo y Nacionalismo. Calma, calma... Con los nacionalistas, no; con el nacionalismo, sí*, «La Justicia Social», 28 de febrer de 1912.

51. A FABRA I RIBAS: *¿Qué quiere decir «españolista»?», «La Justicia Social», 7 de març de 1914.*

52. Andreu NIN: *Socialismo y Nacionalismo. Eugène Fournière y el problema nacionalista*, «La Justicia Social», 21 de març de 1914.

53. Per a un estudi sobre aquesta polèmica, vegeu Xavier CUADRAT: *La cuestión nacional y el PSOE: algunas consideraciones*, «Perspectiva Social», núm. 5, Barcelona, 1975.

54. El resum de conferència a «La Publicidad», 17 de maig de 1915.

55. *Catalunya davant la Guerra europea*, «La Revista», 10 d'agost de 1915.

el gener del 1918 participant en els mítings que havia organitzat l'entitat «Nostra Parla» a favor de la llengua catalana,⁵⁶ i en la campanya per l'autonomia de Catalunya que es va desenvolupar durant els mesos de desembre del 1918 i gener del 1919.⁵⁷ En aquests moments, però, el PSOE havia començat a rectificar la seva actitud envers el nacionalisme català. En el seu XIè Congrés, celebrat el novembre del 1918, s'havia manifestat a favor d'una futura «confederació republicana de nacionalitats ibèriques» i en la reunió celebrada el 16 de desembre del mateix any per la Federació Socialista Catalana per tal de decidir la seva participació en la campanya pro-autonomista va aprovar una declaració en la qual manifestava que *«la lucha en favor de la autonomía de Cataluña, lejos de constituir un movimiento hostil hacia las demás regiones de España, representa una acción libertadora contra la oligarquía y el caciquismo y un medio seguro de establecer relaciones verdaderamente fraternales entre los diversos pueblos de la Península»*.⁵⁸ Els esforços inicials de Nin no havien estat, almenys pel moment, endebades.

III. Les concepcions leninistes

Nin no tornà a ocupar-se teòricament del fet nacional català ni de l'estudi dels moviments nacionalistes fins als anys trenta, però ho féu ja des de les posicions ideològiques del comunisme leninista i marcadament influït per la seva estada a la Unió Soviètica. La publicació de les seves obres més importants d'aquest període ens estalvia un estudi aprofundit sobre el que va dir i escriure Nin arran dels nacionalismes.⁵⁹ Per aquesta raó ens

limitarem a presentar una síntesi del seu pensament, tant pel que es refereix als seus fonaments teòrics com a les posicions que mantingué al llarg de la II República espanyola.

Sobre el primer punt val a dir que Nin assumeix acríticament els postulats de Marx, Engels, Lenin i fins i tot, en alguns aspectes, de Stalin, a l'hora de definir les característiques històriques del fet nacional i de plantejar les línies d'actuació de la classe obrera respecte als moviments nacionalistes.⁶⁰ Així, parla de la nació com d'«un producte directe de la societat capitalista, per tal com sorgeix i es desenvolupa allí on sorgeix i es desenvolupa el capitalisme» i s'aproxima molt a Stalin en enumerar com a característiques de la nació «l'existència de relacions econòmiques capitalistes determinades, la comunitat de territori, d'idioma i de cultura».⁶¹ El fet nacional queda, doncs, emmarcat en un període històric molt precís —que s'inicia amb les revolucions burgeses i la formació del capitalisme— i definit per uns trets la inevitabilitat de tots els quals es fa imprescindible perquè hom pugui parlar de nació. La lluita de la burgesia contra el feudalisme i les classes feudals hegemòniques, la mateixa revolució burgesa, esdevé en l'anàlisi marxista realitzada per Nin una lluita nacional i, al mateix temps, la lluita nacional es converteix en una lluita contra el feudalisme.

Des d'aquesta perspectiva la lluita nacional va constituir un factor progressiu en aquells països on encara no s'havia realitzat la revolució democràtico-burgesa i on subsistien, a més, Estats

de Pelai Pagès. Els articles que Nin va publicar, tots ells en castellà, sobre el fet nacional durant la II República es poden trobar a Andreu Nin: *La cuestión nacional en el Estado español*. Compilació i pròleg de Pelai Pagès. Fontamara. Barcelona, 1979.

60. Hi ha una abundosa bibliografia sobre el marxisme i la qüestió nacional. Entre altres obres hom pot consultar Horace B. Davis: *Nacionalismo y Socialismo. Teorías marxistas y laboristas sobre el nacionalismo hasta 1917*. Península, Barcelona, 1972. Bloom: *El mundo de las naciones. El problema nacional en Marx*. Siglo XXI. Buenos Aires, 1975. I, especialment, G. Haupt, M. Lowy i C. Weill: *Les marxistes et la question nationale. 1848-1914, Etudes et textes*. Maspero. París, 1974.

61. Andreu Nin: *Els moviments d'emancipació nacional*, p. 73.

56. «La Publicidad», 6 de gener de 1918.

57. «La Publicidad», 19, 30 i 31 de desembre de 1918.

58. «La Publicidad», 17 de desembre de 1918.

59. Sobretot Andreu Nin: *Els moviments d'emancipació nacional*. Edicions Proa. Barcelona, 1935. Hem utilitzat la segona edició publicada per les Edicions Catalanes de París, el 1970, amb pròleg d'Oriol Puigvert (Josep Benet) i un assaig biogràfic de Wilbardo Solano. Hi ha també una traducció castellana a Ed. Fontamara, Barcelona, 1977, amb una introducció

plurinacionals. Tot exposant les posicions de Lenin, Nin propugnava el sosteniment dels moviments nacionals i el dret de les nacions a disposar lliurement dels seus destins, perquè aquests moviments estan dotats d'un gran contingut democràtic «arrosseguen masses populars immenses en la lluita i constitueixen un factor revolucionari poderosíssim que el proletariat no pot deixar de tenir en compte». ⁶² El reconeixement estratègic dels moviments nacionalistes és, com també ho era en les anàlisis de Lenin, claríssim: el moviment nacionalista ja no es troba en el mateix pla d'igualtat que el moviment socialista. La lluita nacional s'ha de subordinar, necessàriament, a les exigències de la lluita de classes.

Aplicant aquests principis estratègics a la realitat multinacional de l'Estat espanyol i d'una manera més clara al cas català, durant la II República Nin defensava la imperiosa necessitat que la classe obrera assumís, com a única classe revolucionària, les reivindicacions nacionals i encaminés les nacionalitats oprimides cap al seu alliberament, ja que només la classe obrera podia afrontar una tasca que a Catalunya havia estat traïda per la gran burgesia i que estava essent traïda també per la petita burgesia radical, a mesura que els antagonismes de classe s'anaven aguditzant.

L'autodeterminació de les nacionalitats —entesa com el reconeixement del dret de separació amb la conseqüent formació d'Estat propi— quedava inclosa així dins la revolució democràtica que només podia ésser realitzada fins a les darreres conseqüències per la classe obrera, la qual després de la seva conquesta del poder, iniciaria també àmplies transformacions de caràcter socialista. Nin coincidia amb Maurín a assenyalar el protagonisme de la classe obrera en la lluita nacional durant aquesta etapa en què l'hegemonia del nacionalisme català encara era en mans de la petita burgesia, i a exposar l'íntima relació que existia entre la revolució democràtica i la revolució socialista. No en va Nin plantejava, com a fi estratègic, la formació d'una Unió de Repúbliques Socialistes d'Ibèria, a partir de l'inequívoc model que oferia l'estructuració de l'URSS, punt de referència inevitable de tots els comunistes de l'Estat espanyol durant els anys trenta.

62. *Ibid.*, p. 72.

Militància política i militància cultural: una breu conclusió

Ja ha estat assenyalat que, durant tota l'etapa de militància republicana, Nin situava l'escola com a eix vertebrador de la política regeneracionista que proposava les necessàries transformacions culturals i educatives del país. A l'escola, escriví en una ocasió «és on hem de trobar una solució redemptora». ⁶³ «La base de la reconstitució física, intel·lectual i moral del poble —digué en un altre indret— es troba en l'Escola.» ⁶⁴ L'endarreriment que patia l'Estat espanyol era, en bona part, un endarreriment cultural i l'existència de dotze milions d'analfabets entre una població de dinou milions d'habitants el preocupava obsessivament.

No és, certament, un fenomen exclusiu de Nin aquest interès a centrar tots els esforços polítics en la regeneració cultural del poble. Com tampoc era inusual a l'època que les files de l'esquerra catalana es nodrissin de nombrosos mestres d'escola. El magisteri era concebut com una forma més —sinó la més important— de militància política. I que la cultura era un instrument d'alliberament econòmic i social per a les masses treballadores ho havien escrit ja al segle XIX nombrosos dirigents anarquistes europeus i catalans. Els ateneus populars —nombrosos a Catalunya des de finals de segle— s'havien convertit en una escola permanent de formació política i d'educació. Les escoles racionalistes, inspirades per l'anarquisme i impulsades en moltes ocasions pels sindicats, havien proliferat en tanta mesura que havien provocat una reacció fulminant de les classes dirigents del país, com es va posar en relleu arran de l'assassinat de Ferrer i Guàrdia.

És en el marc d'aquesta situació històrica i d'unes propostes culturals molt arrelades entre amplis sectors populars de Catalunya que cal interpretar la militància político-cultural de Nin durant aquesta etapa de la seva joventut. És cert que des del moment en què s'incorporà a la CNT, el 1919, va abandonar aquesta perspectiva inicial: durant més d'una dècada va situar la

63. Andreu Nin: *La Democràcia*, «El Poble Català», 27 d'agost de 1912.

64. Andreu Nin: *La Dignificació de la política*, II, «El Poble Català», 7 de setembre de 1912.

seva activitat pública més important en el moviment sindical. I quan retornà a Catalunya, el 1930, va centrar la seva militància política en la reorganització del moviment comunista. Però justament durant la dècada dels anys trenta, abans de l'esclat de la guerra civil, i en el darrer període de la seva estada a Moscou, reprengué les seves activitats culturals.

No es tracta, en aquesta darrera etapa de la vida de Nin —quan militava a l'Esquerra Comunista i al POUM— d'una represa de la militància cultural, en el sentit abans esmentat. Però sí que es pot parlar de l'interès renovat per unes preocupacions culturals que, ben segur, no havia abandonat en cap dels anteriors períodes. En aquests anys, coincidents amb el desenvolupament republicà, va limitar gairebé la seva tasca cultural a les traduccions literàries —especialment, però no exclusivament— del rus al català. I tots els crítics han coincidit a assenyalar la vàlua de les seves traduccions. Traductor de Dostoievski, de Tolstoi, de Pilniak, i de Txèkhov, Nin es mostra un profund coneixedor de l'estructura lingüística tant del rus com del català, de tal manera que les seves traduccions no han perdut gens ni mica la frescor que les caracteritzava en el seu moment.

Però allò que sorprèn més d'aquesta activitat de Nin és la incursió —breu, però significativa— que va realitzar en el terreny de la crítica literària. Prologuista de les seves pròpies traduccions, i d'alguna d'aliena, va utilitzar un mètode crític que considerava al mateix temps els aspectes formals de l'obra —estilístics, tècnics i estètics— i aquells elements històrics i socials que hi eren implícits o explícits. Així, el pròleg a *Crim i Càstig* de Dostoievski, a *L'insurgent* de Jules Vallès o a *El Volga desemboca al Mar Caspi* de Pilniak esdevenen concisos assaigs crítics d'un interès indubtable. I el seu article sobre la narrativa soviètica sorgida de la revolució continua representant un model d'aquella crítica literària que havia inaugurat Trotski, quan, en oberta polèmica amb Stalin, s'oposava a l'existència d'un «art proletari» i propugnava la formació d'un nou art i d'una nova cultura superadora de les diferències de classe.⁶⁵

65. LEON TROTSKY: *Literatura y revolución*. Jorge Álvarez Ed. Buenos Aires, 1964.

Aquesta faceta de l'activitat pública de Nin als anys trenta enllaça així —per bé que el seu caràcter sigui diferent— amb la militància cultural del primer període i el converteixen en un intel·lectual de reconeguda vàlua, o si hom vol, en un qualificat treballador de la cultura, la labor del qual esdevé perfectament comparable a la seva actuació política. Però en la mesura que són difícilment indestruïbles i compartimentables les diverses projeccions en què en desenvolupa la vida d'una persona, el Nin intel·lectual, el Nin militant cultural, no es pot comprendre al marge del Nin polític. Per molt polèmiques o errònies que haguessin estat les posicions polítiques que va anar adoptant progressivament en el decurs de la seva complexa evolució, és inqüestionable que Nin va destinar el seu projecte de vida a la realització d'una utopia realitzable: l'alliberament dels homes i dels pobles. I en aquest projecte de vida el seu activisme cultural complia una funció paral·lela a la seva activitat política, com si es tractés —ja ho hem dit— d'una forma més de militància.

Els escrits seleccionats

La característica més important de la present antologia rau en el fet que ens presenta un Nin inèdit, pràcticament desconegut tant dels interessats com dels estudiosos de la història. D'aquí que el criteri que ha imperat en la present selecció sigui el de l'exhaustivitat, el d'oferir en les dues primeres parts la pràctica totalitat —fins als límits on ens ha estat possible— dels articles que Nin va publicar entre 1912 i 1915. Amb el criteri adoptat hom pot aprofundir no només en el pensament polític de Nin durant aquests anys de la seva formació política, sinó també en quins eren els temes objecte de la seva atenció, i conseqüentment, en retalls significatius del mosaic de problemes que configurava la realitat catalana i espanyola del moment. Així, hom hi trobarà des d'articles referents a qüestions pedagògiques fins a denúncies contra la repressió, passant pels treballs ja comentats sobre el nacionalisme o els partits polítics catalans.

La procedència és, en tots els casos, periodística. Respecte al

període republicà predominen a bastament els articles publicats a «El Poble Català», on Nin va col·laborar des de meitats de l'any 1912 fins a l'abril del 1914, per bé que el caràcter de les seves col·laboracions canvia quan ingressa a la Federació Catalana del PSOE. A partir d'aquest moment tracta fonamentalment sobre aspectes referits al moviment socialista internacional. Durant el període republicà també va col·laborar en revistes de periodicitat setmanal o més esporàdica, com foren el setmanari vendrellenc «El Baix Penedès» i les dues publicacions que aparegueren el 1912 com a portaveus de l'esquerra catalanista «La Barricada» i «El Cor del Poble».

Pel que fa a l'etapa socialista hi són majoritaris els articles publicats a «La Justicia Social» de Reus. Nin inicià la seva col·laboració al setmanari socialista català el 6 de setembre del 1913, corresponent al número 168 de la revista, amb un article titulat significativament *Los partidos republicanos y la cuestión social*, però aquest número no ha estat localitzat. La seva darrera col·laboració a «La Justicia Social» aparegué el 19 de desembre del 1914. A part de les col·laboracions ja esmentades a «El Poble Català», Nin col·laborà també al setmanari d'esquerra nacionalista «La Pàtria», aparegut entre maig i juliol del 1914 i on s'ocupà d'una secció titulada «De la vida obrera». També ha estat localitzada una col·laboració a la publicació setmanal «Els Amics d'Europa», publicada durant la guerra mundial com a òrgan del Comitè d'Amics de la Unitat Moral d'Europa.

Alguns dels articles del període republicà havien estat ja publicats per Oriol Pi de Cabanyes en una antologia de textos de Nin apareguda l'any 1978⁶⁶ i una part dels articles que Nin va escriure en castellà a «La Justicia Social» de Reus ho havien estat també en la selecció d'articles d'aquesta revista publicada per M. Dolors Capdevila i Roser Masgrau.⁶⁷ Sobre les absències cal esmentar que no ha estat localitzat l'exemplar de «Los Mise-

rables» que contenia un article de Nin i que va motivar la seva detenció l'agost del 1914.⁶⁸ No hem inclòs, perquè presentava dubtes sobre la seva paternitat, un article publicat a «La Nació», el 12 d'agost del 1914, sobre *Els socialistes i la guerra*, que anava signat amb la inicial A. El fet que Nin no hagués col·laborat mai en el portaveu de l'Esquerra Catalanista, ni abans ni després d'aquesta data, ens ha inclinat a prescindir d'aquest article. Finalment, tampoc no hem localitzat l'article que anunciava el mateix Nin sobre Rosa Luxemburg i que, segons sembla, havia estat publicat a diversos periòdics.⁶⁹

De l'etapa de la seva militància comunista hem seleccionat aquells articles en els quals Nin, com a màxim dirigent de l'Esquerra Comunista, exposa una síntesi del seu pensament i del pensament marxista i leninista sobre el fet nacional, i esbossa el programa d'actuació que ha de desenvolupar, a parer seu, la classe obrera davant els moviments d'alliberament nacional existents a l'Estat espanyol. Aquest és el cas dels dos articles que publicà a «Comunismo» i del que va escriure per «Leviatán», poques setmanes abans de la insurrecció d'octubre del 1934. Encara que no portin la seva signatura, hem cregut oportú incloure també la tesi sobre les nacionalitats, aprovada en la III Conferència de l'Esquerra Comunista pel març del 1932, que completa la perspectiva teòrica de les anàlisis de Nin; i dues editorials d'«El Soviet», el setmanari que dirigia Nin, centrades en la discussió a les Corts republicanes de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Si bé no podem garantir que Nin sigui l'autor material dels tres textos, la similitud en el tractament del tema i l'estil utilitzat ens han inclinat a incorporar-los en la present antologia.⁷⁰

68. La notícia és de «La Publicidad», 10 d'agost de 1914.

69. La notícia d'aquest article, la dona el mateix Nin a *Notas y comentarios. Liebknecht y Rosa Luxemburg*, «La Justicia Social», 19 de setembre de 1914.

70. Els articles seleccionats de l'etapa de militància comunista de Nin arriben fins al 1934 i representen el material de preparació del seu llibre clàssic sobre el tema: *Els moviments d'emancipació nacional*, publicat el 1935. Per aquesta raó i pel fet que *Els moviments...* és l'obra més coneguda i més publicada de Nin, hem optat per limitar la present edició fins al 1934.

66. ORIOL PI DE CABANYES: *Què va dir Andreu Nin*. Nova Terra. Barcelona, 1978.

67. M. DOLORS CAPDEVILA i ROSER MASGRAU: «La Justicia Social». *Òrgan de la Federació Catalana del PSOE. 1910/1916*. Centre d'Estudis d'Història Contemporània. Barcelona, 1979.

Dues darreres consideracions de caràcter tècnic, per acabar. La primera es refereix a la inclusió de diverses conferències i mítings de Nin que òbviament no tenen les característiques de la resta d'articles. L'absència del text original i de reculls taquigràfics ha estat substituït, en aquest cas, per amplis resums publicats per la premsa. L'interès dels temes tractats ens ha inclinat a incloure els resums tal i com foren publicats. Finalment, hem de fer constar la nostra única responsabilitat en la traducció catalana dels articles de les dues primeres parts que havien estat publicats originàriament en castellà.

PELAI PAGÈS *

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- VÍCTOR ALBA: *El marxisme a Catalunya. 1919-1939*. Vol. III: *Andreu Nin*. Pòrtic. Barcelona, 1974.
 Francesc BONAMUSA: *Andreu Nin y el movimiento comunista en España (1930-1937)*. Ed. Anagrama. Barcelona, 1977.
 Pelai PAGÈS: *Andreu Nin. Su evolución política (1911-1937)*. Ed. Zero. Bilbao, 1975.

* Pelai Pagès i Blanch nasqué a Sant Pere Pescador (Alt Empordà) el 1949. Es doctorà amb Premi Extraordinari el 1975. Actualment és professor titular d'Història Contemporània a la Universitat de Barcelona. Entre altres treballs, ha publicat *Andreu Nin: su evolución política, 1911-1937* (1975), *El movimiento trotskista en España (1930-1935)* (1977), una *Historia del Partido Comunista de España (1920-1930)* (1978) i *Introducción a la Historia* (1983). Fou redactor de l'obra dirigida per Emili Giralt *El franquisme i l'oposició. Una bibliografia crítica (1939-1975)* (1981). Col·labora habitualment a «L'Avenç».

BIBLIOGRAFIA D'ANDREU NIN

- El sindicalismo revolucionario y la Internacional*. Barcelona, 1923.
- Faschims y Profsoynzi (El feixisme i els Sindicats)*. Moscou, 1923.
- Struggle of the trade unions against fascism*. With and introd. by E. R. Browder. The Trade Union Educational League. Chicago, 1923.
- Les anarchistes et le mouvement syndical*. París, 1924.
- Opanost roini y mejdunaródnoye rabochee drigenie (El perill de guerra i el moviment obrer internacional)*. Moscou, 1925.
- Professionalnoo dvigenie y Ispanii (El moviment sindical a Espanya)*. Moscou, 1926.
- Les dictadures dels nostres dies*. Llibreria Catalònia. Barcelona, 1930. Hi ha una segona edició castellana amb pròleg, notes i apèndix a cura de Pelai PAGÈS a Ed. Fontamara, Barcelona, 1977.
- El proletariado español ante la revolución*. Biblioteca Proletaria. Barcelona, 1931.
- Qué son los soviets*. Ediciones «Comunismo». Madrid, 1932.
- Los soviets: su origen, desarrollo y funciones*. Cuadernos de Cultura. València, 1932. Hi ha una segona edició a Ed. Zero. Madrid, 1977.
- Manchuria y el imperialismo*. Cuaderno de Cultura. València, 1932.
- Las Organizaciones Obreras Internacionales*. Ed. Dédalo. Madrid, 1932. Hi ha dues segones edicions a Edicions de La Torre. Madrid, 1977 (amb introducció de Manuel P. Izquierdo) i a Ed. Fontamara, Barcelona, 1978.
- Els moviments d'emancipació nacional*. Edicions Proa, Barcelo-

na, 1935. Segona edició catalana amb un pròleg d'Oriol Puigvert (Josep Benet) i un assaig biogràfic de Wilebaldo Solano a Edicions Catalanes de París, 1970. Primera edició castellana amb una introducció de Pelai Pagès a Ed. Fontamara, Barcelona, 1977.

- Los problemas de la revolución española (1931-1937)*. Prefacio y compilación de Juan Andrade. Ruedo Ibérico. París, 1971.
- Què va dir Andreu Nin*. A cura d'Oriol Pi de Cabanyes. Nova Terra. Barcelona, 1978.
- La revolución española (1930-1937)*. Introducció i compilació de Pelai Pagès. Fontamara. Barcelona, 1977.
- Por la unificación marxista*. Edició bilingüe. Introducció d'Humberto Da Cruz i Carmen Espinar. Castellote Editor. Madrid, 1978.
- La revolución rusa*. Pròleg i compilació de Pelai Pagès. Fontamara, Barcelona, 1979.
- La cuestión nacional en el Estado español*. Pròleg i compilació de Pelai Pagès. Ed. Fontamara, Barcelona, 1979.

de 1913. Ressenyes a «El Poble Català», del 20 de març i del 7 d'abril de 1913, respectivament.

PROCEDÈNCIA DELS ARTICLES INCLOSOS EN AQUEST VOLUM

I. ESCRITS REPUBLICANS

- El problema de la cultura.* «La Barricada», 22 de març de 1912.
Revolta. «La Barricada», 22 de març de 1912.
Els ideals polítics a Catalunya. Conferència pronunciada a la Joventut Federal Nacionalista Republicana de Mataró el dia 18 de maig de 1912. Resum d'«El Poble Català», 25 de maig de 1912.
Per l'amnistia. «El Cor del Poble», 5 de juny de 1912.
L'Esquerra Catalana. «El Baix Penedès», 15 de juny de 1912.
Segueixen les ignomínies. «El Cor del Poble», 20 de juny de 1912.
Les modernes orientacions de la pedagogia. Conferència pronunciada a la Confederació General del Treball el dia 11 de juliol de 1912. Resum d'«El Poble Català», 13 de juliol de 1912.
El Carlisme. «El Cor del Poble», 8 d'agost de 1912.
La taca de sang. «El Baix Penedès», 10 d'agost de 1912.
La democràcia. «El Poble Català», 27 d'agost de 1912.
La dignificació de la política. «El Poble Català», 2, 7 i 9 de setembre de 1912.
De pedagogia. El «Nou Col·legi Mont d'Or». «El Poble Català», 22 de setembre de 1912.
Els partits polítics espanyols i les solucions autonomistes. «El Poble Català», 2 d'octubre de 1912.
L'Escola neutra. Dos discursos. Discursos pronunciats a la campanya a favor de l'escola neutra el 18 de març i el 5 d'abril

II. ESCRITS SOCIALISTES

- Contra la guerra. Miting de la campanya pacifista.* Miting contra la guerra i la cursa d'armaments fet al teatre del Triomf de Barcelona el diumenge 8 de juny de 1913. Resum d'«El Poble Català», 9 de juny de 1913.
Ferran August Bebel. «El Poble Català», 15 d'agost de 1913.
Una vergonya. «La Justícia Social», 13 de setembre de 1913. Traducció de Pelai Pagès.
El Congrés de Jena. Els socialistes alemanys voten per l'aproximació franco-alemanya i per l'autonomia de l'Alsàcia-Lorena. «El Poble Català», 21 de setembre de 1913.
Descrèdit d'una tàctica. «La Justícia Social», 4 d'octubre de 1913. Traducció de Pelai Pagès.
A obrar com a homes. «La Justícia Social», 4 d'octubre de 1913. Traducció de Pelai Pagès.
El règim es democratitza. «La Justícia Social», 18 d'octubre de 1913. Traducció de Pelai Pagès.
Russell Wallace. «El Poble Català», 17 de novembre de 1913.
Els socialistes finlandesos i Rússia. «El Poble Català», 27 de novembre de 1913.
Els republicans (?) de «La Publicidad». «El Poble Català», 9 de desembre de 1913.
La situació de Bulgària. «El Poble Català», 1 de gener de 1914.
Socialisme i Nacionalisme. Consideracions preliminars. «La Justícia Social», 7 de febrer de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
Socialisme i Nacionalisme. Calma, calma... Amb els nacionalistes, no; amb el nacionalisme, sí. «La Justícia Social», 28 de febrer de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
Des de Barcelona. La Unió Tramviària. «La Justícia Social», 7 de març de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
Socialisme i Nacionalisme. Eugène Fournière i el problema nacio-

- nalista*. «La Justicia Social», 21 de març de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- El Partit Socialista davant la crisi republicana. Cal trencar la Conjunció*. «La Justicia Social», 18 d'abril de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- El perquè d'una actitud*. «La Justicia Social», 9 de maig de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- Una causa de justícia. A tots els homes de cor*. «La Justicia Social», 23 de maig de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- De la vida obrera. Després de la vaga marítima*. «La Pàtria», 29 de maig de 1914.
- De la vida obrera. L'organització sindical i els seus directors*. «La Pàtria», 6 de juny de 1914.
- De la vida obrera. El proletariat i la guerra*. «La Pàtria», 19 de juny de 1914.
- De la vida obrera. La Unió General de Treballadors*. «La Pàtria», 3 de juliol de 1914.
- El IV Congrés de la Federació Socialista Catalana. Impressió general*. «La Justicia Social», 4 de juliol de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- De la vida obrera. La guerra del Marroc i la vaga general*. «La Pàtria», núm. 8, 10 de juliol de 1914.
- Els obrers del camp*. «La Justicia Social», 18 de juliol de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- L'Exposició d'indústries elèctriques*. «La Justicia Social», 18 de juliol de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- La U. G. de T.* «La Justicia Social», 18 de juliol de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- El Socialisme i l'Estat*. «La Justicia Social», 25 de juliol de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- La guerra europea. Caràcter de la lluita. La responsabilitat del poble*. «La Justicia Social», 5 de setembre de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- La guerra europea. Pel triomf de la Triple «Entente»*. «La Justicia Social», 12 de setembre de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- Ortodoxos i heterodoxos*. «La Justicia Social», 19 de setembre de 1914. Traducció de Pelai Pagès.

- Notes i comentaris. Del Congrés de la Unió General*. «La Justicia Social», 19 de setembre de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- La campanya pro-amnistia*. «La Justicia Social», 26 de setembre de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- La guerra europea. Espanya i les guerres. Homes públics sense sentit polític. Les declaracions de Lerroux*. «La Justicia Social», 10 d'octubre de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- La veu de Costa. Fantasia arbitrària*. «La Justicia Social», 10 d'octubre de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- La participació ministerial. Guesde socialista revolucionari i Guesde ministre*. «La Justicia Social», 19 de setembre de 1914. Traducció de Pelai Pagès.
- Europa una i múltiple*. «Els Amics d'Europa», núm. 3, 24 de juliol de 1915.
- Catalunya davant la guerra europea. Una enquesta*. «La Revista», 10 d'agost de 1915.

III. LES CONCEPCIONS LENINISTES

- Consideracions sobre el problema de les nacionalitats*. «Comunismo» (Madrid), núm. 12, maig de 1932, pp. 25-28. Traducció de Josep Estruch i Traité.
- La qüestió de les nacionalitats i el moviment obrer revolucionari*. «Comunismo» (Madrid), núm. 37, agost de 1934, pp. 22-26. Traducció de Josep Estruch i Traité.
- El marxisme i els moviments nacionalistes*. «Leviatán», núm. 5, setembre de 1934, pp. 39-47. Traducció de Josep Estruch i Traité.
- Tesi sobre les nacionalitats*. «Comunismo», núm. 11, abril de 1932, pp. 39-44. III Conferència de la Oposició Comunista Espanyola. Traducció de Josep Estruch i Traité.
- El proletariat i el problema de Catalunya*. Editorial d'«El Soviet», 12 de maig de 1932. Traducció de Josep Estruch i Traité.
- El problema de Catalunya resta en peu*. Editorial d'«El Soviet», 23 de juny de 1923. Traducció de Josep Estruch i Traité.

I. ESCRITS REPUBLICAINS

EL PROBLEMA DE LA CULTURA

«**A** ESPANYA tot està per fer.» Amb aquesta frase lapidària, en Ramiro de Maeztu, el fort escriptor, assenyala la trista realitat de la incultura nostra i ens mostra la magnitud de l'obra que s'ha d'emprendre per a assolir, per a aquesta malhaurada terra, aquell grau de civilització que la faci compatible amb els pobles europeus.

Examineu la situació d'Espanya i, si el vostre cor batega a l'impuls de les idealitats i aspiracions renovadores, sentireu decaure el vostre esperit i el més negre i desconsolador pessimisme s'apoderarà de la vostra ànima en adonar-vos de la realitat aclaparadora de l'existència de prop de dotze milions d'analfabets; de l'organització i estat deplorables de la instrucció primària, amb mestres irrisòriament retribuïts i, com a lògica conseqüència, inepes la majoria; de les pèssimes condicions higièniques dels locals destinats a escoles; de la situació desesperant de l'ensenyament pomposament anomenat *universitari i superior*, en els cenacles del qual s'aprèn a avorrir els llibres i la ciència, funest resultat dels seus procediments mecànics i memoristes; perdreu potser la fe en l'esdevenidor de la pàtria en veure aquesta generació nostra que es mou sols a impulsos del sentiment i la passió, excel·lents efectes quan es posen al servei d'un ideal que és fruit de l'estudi meditat i de l'experiència; desconfiareu potser de l'eficàcia de cap obra regeneradora, si us fixeu en aquesta joventut nostra que, salvant honrosíssimes i comptades excepcions, no rendeix a l'estudi culte fervorós i apassionat, com deuria; dirigiu la vista a Espanya, en totes les manifestacions de la vida, si *vida* és, i sempre en traureu, invariablement, una conclusió desconsoladora.

Jo vull, al contrari, amics meus, que l'espectacle degradant de l'Espanya actual ens enrojoli de vergonya el rostre, com si hi vibrés la fuetada ignominiosa i que, per la dignitat ofesa, per vergonya nostra, emprengueu coratjosos, sadollats de fe, que fe és el que ens manca als espanyols, l'obra santa de la regeneració per la cultura. Anem-hi amb el ferm convenciment de la seva eficàcia, amb la bella esperança del seu triomf, i, no ho dubteu, triomfarem.

El gran Costa sintetitzà en dues paraules el programa nacional: «L'Escola i el Rebot»; en Posada les redueix, encertadament, a una: «L'Escola», puix «l'escola —diu— és la clau del rebot».

En l'escola devem, doncs, tenir posats tots els nostres anhels, totes les dolces i belles esperances d'un esplèndid esdevenidor de la pàtria.

És hora ja que els partits polítics es preocupin seriosament d'aquest magne problema, relegat fins avui a lloc secundari; és necessari que basin tota llur actuació en un noble anhel: la solució del problema de la cultura, que amb ella per base podrem bastir sòlidament la nova Espanya del futur.

I és necessari que infiltrem a les masses, als humils, el convenciment profund que a l'Escola trobaran llur redempció, desvetllant-los, a l'ensem, un fort esperit de revolta perquè s'aixequin contra els poders constituïts, que els escatimen fins el pa espiritual, i, amb els punys closos, els reclamin el dret indiscutible a la cultura.

REVOLTA

«**R**EVOLTA!» Heus aquí la màgica paraula que atreu els nostres entusiasmes, que captiva el nostre cor i les nostres voluntats. A sa meravellosa influència, la generosa idealitat jovenívola fulgura amb enlluernadores clarors de triomf, es tradueix en intensa i fructífera actuació en la qual posem els joves tot el nostre cor i tota la nostra ànima somniadora, follament visionària; per això som batalladors, per això som, francament, netament revolucionaris.

«Joventut», «Vida» són dues paraules que, separadament, no es conceben; allà on hi ha joventut hi ha vida, allà on hi ha vida hi ha joventut.

Avorrim amb tota l'ànima la joventut indiferent, la joventut que no viu la vida de les idealitats; de les boges i utòpiques aspiracions, perquè és una joventut decrepita, d'esperit anacrònic i raquític, que avança prematurament la vellesa. «El qui vulgui ser un home, diu Emerson, ha de ser un *no conformista*.»

En aquest principi ens inspirem i aixequem potent, acusadora i viril, la nostra veu de protesta, el nostre crit de revolta contra totes les injustícies humanes. Per això nosaltres, que tenim fortament arrelat al nostre esperit aquest fort llevat de revolta, som fonamentalment, primordialment, enemics de totes les religions positives, que subjecten la consciència humana a una hipotètica divinitat; per això, no ens acontentem a sembrar la llavor de l'anticlericalisme, representant del cristianisme, la més inhumana de les religions, sinó que volem arrancar de les consciències aqueixa creença nefasta.

Hem parlat de cristianisme. Tota la nostra admiració per al

seu fundador, aquell senzill fuster de Natzaret, que segellà amb la seva sang les seves doctrines, tota la nostra admiració per a aquell dolç Jesús que, al cap i a la fi, fou un revolucionari i, com a tal, morí crucificat; mes, les seves doctrines, potser justes en el seu temps, no podem avui acceptar-les, puix són incompatibles amb la naturalesa humana i amb el corrent idealista modern. La submissió incondicional als poders instituïts, la humilitat, la resignació davant l'actual monstruosa desigualtat social, són avui inadmisibles.

Quan s'admet com a principi fecundat de la ciència la lliure investigació, ha d'ésser rebutjada la submissió del pensament i de la consciència humanes al dogma.

Crec que, el noi, hem d'inclinar-lo ja des de l'escola envers un franc camí de revolta, de protesta contra el que cregui irracional o injust; la pedagogia moderna arracona, per ranci, el *magister dixit* i enruna sens pietat tota mena de *fetitxes*.

«El principi de la sabiduria —diu Volney— consisteix a saber dubtar.» Dubtem, doncs, i que del dubte en resulti, a la fi, l'enrunament d'una vella doctrina i en sorgeixi una nova creença.

A la màxima cristiana que diu: «Benaventurats els pobres d'esperit, perquè d'ells serà el regne del cel», hi oposem la de Bakunin: «Benaventurats els rebels perquè ells posseiran la terra.»

Som joves i volem viure i anhelem sembrar, generosament, vida i joventut al nostre pas. La nostra empenta és avassalladora i invencible. Que la nostra veu retrunyí amb tons apocalíptics contra totes les injustícies i tiranies de la terra.

I per a acabar, reproduïxo aquestes belles paraules, admirable glossa de la nostra idealitat, escrita per la ploma prodigiosa del mestre de les joventuts en Gabriel Alomar: «Tingueu-ho ben present: sols la revolta salva fugint d'aquell migrat quietisme, que mata la intelligència amb el dogma, eixala la voluntat amb la resignació. Davant nosaltres, els temps i els mons s'obren de braços i les futures generacions us allarguen les mans ansioses, demanant-vos el pa de la vida...»

ELS IDEALS POLÍTICS A CATALUNYA

COMENÇÀ el senyor Nin fent present el que passa en els partits republicans espanyols, que es passen la vida pensant i somniant en una República que sucumbí pel fet de no estar preparat el poble per a rebre aquesta forma de govern.

Féu present el senyor Nin que els partits republicans espanyols no han fet res positiu, però molt de negatiu.

En un país de 19 milions d'habitants n'hi ha 12 que no saben llegir ni escriure i nosaltres en lloc de crear escoles no fem res de profit per a la República.

Amb dades eloqüents, estudià la situació dels partits polítics a Catalunya, des de la proclamació de la República fins a la de la UFNR.

La UFNR és l'únic partit que alhora que és fonament nacionalista és també fervent republicà.

La política de claudicació dels sentiments nacionalistes que fa la Lliga Regionalista fa que nosaltres, nacionalistes i republicans, haguem d'arrabassar la bandera catalana dels que la menyspreen, rendint acatament a una monarquia que té Catalunya sotmesa a un règim d'esclavitud.

Hem d'arrabassar la bandera de la República als lerrouxistes i no hem de permetre que la deshonrin amb les seves immoralitats i amb les seves fatxenderies i intoleràncies.

El nostre partit ha d'ésser un partit sense caps, però on tot-hom sigui disciplinat.

Recollim les aspiracions del poble, fixem especial atenció a les qüestions socials. Hem de rebellar-nos contra tot el que ens empobreix i embruteix.

I ara que parlem de partits polítics, deixeu-me que fixi atenció en el partit de don Melquíades, cap d'aquest partit republicà reformista.

L'obra d'aquest partit a Catalunya és essencialment obra per-torbadora, no hi manquen nous partits a Catalunya, no obeeix a cap necessitat.

Oposem els nostres ideals nacionalistes base positiva de la futura organització federal, no podem renunciar als nostres sentiments nacionalistes i federals.

És incompatible la monarquia amb els nostres ideals nacionalistes i federals, cal la instauració d'una República que sigui mirall de pobles civilitzats i que reconegui els nostres drets a regir-nos autòmicament sense cap mena de privació al que Catalunya té dret per la seva història.

Els qui ens parlen d'internacionalisme i ens neguen el nostre dret perquè ens reconguin la nació, no saben a què s'oposen; ja que la mateixa paraula internacionalisme ja ho diu prou clar: entre nacions.

Cal que siguem els qui sustentem ben alta i ben drete la bandera de l'autonomia, abandonada pels homes de la Lliga.

Nosaltres, federals nacionalistes, estem entre la Conjunció perquè entenem que hem de fer els possibles i per tots els medis per a enderrocar el règim que ens avergonyeix davant de les nacions civilitzades.

Hem de tenir una gran confiança en la Joventut, ja que som els més nets de pecats que molts dels vells polítics tenen; hem d'ésser nosaltres, els joves, rebels a tot, no hem de conformar-nos, ans al contrari, el que hem de fer és ésser sempre intransigents i no deixar passar cap acte dolent dels nostres homes per petit que sigui.

Hem de tenir políticament i privada una vida mirall d'honradesa com portà aquell mai prou plorat mestre Pi i Margall, que ens serveix d'exemple, aquest home que lluità contra tot i contra tothom.

La indiferència, l'hem de combatre perquè no s'apoderi de nosaltres, ja que és un dels mals que patim, desgraciadament.

I ara permeteu que acabi, ja que fa una hora que us estic

parlant i és el que acostumo a fer durant les meves conferències.

Siguem forts, no ens deixem dominar ni per la conformació ni per la indiferència, siguem rebels i intransigents i mirem de sustentar ben alta la bandera de la UFNR que alhora que representa els ideals patriòtics, sustenta els de la República, els de la Llibertat.

PER L'AMNISTIA

UN clam de pietat i de justícia s'aixeca de tot Espanya demanant la llibertat dels que estan empresonats pels delictes polítics i socials.

En Josep Canalejas Méndez, renegant dels seus principis liberals i democràtics, sense que cap esdeveniment transcendental ho justifiqui, manté empresonats gran nombre de ciutadans que no han comès cap altre delicte que el de pensar lliurement en una societat més perfecta que la nostra.

Per la nostra dignitat de ciutadans d'un país europeu, nosaltres no podem permetre que l'actual situació persisteixi.

I la nostra veu jovenívola, estrident i acusadora, viril i entusiasta, clamarà per tal que la justícia triomfi i l'imperi de la pau i de la llibertat es restableixi.

Totes les causes inspirades en un alt sentit humanitari tindran en nosaltres fidel ressò i un defensor xardorós.

¿Com hem, doncs, de negar el nostre suport a aquesta santa causa de l'amnistia?

Les nostres plomes vibraran amb tota la nostra ànima, amara de nobles anhels i enlairades idealitats, per a l'alliberament d'aquests homes que pateixen a les presons d'Espanya. I direm la veritat, neta i crua, sense eufemismes, acusant a qui sigui i per enlairat que es trobi; que no repararem a dir públicament que els presos per la vaga de setembre en la «Presó Model» ho són injustament en mèrits d'un complot tramat a les antesaes del Govern Civil; que els quatre ciutadans que resten empresonats per aquell motiu no cometeren cap delicte; que el senyor Portela Valladares els manté empresonats per a justificar la seva covarda

actitud davant les classes conservadores i presentar-se com a salvador de la pau i tranquil·litat de Barcelona.

Això, i molt més, estem disposats a demostrar en articles successius, car ni la nostra fermesa de voluntat ni el nostre coratge no decauran, que per la llibertat i la justícia estem disposats a tots els sacrificis.

La nostra campanya continuarà fins que aquests dignes obrers, mancats de llibertat, puguin retornar a les llurs llars, ensenyorides per la fam i la desolació.

L'ESQUERRA CATALANA

DESPRÉS d'un llarg període d'evolucions, d'incontinències, de vacil·lacions i de lluites intestines, s'arribà a Catalunya, amb la constitució de la UFNR, a fer quelcom definitiu. La UFNR recollia tots els elements que lluitaven dispersos, mes que tenien un ideal comú, en el fons, agrupant-los en un gran partit que concretava i resumia, alhora, els ideals patriòtics i liberals, fonament arrelats en l'ànima catalana. L'Esquerra, a més, venia a representar admirablement aquesta convicció que no pot esperar-se res dels partits organitzats a l'espanyola i dirigits des de Madrid. Amb ella es rectificava tota una tradició errònia, que havia portat a l'esterilitat d'acció tots els partits. Els elements pertanyents a l'antiga Unió Republicana havien deixat del tot llur significació centralista i espanyolista, rectificaven els llurs errors, llur conducta passada que els havia portat al fracàs més estrepitos, i ingressaven en un partit fonament, fonamentalment nacionalista.

Els elements catalanistes renunciaven la tutela de la gent conservadora de la Lliga i es declaraven francament republicans, i els federals es vestien amb els moderns abillaments del nacionalisme. Conjuntament, aquests elements, que representaven, amb tota llur gamma de matisos, les aspiracions de Catalunya, venien a formar una forta organització política, esperançadora d'un esdevenidor esplèndid dels ideals de Pàtria i Llibertat.

Malauradament, ens havíem enganyat i ens trobem avui allà on érem abans. La formació del partit republicà reformista, acabat per En Melquíades Álvarez, ha vingut a evidenciar que hi havia molts elements que havien entrat a formar part del nostre partit i que no sentien els ideals que constituïen llur credo polí-

tic. Ha vingut en Melquíades, ha tornat a parlar en el mateix llenguatge que ens parlaven els homes de la Unió Republicana deu anys enrera i s'ha emportat el cor voluble d'una gent que s'ha mostrat sempre disposada a seguir el primer *arribista* o aventurer.

I ens trobem allà on érem.

Si, com s'ha demostrat, determinats elements no han sentit, com no havien sentit mai, els ideals nacionalistes i federals, en Melquíades, a Catalunya, hi ha vingut a fer una feina excellent. Així aclarirem la nostra situació i, sense enganyar-nos mútuament, veurem qui som i on anem.

Per això, creiem necessari avui més que mai mantenir ben alta i ben ferma la bandera de la UFNR, perquè ella constitueix la darrera esperança política de Catalunya.

Desfer aquesta organització, representaria una formidable reculada. Que ens deixin els febles, els que mai no han tingut ideals, els que lluiten per l'acta i el *modus vivendi*, els emparadors de les immoralitats administratives, els eterns vacillants... Nosaltres, sense altra arma que els nostres ideals, ni altra tàctica que la nostra conducta noble i honrada, anem coratjosos a la lluita, que, tard o d'hora, el triomf serà nostre.

SEGUEIXEN LES IGNOMÍNIES

Al rosari dolorós de les injustícies i sofriments dels presos per la vaga de setembre, afegim-hi una nova dena.

De tothom és sabut que del governador civil de Barcelona depèn que alliberin aquests homes; mes el senyor Portela els manté empresonats i continua perseguint els elements avançats per presentar-se davant del govern i de les classes conservadores com a salvaguarda de la pau i de l'ordre de Barcelona. La conducta del governador és intolerable i es fa creditor de les més enèrgiques censures de tota la gent honrada. Això que els tribunals de justícia representin en aquest procés vergonyós un paper purament nominal, subjectes, arbitràriament, a la voluntat sobirana de la nostra primera autoritat civil, no pot passar sense la més viril protesta de les consciències dignes i honrades.

Ho hem dit altres vegades i ho repetim. Si els processats pels fets de setembre continuen empresonats, malgrat que els tribunals de justícia no trobin contra ells cap càrrec concret, és perquè el senyor Portela pugui justificar la seva acció repressiva. Una senzilla ordre del governador bastaria perquè es posés en llibertat aquests ciutadans que no han comès cap delictes i, no obstant això, les portes de la presó no s'obren.

Ara, recentment, el senyor Portela va visitar els presos i va prometre amb magnànima generositat (?) decretar immediatament la llibertat d'en Negre i d'en Miranda si aquests es subjectaven, prèviament, a sortir de la Model custodiats per la policia i acompanyats fins al Moll perquè s'embarquessin amb destí a Amèrica.

Si aquest pacte dolorós no és acceptat, no sols en sofriran les conseqüències en Miranda i en Negre, sinó als altres dos processats: en Salud i l'Arnall, que es veuran obligats a romandre a la

presó fins que disposi el contrari l'autoritat suprema i sobirana de D. Manuel Portela i Valladares.

Sempre el mateix pla, sempre la mateixa tàctica! Complots imaginaris, empresonaments, comitès forjats a l'Escola de Policia, persecució indigna de tots els elements avançats; els dolors de la presó, la llibertat amb la misèria i la tragèdia familiar, la persecució constant i rancuniosa, el pacte de la fam i, en darrer terme, l'emigració.

Oh, l'Espanya regida per un govern liberal i democràtic, que empresona i que afusella! Oh, l'Espanya canalejista que no tolera la lliure emissió del pensament, sagradament inviolable! L'actual vergonya no pot prosseguir, si encara ens resta dignitat.

S'imposa que, sense trigar, es concedeixi una ampla amnistia a tots els presos per delictes polítics i socials. Si el govern no l'atorga, el poble es veurà obligat a exigir-la o a arrabassar-la.

I, sobretot, que immediatament cessi aquesta inqualificable persecució que sofreixen els elements avançats i que aquests ciutadans que des de setembre jeu en la presó de Barcelona siguin posats en llibertat, no en nom de la pietat, sinó en compliment de la justícia.

No ens cansem i persistim en la nostra noble campanya.

Jo ostento, com a una de les meves petites glòries que més m'honoren, la meva campanya en aquest procés que tingué la virtut d'indignar-me tan bon punt el vaig conèixer.

Vaig fer-me el propòsit d'aportar el meu esforç a tot allò que tendís a restablir la justícia conculcada. I el meu concurs no ha mancat mai, i la meva ploma i la meva paraula han vibrat amb tota la intensitat amb què sent l'ànima jovenívola.

És per això que jo sento com a propis els dolors d'aquests homes, i el dia que surtin de la presó sentiré, com ells, una dolça sensació de llibertat, i fruité intensament el seu goig inefable.

Amunt, companys, i coratge. Posem el nostre cor generós i la nostra voluntat infrangible al servei d'aquesta causa de llibertat i de justícia i no dubtem que triomfarem.

Que la nostra ploma i la nostra paraula no emmudeixin, que la nostra voluntat no defalleixi fins que triomfi la justícia i s'obrin de bat a bat les portes de la presó per a aquests homes,

LES MODERNES ORIENTACIONS DE LA PEDAGOGIA

EL nostre company analitzà i combaté la pedagogia tradicional, autoritària, rigorista, abstracta, intellectualista, dogmàtica i llibresca. Digué que aquesta està caracteritzada per un vici fonamental, que consisteix a considerar el noi com a un ésser passiu. D'aquí es desprèn aquest ensenyament nominal que consisteix a donar-ho tot fet a l'alumne sense que aquest intervingui per a res en l'obra de la seva pròpia cultura.

Combaté també la seva moral encarcerada i fictícia, filla del concepte de la divinitat, anul·ladora de la personalitat humana i del cristianisme, que ha ensenyat a la nostra generació la mansuetud, la submissió i l'obediència, la subjecció al dogma i a la infal·libilitat i el menyspreu de la vida. Els resultats obtinguts per la pedagogia tradicional, han consistit en una generació irreflexiva, que no pensa per compte propi, intolerant, apassionada, fanàtica i servil que, educada en el dogmatisme de l'escola, en tot ha vist el «tabú» inassequible a la seva intel·ligència.

La nova escola no considera el noi com l'«animal indomable» que s'ha d'educar a força de cops i estretes disciplines, sinó com l'home en germen, que té tot el futur tancat en els seus primers anys, segons la feliç expressió de Dupanloup, i a qui s'han de desenvolupar progressivament totes les seves facultats. Per això la moderna ciència pedagògica es fonamenta científicament, constituint una ciència filosòfica d'aplicació, especulativa i experimental i distingint-se pel seu sentit pràctic i el seu concepte integral.

La seva finalitat consisteix a fer homes, per la qual cosa, més que ensenyar, capacita per pensar, més que instruir, educa. El

conferenciant aclareix detalladament els conceptes d'educació intel·lectual i d'instrucció. I passa a una de les parts de la seva dissertació, a què dona major importància: la formació de la ciència moral dels deixebles. Combaté l'escola sectària, que erigeix principis polítics, socials i religiosos en dogmes i es mostrà decidit partidari de l'escola neutra. Explicà minuciosament el seu concepte. La moral que ha de ser norma que ha de guiar el mestre en l'educació dels seus deixebles, «l'ànima de l'escola», segons la feliç expressió de Lluís de Zulueta, ha d'ésser aquesta moral universal, que té el mateix concepte del bé i de la bondat, que és humà i que és etern. La bondat, l'honradesa, la integritat moral, digué, no són patrimoni de cap escola política, social o religiosa determinada, sinó que són humanes.

Examina després detingudament, mostrant-se'n partidari, els caràcters i procediments de la moderna pedagogia eminentment activa.

Com a fruit d'aquesta pedagogia, s'aconsegueix que el noi en si, per compte propi, adquireixi una personalitat lliure i espontània. El mestre és sols un col·laborador en l'obra educativa i instructiva de l'alumne; basada l'ensenyança en l'afecte mutu, mestre i deixeble porten a terme afectuosament l'obra magna de l'educació i assoleixen fecunds i positius resultats.

Combat després els llibres de text, que encadenen la intel·ligència i la lliure iniciativa a la lletra morta. L'ensenyament adquireix un caràcter dogmàtic i passiu perquè el noi tot ho troba fet i l'obra del mestre és nul·la. El «text mort» del llibre s'ha de substituir pel «text viu» de la paraula del mestre.

Es mostra partidari de conservar únicament, i encara amb certes restriccions, el llibre de lectura, substituint les obres de text pels apunts o notes fets pel mateix alumne i reservant solament els llibres de consulta per a la segona edat escolar.

Com a principi fecundant de l'educació intel·lectual, el senyor Nin es mostrà partidari de proclamar el principi de revolta salvador perquè el noi investigui lliurement la veritat, sense fer cas dels dogmes i «tabús» que trobi al seu pas.

Passà després a ocupar-se el conferenciant de l'ensenyament de la llengua, sobre la qual existeixen molts errors corrents. A aque-

ta part de la conferència, hi donà el dissertant una considerable extensió.

Estudià detingudament la gènesi del llenguatge, que s'ha de desenvolupar com totes les altres facultats, per graus, anant de l'espontani i instructiu al racional, de l'emocional al racional, fent-lo reflexiu. En els països com el nostre, on la llengua materna dels nois és distinta de l'oficial, quina ha d'exercir l'hegemonia? El conferenciant advoca per la plena supremacia de la llengua materna, fonamentant la seva opinió en els més sans i universalment reconeguts principis pedagògics. En la família i en els companys troba el noi els primers elements constitutius de la llengua, imperfectament adquirida, perquè es troba moltes vegades en continu contacte d'uns pares incultes i amb companys que parlen l'argot peculiar de la infància. Si l'escola és continuació de la família, ha de corregir els defectes d'una llengua mal adquirida, que el mestre ha de polir i perfeccionar. En la llengua materna i no en cap altra, es troba la base sòlida per a l'ensenyament d'altres llengües. Advoco, afegeix el conferenciant, per la perfecta ensenyança a Catalunya del català, per a millor aprendre els altres idiomes, entre ells indubtablement el castellà. Avui el noi surt de l'escola coneixent imperfectament el català i el castellà.

A més a més el mestre, en consonància amb aquell savi principi pedagògic que diu que el mestre ha de descendir fins al llenguatge de l'alumne per fer-se entendre, mal pot fer-se entendre parlant una llengua incomprensible per als nois.

Advocà per l'ensenyament i conservació de la llengua pròpia, a més, per la seva significació espiritual, perquè és més que un medi d'expressió, perquè és l'ànima d'un poble i quan la llengua d'un poble desapareix, mor a l'ensem, la seva personalitat.

EL CARLISME

EN la vida dels nostres partits polítics el carlisme o jaumisme constitueix un «cas». Per la seva idiosincràcia, per la seva manera d'actuar es distingeix de totes les nostres agrupacions polítiques. Per a ell, els temps han passat en va; s'han estacionat i les lleis ineludibles de l'evolució han esdevingut, per al carlisme, lletra morta. Per això avui representen els jaumistes una supervivència d'èpoques ancestrals, una tradició morta, la tradició «de la fosca» de què ens parla l'Alomar en el seu incomparable «Futurisme».

Intolerants de «pura sang» veurien amb joia el restabliment de la Inquisició i atien les repressions bàrbares i sagnants; ressuscitarien l'absolutisme monàrquic, amb la unitat catòlica indestructible i els «autos de fe»... Viuen ben bé fora de la realitat viva dels temps presents, que tants esforços i tanta sang generosa ha costat per a conquerir-la; però el seu cor no bateja impulsat per la frisança nobilíssima de l'assoliment o «aproximació» d'una època encara llunyana de majors gaubances, per un anhel «futurista», utilitzant la terminologia del mestre Alomar, sinó que sent l'enyorança d'èpoques atàviques, sortosament desaparegudes, que no poden viure més que en la lletra morta de la història (i passi la paradoxa).

En l'actualitat, de l'actuació dels partits polítics, en tenim un concepte ben distint d'abans; però el carlisme manté la concepció arraconada pel descrèdit i continua vivint de la tradició.

Avui els partits, més que a formar sectaris, tendeixen a formar ciutadans cultes, tolerants i dignes. Per això se sent la necessitat cada dia més evident de basar la seva actuació en una sòlida i

ferma base cultural. Convençuts que els homes cultes, que els homes de ciència han de ser el fonament incommovible de la societat, es preconitza la necessitat de formar una generació de joves estudiosos que siguin la ferma garantia del futur.

Les lluites polítiques seran aleshores nobles palestres en les quals cada u defensarà els seus propis ideals. La civilitat, la tolerància seran els nobles distintius dels ciutadans.

El carlisme no vol seguir per aquest camí en el qual es veuen fatalment conduïts tots els partits polítics i fa reviure i adora tota una tradició, que és la seva. Els carlins tenen una història de sang i d'horror; sostingueren dues guerres civils que devastaren la pàtria i varen deixar eixuta la hisenda.

L'incendi, la violació, l'assassinat vil i el saqueig foren les notes característiques d'aquelles lluites sagnants, de les quals serveixen un record d'horror i odi les poblacions que en sofriren les tràgiques conseqüències.

Una noble rectificació fóra en l'actualitat prou eloqüent perquè passés a la categoria de les coses pretèrites ja oblidades la negra història del carlisme. Mes, la tradició es glorifica, reviu els odiosos «requetés» i s'enalteix la memòria dels Cucala, dels Savalls, i del capellà de Flix. El partit carlí no forma una joventut estudiosa, culta i tolerant, sinó que l'educa militarment i li infiltra els sentiments sanguinaris dels carlins del segle passat.

No els demaneu homes de ciència, poetes, escriptors ni artistes, que constitueixen l'orgull i la glòria de la civilització. Ells sols us poden oferir, com l'exemplar més valuós de la seva comunió política, un adolescent que tira admirablement al blanc, que no erra cap tret, però que no llegeix cap revista, que no estudia res ni està al corrent del moviment espiritual d'Europa, o bé un vell *cabecilla* de la força civil que conta amb fruïció les seves fetes cruels i sanguinàries...

Lògicament, d'una generació així indicada, no en poden sorgir més que intolerants, mancats de tota noble sentimentalitat. L'emboscada de Sant Feliu de Llobregat, el crim de Granollers, totes les vils accions del jaumisme actual, no són més que fruit d'aquesta educació perniciosa i inhumana; són la persistència de la tradició...

Cal estudiar-lo aquest «cas» especial que constitueix el partit carlí.

No em sembla aventurat anticipar que, d'aquest estudi, se'n trauria una única conclusió: que les lleis de la tolerància i el respecte mutu no poden regir en relació a un partit que rebutja les armes legítimes que li concedeix la moderna civilització, no es subjecten a les lleis ineludibles de l'evolució humana, mantenint-se en un eixorc estacionament que constitueix un obstacle per a l'avenç progressiu i constant de les idees i dels pobles.

LA TACA DE SANG

Els carlins no compten amb poetes, escriptors, artistes ni homes de ciència. Ja sé que hi haurà qui em retregui el gran Valle-Inclán, el poeta glorificador del paganisme contra l'eixut misticisme cristià, en la seva filigrana poètica *Cuento de Abril*. El tradicionalisme d'en Valle-Inclán és ben distint, antitètic del que defensen els nostres carlins. El gran poeta castellà voldria reviure aquells dolços temps de la Provença gloriosa amb els seus trobadors inimitables que en llurs estrofes cantessin i enlaïressin l'Amor com a suprema divinitat per damunt de totes les coses. Els carlins voldrien retornar-nos a l'època atàvica, negra i inquisitorial dels *autos de fe* i de la monarquia absoluta... No, no, en Valle-Inclán no és un exemple.

Per altra part, ells no els estimen els homes que sobresurten per la llur vàlua intel·lectual. Ells estimen i veneren el *cabecilla*, que és la viva encarnació de l'ànima del carlisme.

Els no en necessiten de poetes, ni artistes, ni homes de ciència... Unes quantes lliçons de tàctica militar i de punteria són suficients per a educar llurs adeptes. El carlisme viu i actua per la seva història. A ella hem de remetre'ns si volem jutjar-lo. La tasca no pot ésser més fàcil. Una taca de sang, immensa i esgarri-fosa, fou l'únic signe gràfic amb què haurien d'escriure's les seves planes. Després, guerres civils en les quals desplegaren els carlins una crueltat inhumana; l'incendi, la violació, l'assassinat, el saqueig... Vosaltres, els vendrellencs, serveu envers ells un odi sagrat que us fa considerar el carlisme no com un partit, sinó com una «partida de bandolers».

Per això mai no podrà el rei d'opereta bufa comptar amb

adeptes en aqueixa vila xamosa, riallera i liberal, tret que s'hagués perdut la dignitat i la vergonya.

És per totes les encontrades de Catalunya que els carlins han deixat una tràgica estela de sang i d'horror. I la tradició prossegueix sense esmena... A Sant Feliu de Llobregat agrediren covardament a trets els radicals; a la Rambla de Barcelona varen clavar un estilet a l'esquena de l'Ulled; en una nit fosca varen agredir, a trasantó, en Gubern; a Granollers varen engegar llurs *browings* contra un públic indefens i assassinaren en Masó, cosint-lo a punyalades i clavant-li una agulla saquera al cor; ara recentment les bales carlines han ferit a Gijón uns ciutadans que pensaven «en liberal», la qual cosa constitueix un pecat imperdonable per als que voldrien restablir les fogueres de la Inquisició. Cap governant no ha pensat a dictar lleis de repressió contra els carlins, ans bé es té per a ells una incomprendible benevolència; i en canvi, es persegueix despietadament els anarquistes.

Una taca de sang omple les planes de la història del carlisme. Res més noble és el seu distintiu. D'aquesta sang vessada, el carlisme se n'enorgulleix. Parodiant una bella frase de l'Ignasi Iglésias, diria: no hi cerqueu les taques de sang en el carlisme, perquè tot ell n'és una, de taca.

Doncs bé, per a commemorar la revolta de juliol de 1909, «La Trinchera», setmanari carlí, ha aparegut amb una gran taca de sang a la primera plana. La paradoxa no pot ésser més evident.

La sang vessada en aquella revolta no ens desagrada ni ens avergonyeix com la que heu vessat vosaltres, que deshonra un partit i els seus homes.

En aquella setmana memorable no un partit, sinó tot un poble, protestà contra una guerra iniqua, en un gest heroic de revolta, i oferí la seva sang inestimable. Ni la violació ni el saqueig ni el vil assassinat foren les notes característiques d'aquell alçament gloriós del nostre poble.

Les vostres innobles facècies, realitzades portant uns escapularis al pit, i als llavis el nom d'un Crist tot amor que profanàveu, no poden justificar-se, puix sols el crim fou la vostra obra, i ni una sola acció noble l'endolcí i atenuà.

S'ha de distingir entre la sang del Crist i la del mal lladre.

LA DEMOCRÀCIA

LA Democràcia sorgí com a lògica conseqüència de l'abús de poder exercit per l'aristocràcia que monopolitzava escandalosament el govern dels pobles. El poble, la «plebs», era considerat com a «cosa» amb la qual es jugava impunement servint d'escambell a la concupiscència de les oligarquies regnants. Era lògic i era humà que algun dia el poble es redimís de l'estat de postergació en què es trobava i reclamés el seu dret indiscutible a intervenir directament en l'orientació i els destins de les col·lectivitats de què formava part essencialíssima i primordial.

La gloriosa Revolució Francesa proclamà la igualtat de tots els homes, en drets i en deures; desterrà del poder l'aristocràcia (fundada en la fictícia noblesa de sang i del diner), i entronitzà la classe mitjana. La integral realització de l'ideal democràtic quedà incompleta, com hi quedarà mentre no desapareguin les castes arbitràries que separen els homes. Per això jo crec que la veritable fórmula de resolució pràctica de la democràcia sols es troba en el socialisme.

Vindrà fatalment la conquesta del poder pel «quart estat», i amb la immediata instauració del collectivisme socialista la desaparició de les castes i l'adveniment d'un estat en què tots els homes, «iguals en drets i en deures», intervindran en el govern i regisme de la comunitat. Sols llavors la Democràcia serà realitat.

Ara bé, nosaltres, els demòcrates, hem de preparar i fertilitzar el camp on ha de viure i desenrotllar-se la humanitat que vindrà. Com? Capacitant, educant la massa anònima que ha de constituir el «poble» veritable de demà. En l'Escola, doncs, és on hem de

trobar la solució redemptora. Heus aquí per què estableixo una relació íntima, inseparable entre ella i la Democràcia.

Els individualistes, amb Spencer al davant, es revolten contra la doctrina democràtica. «Estant composta d'imbècils la majoria —diu Ibsen en *L'enemic del poble*—, la minoria és la que ha de governar.» «La humanitat sencera no és res —afegeix la poderosa mentalitat d'en Ganivet— mentre no hi ha un ull que la vegi i un cervell que la tradueixi en idees, que són les formes de representació subjectiva.»

Efectivament, la Democràcia porta en si errors i defectes inevitables. Mes, així i tot, nosaltres l'admetem amb totes les seves deficiències, perquè hi trobem l'única solució humana i equitativa. Ara bé, ¿és susceptible de modificació l'actual concepte de la Democràcia? Evidentment.

Hem de fer que desaparegui aquella vella creença tan generalitzada de la democràcia de «brusa i espardenyes», de la intervenció, en el governament de tots els ciutadans, cultes i incultes sense excepció, concepte ben comprensible i lògic, fins avui després del secular monopoli exercit per les classes «privilegiades», ineptes i ignorants també. El mateix Ganivet quan combat despietadament la democràcia confessa que aquesta sorgí per odi al despotisme, «odi circumstancialment justificat per quatre imbècils, als quals la casualitat posà al cap quan havien de quedar a la cua».

Jo hi crec, en la fecunditat de l'obra de les col·lectivitats, obrant, emperò, a l'impuls irresistible de la iniciativa individual. Creem, doncs, aquesta col·lectivitat per tal que, capacitada, conscient i mestra i senyora d'ella mateixa, honori i enalteixi els homes preeminents i deixi els seus destins a llur sàvia direcció.

Sols en la Democràcia sana i robusta de pensament, pot sòlidament assentar-se el govern de les minories.

Unes justes paraules del professor de La Sorbona A. Aulard glossaran a meravella les anteriors apreciacions: «Una Democràcia, si vol viure, ha de governar-se per l'«élite» dels seus membres.»

LA DIGNIFICACIÓ DE LA POLÍTICA

I

AQUELL concepte mesquí de la política que la feia considerar solament com a arma baixa de què es servien els concupiscents, els innoblement ambiciosos, els arribistes i vividors d'ofici, com a mantell encobridor de totes les immoralitats, com a lluita eterna dels que aspiren a escalar els setials del poder, ha de desaparèixer per a deixar lloc a una concepció més ampla i ennoblidora.

«Hi ha un art o una ciència que ensenya a realitzar l'ideal —diu el cultíssim Lluís de Zulueta—. Heus aquí un ideal humà; heus aquí també una realitat donada: aquests homes, aquell poble... Com enlairarem aquesta realitat fins arribar a aquell ideal? Aquest problema de procediment, de mètode, és el que intenta resoldre, individualment, la "pedagogia", i, col·lectivament, la "política".» D'aquestes paraules que deixen veure diàfan el concepte, se'n treu la conclusió que «pedagogia» i «política» no són pas certament dos termes antagònics, sinó que mútuament es complementen.

La política hauria de tenir com a missió suprema la d'educar la col·lectivitat, la de forjar la consciència ciutadana, o amb més justesa, hauria de «crear» el poble, perquè aquest, en el seu concepte més enlairat, no existeix.

És evident que nosaltres, els qui formem part dels partits republicans, que es basen en l'ideal democràtic, hem de contribuir amb els nostres esforços, amb la nostra intervenció directa i positiva, a sanear, a dignificar els nostres partits.

L'obra dels partits republicans ha estat perfectament negativa; un verbalisme infecund, retòric, ha informat totes les seves campanyes populars; en les corporacions oficials, salvant honrosíssimes excepcions, o bé han actuat en sentit negatiu, reduint a un oposicionisme estèril la seva gestió o han malmenat els interessos comunals. S'ha considerat que les eleccions constituïen l'única finalitat que es perseguia i sols per a aquesta lluita s'ha preparat el poble.

I hem fundat centres polítics que han estat altres tantes «cappelletes» amb el seu inevitable «santó»; s'hi han creat nous i mesquins antagonismes; s'hi ha murmurat baixament, s'hi ha llançat traïdorament la insídia i la calúmnia contra homes prestigiosos i abnegats. En les tertúlies dels centres, dels funestos «casinets», s'ha enrunat tot i no s'ha creat res. Examineu la seva actuació: no creen ni una biblioteca, ni funden unes escoles, ni fan res en sentit positiu. A la taula verda s'han malgastat totes les activitats.

La nostra joventut, que s'ha format en aquest ambient nociu, ha considerat la política com a un «esport». La impulsivitat irreflexiva ha estat la norma de la seva actuació.

I bé, companys, ¿no us convençeu que cal dignificar la política, rompent els motllos vells, i anar al sanejament, a la transformació dels nostres partits?

¿No contempleu amb dolor la inconsciència ciutadana, l'absència d'una massa culta i capacitada per a governar-se, les baixes lluites de la ciutat, la inestabilitat de les comissions polítiques, la manca d'un ideal col·lectiu, sòlid i enlairat?

Doncs, coratge i a la feina. ¿No considereu com una glòria haver posat a contribució la vostra intel·ligència i la vostra voluntat en aquesta obra magna de la «pedagogia política o política pedagògica»?

La història dels partits republicans, ens avergonyeix, però encara hi som a temps a rectificar noblement la nostra conducta.

La tradició bé pot alligonar-nos servint de profitós exemple.

II

Avui tothom ha coincidit en un punt: que la base de la reconstitució física, intel·lectual i moral del poble sols es troba en l'Escola. Heus aquí la solució hem dit tots a l'una; emperò la pràctica està molt lluny de correspondre a aquesta noble aspiració.

En aquest problema de l'Escola, com en altres, desconfio de l'èxit de la iniciativa particular. A l'Estat és a qui pertany resoldre'l, i és clar que del règim monàrquic de què «gaudim» no en podem esperar res. Cal, doncs, treballar des de l'oposició. Cal reconèixer que la realització d'aquest ideal està plena de dificultats. La nostra obra en aquest sentit ha estat migradíssima i ha de fer-se un nou i poderós esforç amb la plena seguretat d'obtenir-ne positius resultats.

Circumscrivim-nos al nostre partit. Què hem fet? Res o quasi res, i ho hem de confessar amb dolor. Lloables temptatives, esforços isolats, assaigs fracassats. Resultats? Molt relatius o gairebé nuls. I és que, com diem al principi, s'ha de lluitar amb dificultats considerables.

Un centre es proposa fundar una escola. La idea és acollida amb simpatia. Es nomena una comissió d'escoles.

La primera dificultat i la més important, amb què topa per a portar a terme la seva missió és amb l'escassetat o manca absoluta de mitjans econòmics. Alguns donatius generosos solucionen els primers entrebancs. I sorgeixen noves dificultats. S'ha de pensar en el local on ha d'instalar-se l'escola i s'escull, sense atendre a les seves condicions higièniques i pedagògiques, la primera sala disponible. De vegades és la sala de ball, altres la de sessions. He vist sales de classe amb paviment, taules i demés material infestat de *confetti* d'un ball de disfresses; amb programes de balls i caretes per les parets; amb bustos de la República, amb oleografies escandaloses; amb un decorat tan antiestètic que feia feredat...

I el material? Taules velles arraconades per la pedagogia moderna tornen a utilitzar-se, i no cal parlar, en aquest punt, dels innombrables defectes en què s'incorre.

Es busca un mestre i, aquest, mancat dels mitjans indispensables per a portar a terme la seva obra, ha de lluitar amb insu-

perables dificultats, que es veuen vençudes, a vegades, amb èxit per un fervent amor a l'ensenyament i per una voluntat ferma i persistent. Entretant l'Escola va vivint miserablement, s'esperen subvencions i donatius providencials i el mestre no cobra o rep el sou amb irregularitats. En definitiva, esdevé, tristament, la mort de l'Escola, que havia viscut de miracle una temporada.

Cal pensar en la solució d'aquest problema, i resoldre'l amb dignitat. Contràriament, val més desistir-ne. Si hem de fer escoles que pequin pels mateixos defectes que les oficials, la nostra obra és nul·la i desacredita, desprestigia la comunió política a què pertanyem.

¿Amb quin dret reclamarem l'Escola higiènica, els mestres aptes, el material necessari, amb quin dret censurarem l'Estat perquè no paga els mestres, si nosaltres ens convertim, paradoxalment, en els seus deixebles?

No, amics, hem de rectificar la nostra conducta. És per dignitat, per la pròpia dignitat, que hem de donar una solució.

Després de la trista experiència que hem recollit de l'obra dels centres, cal desconfiar de la seva obra isolada. Jo crec, no obstant això, en la seva obra mancomunada.

A Barcelona constitueix un problema carregós portar un noi a l'escola.

Jo he sentit centenars de veus que reclamen una escola catalana i lliure de preocupacions confessionals per als seus fills. No fóra una glòria per a nosaltres crear-la? Podrien crear-se comissions o juntes per al foment de l'Escola en centres de districte, que gestionarien l'obtenció de subvencions i donatius, i es posarien d'acord, per exemple, amb un Consell, Patronat o Junta Central que cuidaria de la creació i el règim de la Institució.

¿L'Ajuntament de Barcelona podria negar-li una forta consignació en el seu pressupost, si hi veiés una obra sòlida i ferma?

Deixo la idea a la consideració de «La Jove Catalunya» per si vol estudiar-la i cercar els mitjans de portar-la a la pràctica.

III

Ens manca una joventut estudiosa, que no actui obrant sols a l'impuls irreflexiu de la passió. No s'entengui, interpretant malament aquestes paraules, que jo vulgui una joventut erudita, «savis», en el sentit pedantesc, secament intellectualista, sense sentiment, sense les seves cent vegades santes estridències. Una joventut així fora senzillament detestable. La seva obra ha d'ésser constructiva, sòlidament fonamentada.

Jo no puc sentir, sense indignar-me, aquests joves oradors impulsius que, amb retòrica fogositat, escometen despietadament contra totes les institucions i no porten, en canvi, cap idea en el seu cervell.

M'indigna aquesta joventut que passa el temps discutint estúpidament en les taules de cafè, intervenint en les baixes lluites de la política. Per a uns i altres constitueix l'estudi un hàbit impracticat, desconeixen el goig inefable que a l'esperit proporciona la veritat apresada en les planes dels llibres, verges per a ells...

I s'ha de dir i repetir incansablement: res pot crear-se sense la base sòlida d'una rígida disciplina intel·lectual i d'una fecunda assimilació d'idees; l'aspiració democràtica serà una eterna utopia si no es forja un ideal i una consciència col·lectius.

Fóra ben trist que haguéssim d'esmerçar les nostres energies de la joventut en una obra eixorça.

És per això que hem d'emprendre un treball ambiciós, concentrat, de meditació i estudi. I després, amb un riquíssim bagatge espiritual, llançar-nos en cos i ànima, a la santa propagació en les multituds incultes; la paraula viril i la ploma trempada i ferma, caldejada pel foc inextingible de les ànimes joves per la fe immarcescible en l'ideal; amb quina fermesa i amb quina admirable equanimitat vibrarien en la tribuna i en la fulla impresa!

I, llavors, amb el nostre orgull, a fer sentir, amb caràcters imposants, la nostra intervenció sana i renovadora, exempta de mesquins prejudicis de secta, en totes les institucions populars!

Constituïm, amics, aquest nucli d'actius i fervorosos, que bé mereixeria el qualificatiu d'«Exèrcit de la Salvació Espiritual» de Catalunya.

S'ha d'anar amb decisió a la reforma dels nostres centres fins aconseguir llur transformació completa. Jo els crec fonament nocius tal com actualment funcionen.

El tradicional «casinet», on sols es va a prendre cafè, a matar l'estona entretenint-se en inofensius (?) jocs de cartes, o bé a murmurar i a calumniar —i això és encara pitjor— i on l'activitat i el moviment es manifesta tan sols en dies de balls de disfresses o en èpoques d'eleccions, ha de convertir-se, si volem dignificar-lo, en petita universitat popular. ¿Qui més indicat que el nostre «Exèrcit» de joves per a emprendre aquesta tasca? A envair, a avassallar, a dominar en els centres, i emprendre de seguida la nostra transformació.

Cada racó del centre s'hauria de convertir en una càtedra popular, de les quals foren professors els nostres joves. No em proposo exposar un pla rera la deguda organització d'aquestes classes. Llanço únicament la idea per si algú vol recollir-la, i per això exposo, en línies generals, la necessitat de donar, per als adults, cursos nocturns d'ensenyament elemental, professional, d'assignatures determinades, etc.

Tots ens lamentem de la incultura política de la multitud. ¿No podria intentar-se l'organització de cursos populars de Dret Polític, de Psicologia, d'Economia Política, etc., combinats amb lectures connectades de les obres mestres i amb conferències?

Caldria pensar també en la fundació de biblioteques, en les quals ha de presidir una imprescindible metodització. S'ha de tenir present que organitzar una biblioteca no es apilonar sense to ni so llibres i més llibres en un armari.

I per què no s'ha de pensar en la creació d'una secció dramàtica en els centres que no la tinguin? Però, amics, cal fer que cada representació teatral en els nostres centres es distingeixi per l'exquisit gust en l'elecció de l'obra i per la justesa de la interpretació. Contràriament, val més deixar-ho córrer.

Tot trobaria fàcil solució si el nostre «Exèrcit» de joves coratjosos, passant per damunt de vells i desacreditats prejudicis, posés la seva fe i el seu entusiasme al servei d'aquesta noble causa. Els centres sofririen, com per encant, una ràpida i profunda metamorfosi, perquè és forta, invencible i avassalladora l'empenta

d'una joventut quan un enlairat propòsit la guia en el seu camí i se sent el cor abrandat per la fe inextingible en l'ideal.

* * *

«La dignificació de la política...» ¿Per què així he titulat aquests articles?

Perquè, amics, sense la cultura, la robustesa intel·lectual, la idealitat enlairada, la sed insaciable de saber, és avui la Dignitat un valor més.

Per això hem de forjar-la com a tribut gloriós de la Democràcia i, consegüentment, dels partits republicans.

DE PEDAGOGIA. EL «NOU COL·LEGI MONT D'OR»

Tots convenim que, amb preferència, hem de solucionar un problema d'«homes». A ningú com a nosaltres, els que sostenim ideals democràtics, ha de merèixer un tan marcadíssim interès la formació d'una massa popular conscient i culta, la «creació» del poble veritable.

I, amics, l'instrument més poderós de deslliurança es troba exclusivament en l'escola.

A crear-la, doncs, i a enfortir-la, hem dit tots. Els homes de la monarquia han oposat la més inqualificable indiferència davant d'aquesta necessitat espiritual del nostre poble; per això es fa indefugible que per la iniciativa individual es realitzi la magna obra que en tan inconcebible abandó han deixat els nostres governs. Afortunadament, avui convergim tots a apreciar aquesta necessitat; però, cal confessar que rares vegades la realització pràctica ha seguit l'ideal.

En mítings i conferències hem cantat les excel·lències de l'escola, però del verbalisme no hem passat a l'«obra»; i és amb veritable dolor que hem de confessar que Barcelona no compta amb les glorioses institucions d'ensenyament que són fruit de la moderna i avançada ciència pedagògica i constitueixen l'orgull dels pobles civilitzats. És cert que s'ofereixen innumbrables dificultats als generosos innovadors que intenten portar a terme aquesta obra. En primer lloc, la manca de professors sòlidament preparats i amb el necessari amor i entusiasme per l'ensenyament, i sobretot, la manca d'ambient incessantment favorable a l'escola i

l'egoisme, que es tradueix en una manca desesperant de mitjans econòmics.

Havent de lluitar amb obstacles tan poderosos, quantes iniciatives han mort en flor, quants abnegats i generosos han hagut de recloure's a casa emportant-se'n l'amarg record del desengany i del pessimisme! Algunes temptatives lloables s'han portat a terme, però els esforços han resultat infructuosos i, en definitiva, han esdevingut la mort o el fracàs. Aquesta trista experiència ha vingut a demostrar que, avui per avui, sols és possible l'existència d'una escola sostinguda per les classes adinerades. I heus aquí el que és el «Mont d'Or». És clar que nosaltres no podem ésser partidaris de l'escola aristocràtica; és clar que nosaltres no podem mostrar conformitat absoluta amb l'escola que tendeix a enfortir encara més les diferències existents entre els homes, perpetuant així la seva odiosa separació en castes; és clar que l'ideal de la Democràcia ha d'ésser l'escola democràtica; però, amics, hem de confessar amb honrada sinceritat que la nostra obra ha estat eixorca, negativa i que, com a conseqüència, haurem d'admetre potser, per vergonya nostra, la creació d'una cultura aristocràtica, burgesa, antidemocràtica.

El «Mont d'Or», deia, és una escola aristocràtica; però és avui l'única institució pedagògica de Barcelona, dirigida i organitzada en harmonia amb les orientacions modernistes de l'ensenyament, per la qual cosa, malgrat els defectes que hem fet observar, enorgulleix i honra la nostra ciutat. L'escola fou fundada l'any 1908 per en Joan Palau; més tard es traslladà a Terrassa per millor complir la seva finalitat. Un nucli d'entusiastes decidí, no obstant això, continuar la seva obra empresa amb tant èxit per en Palau i es fundà el «Nou Col·legi Mont d'Or» a base d'un patronat constituït pels mateixos pares dels alumnes. Aquella necessària compenetració entre la família i l'escola, per tothom preconitzada, és en el «Mont d'Or» una i efectiva realitat.

L'escola està situada en un bell indret de la Bonanova. L'edifici està completament isolat i està rodejat de jardins per tots costats.

La impressió no pot ésser més plaent i afalagadora. Evidentment, els nois han de trobar-s'hi bé al «Mont d'Or» i l'escola, alegre i riallera, desvetllarà en el cor dels homes de demà un sa i

confortador optimisme. Entrem a l'edifici. L'escola higiènica s'ofereix als nostres ulls amb tot esplendor; sales destinades a classe amarades de llum, espaioses, airejades: uns ventiladors instal·lats en totes les dependències, efectuen la renovació de l'aire viciat. Quin dolorós contrast amb les nostres escoles abominablement tristes i antihigièniques!

I després examineu minuciosament totes les dependències de la casa.

El temperament artístic del director senyor Ainaud ha deixat per tot la marca de la seva deliciosa exquisidesa, des de l'enrajolat a les taules dels alumnes, totes unipersonals, i el decorat. Aquest ambient de bellesa, de bon gust, en què l'alumne desenrotlla la seva activitat, ha d'influir poderosament —qui en dubta!— en la formació del seu esperit, despertant-li el sentiment estètic.

No cal dir que per a l'educació intel·lectual i la instrucció s'apliquen els més avançats procediments pedagògics. L'interessantíssim opuscle que a fi de curs ha publicat l'escola dóna idea de la intensitat de la tasca que s'hi realitza. L'ensenyament de pàrvuls es dóna en la secció de «Jardins d'Infància» (*Kindergarden*) on són admesos alumnes d'un i altre sexe, de tres a sis o set anys. La primera ensenyança es divideix en sis graus. En la segona, s'estudien les assignatures que comprèn el Batxillerat. El nombre limitat d'alumnes (el curs passat no arribaven a setanta) en relació amb el de professors, que ascendeix a onze, els mètodes que es segueixen i els procediments que s'apliquen, garanteixen la solidesa de l'ensenyament que en el «Nou Mont d'Or» es dóna. La revellida pedagogia tradicional, que considerava el noi com a «receptor» dels coneixements que li infiltrava el mestre i no com a «autor» de la seva pròpia cultura, com a col·laborador en l'obra que el professor realitzava, ha quedat arrencada pel modern mètode actiu, definitivament acceptat per tots els pedagogs. Visíteu el «Nou Mont d'Or» i veureu, «tocareu» la realitat viva dels seus fecunds resultats.

L'opuscle publicat per l'escola dóna una idea força completa del què és: conté l'explicació dels mètodes i procediments posats en pràctica, un deversall de fotografies, i exercicis dels alumnes. Aquesta és la part més interessant de l'opuscle: dibuixos, exercicis

de composició, de redacció, gramaticals, etcètera. Sobresurten especialment unes semblances dels deixebles escrites per ells mateixos, ingènues, fresques, encisadores.

Interminable esdevindria la tasca d'anar detallant tota la vida escolar d'aquesta noble institució. N'hi ha prou de dir, com a resum, que en el «Nou Mont d'Or» es porta a terme una obra d'educació intel·lectual, física i moral, harmònica i integral; que les relacions amistoses, cordials, entre mestre i deixeble, base fecunda de l'ensenyança, hi són una realitat, que es manté l'interès de l'alumne, es desvetlla el seu amor a l'estudi, la seva devoció per l'art i per la ciència, l'hàbit profitós de l'ordre, que la voluntat s'hi educa profundament, que el sentiment i el respecte esdevenen atributs nobilíssims dels escolars...

Llàstima que hi hagi dos aspectes ben descuidats: el de la llengua i el de la religió.

L'ensenyança es dona en castellà, mancant així un dels més elementals principis pedagògics, i l'escola és catòlica. Partidaris decidits de l'escola neutra i de l'ús de la llengua materna dels nois en l'ensenyament, no podem estar identificats amb l'orientació castellanista i religiosa del «Nou Mont d'Or». És cert, és clar, que l'escola és, com deïem al principi, aristocràtica i, per aquest motiu, s'ha de caure en doloroses claudicacions...

La nostra *soi-disant* aristocràcia, que tant li plau parlar en castellà i li va tant bé un «director espiritual» que valori les seves hipòcrites creences religioses, no enviaria els seus fills a una escola catalana i neutra.

I s'ha de transigir...

ELS PARTITS POLÍTICS ESPANYOLS I LES SOLUCIONS AUTONOMISTES

ELS partits polítics d'Espanya tenen una tradició centralista i unitària. Actualment —jo no sé si això representarà un avenç— s'han mostrat disposats a acceptar el principi autonomista.

Això no obstant, jo crec que, en el fons, continuen pensant com abans. No costa res demostrar-ho. Veureu que quan es planteja un problema autonomista, s'acoblen tots en un odi comú a aquest ideal.

Poc o res no podem esperar-ne, els catalans, dels altres partits espanyols.

Per a aquests, fins per als que l'accepten incondicionalment, l'aspiració autonomista constitueix un ideal abstracte, d'aplicació mecànica i sistemàtica. Per a nosaltres, els catalans, és més que una idea, és més que un sistema, és un sentiment, és l'entranya viva de la nostra actuació en totes les seves manifestacions, és quelcom que té arrels fondes en el nostre cor, que està encarnat en nosaltres, que és carn de la nostra carn i sang de la nostra sang. En nosaltres, l'ideal autonomista es converteix en «nacionalista». El concepte d'«autonomia» revesteix caràcters de vaguetat. D'identica manera pot aplicar-se a l'individu, al municipi, a la província, a la regió, a la nació, etc. Nosaltres som «nacionalistes» perquè la «nació» és per a nosaltres la unitat orgànica «autonomista» de la federació. Ara bé: què és el que determina la «nació»? ¿Són els caràcters etnogràfics, la situació geogràfica, els antecedents històrics? No, sinó la voluntat dels qui la componen, el

sentiment de la pròpia personalitat, tan arrelat com dèiem abans en l'ànima de Catalunya.

D'aquestes dues modalitats del pensament, «abstracta», doctrinària, en l'un; viva, tangible, en l'altre, neix el divorci entre Catalunya i Espanya. Així es comprèn perfectament que, malgrat pertànyer a una mateixa comunió política, un federal espanyol i un català concebessin la federació d'una manera distinta i que el partit federal espanyol tingués una organització centralista, pel qual motiu els catalans constituïren el «Consell Regional» de Catalunya, en aquella memorable escissió de què fou cabdill el malaguanyat Vallès i Ribot.

En aquesta diversitat de conceptes, es basa la fundació del nostre partit. Som nacionalistes, som federals i som republicans. Pactarem amb tots els partits republicans espanyols, enteneu-ho bé, pactarem per aportar el nostre particular esforç a l'obra comuna de la instauració de la República, però mai no arribarem a una fusió amb ells, perquè això fóra el pitjor servei que podríem prestar als nostres ideals.

Amb la constitució de la Unió Federal Nacionalista Republicana va aconseguir-se, per fi, que s'acoblessin en un sol bloc tots els homes patriotes i liberals de Catalunya. És l'únic positiu i fecund que en molts anys s'ha fet a la nostra terra.

Alguns elements, per sort insignificants, han pretès pertorbar-la traspasant-se amb armes i bagatges al reformisme.

Aquesta escissió ha vingut a demostrar que entre nosaltres hi havia un nucli polític que havia evolucionat sols aparentment i que sentia enyorances per la vella política a l'espanyola. ¿Motius en què fonamenten el seu ingrés en el partit reformista? L'acció reduïda, reclosa a Catalunya, segons ells, de la UFNR i les declaracions autonomistes del seu cap don Melquíades Álvarez.

El primer és ben fàcil de combatre. Adherits estem a la Conjunció Republicano-Socialista i, per tant, en directa relació amb tots els republicans espanyols. El segon mereix un xic més de detenció. La teoria que sostenen és ben curiosa. Nosaltres lluitem anys i més anys perquè els partits polítics acceptin el principi autonomista. Ho aconseguim a Catalunya i acoblem tots els republicans en un sol partit. En Melquíades Álvarez, enemic irrecon-

ciliable de les reivindicacions autonomistes, l'home que pronuncià la més formidable diatriba contra Solidaritat, en el Congrés espanyol, constitueix un nou partit republicà.

En un banquet celebrat a Madrid, es dirigeix als diputats catalans que s'hi trobaven presents i es declara autonomista, encara que d'una manera ben vaga.

Admetem —que és molt admetre— que en Melquíades Álvarez, en fer aquesta declaració obeeix a una evolució dels seus ideals, que rectifica públicament tota la seva tradició política. Suposem —que també és molt suposar— que sent com nosaltres l'aspiració autonomista, que se sent completament divorciat de l'esperit espanyolista. ¿Era lògic que els catalans que es diuen federals nacionalistes abandonessin el seu partit per entregar-se a un home que acabava de declarar-se autonomista? ¿Havien de pertorbar una organització sòlida per aportar llur concurs a un partit naixent?

El lògic era que en Melquíades Álvarez, si com nosaltres sentia, ingressés en el nostre partit o com a mínim, en el partit federal espanyol.

¿Haurem de dir com en Vallès i Ribot que cada dia hi ha més federals però no hi ha un partit federal fort?

Els «*antiguos amigos de Salmerón*» haurien de recordar que el gran castellà, el seu Mestre, com ells l'anomenen, en rectificar la seva història política, no va constituir un nou partit, sinó que va entregar-se en cos i ànima a Catalunya.

Avui cada català li ha aixecat un altar en el seu cor. ¿Creuen els novells reformistes que passarà el mateix amb en Melquíades Álvarez?

Siguem nacionalistes, siguem federals, que la nostra conducta estigui regulada per una perfecta harmonia amb els nostres ideals i, no ho dubtem, aquest serà el millor servei que podrem prestar a la causa de la República espanyola.

L'ESCOLA NEUTRA. DOS DISCURSOS

ESTUDIA la reforma que diu que emprendre en Romanones, afirmant que, en cas de realitzar-se, deixaria el problema de l'ensenyament religiós a l'escola en el mateix estat en què avui es troba. No és pas declarant voluntària l'ensenyança de la religió ni àdhuc suprimint-la radicalment dels programes escolars com es dona solució en aquest problema, puix és més perillosa encara la intromissió del dogma i dels sentiments religiosos en les altres assignatures.

Diu que els clericals no tenen raó de formular la seva protesta perquè el que intenta portar a cap en Romanones ho han fet ja, més radicalment, altres governs europeus.

Per a demostrar-ho el senyor Nin exposa detalladament el que es fa, en aquest aspecte, en tots els pobles d'Europa i en els més importants d'Amèrica.

Seguidament passa a la part més important del parlament, o sigui aquella en què exposa els principis en què descansa el nostre ideal de la neutralitat escolar.

El principi pedagògic de l'ensenyança activa topa immediatament, en l'escola sectària, amb l'obstacle més formidable: el dogma.

El noi, més que receptor de coneixements, més que un element passiu, és l'autor de la seva pròpia cultura, i col·laborador, amb el mestre, en l'obra de la seva formació moral i intel·lectual.

Aquesta ensenyança passiva, en la qual el mestre ho era tot i l'educand no era res, ha desaparegut per a donar pas a aquesta ensenyança activa que desterra radicalment el memorisme, el verbalisme i el tradicional *magister dixit*.

Aquest mètode actiu, acceptat avui per tots els moderns pe-

dagogs, té la suprema virtut de desvetllar en el noi l'esperit d'investigació.

A l'ensenyament sectari, el noi topa amb el dogma i li ensenya que els coneixements tenen un límit, dels quals forçosament no pot passar. Allà on hauria de trobar una esperança que l'encoratges, troba una mena de «tabú» infranquejable.

El dogma fa néixer a l'alumne la desconfiança en si mateix i li produeix una anorreadora i infecunda peresa mental. S'ha de tenir en compte que el sentiment i la prevenció són sempre nocius i que aquesta mena d'exercici que ensenya a treure conclusió justa de les premisses causa la debilitat del judici.

S'ha de fer que el noi es convenci que no hi ha res sant ni infallible, que la intel·ligència humana pot arribar a indagar, a descobrir i a conquerir-ho tot. Afirmar que és un crim oposar-se a la llibèrrima expansió i envolada dels deixebles.

Passa a ocupar-se de l'obra cultural realitzada pels elements liberals, adreçant-los fortes censures.

Amb paraules, interrompudes sovint amb sorollosos aplaudiments, afirma que no n'hi ha prou de fundar escoles per a treure'n la imatge del Crist i el Catecisme, sinó que han d'organitzar-se en consonància amb les modernes exigències de la pedagogia.

Glossa les paraules d'en Lluís de Zulueta, quan aquest deia que l'Escola ha de tenir no un ideal, però sí una idealitat, que l'Escola ha de tenir una ànima. Diu que aquesta ànima no ha d'ésser altra que aquest principi de moral universal, independent de dogmes i creences.

Estudia les relacions de la moral amb les religions, afirmant que aquella és anterior al dogma i que la pedagogia, ciència humana, que ha de formar homes i no sectaris, ha d'inspirar-se en aquesta moral humana, no en les formes que ha adoptat en les diverses sectes religioses.

Diu que hi ha dues maneres de neutralitat: positiva i negativa.

La primera consisteix a parlar de tot al noi, a no amagar-li res, però sense que el sectarisme del mestre el mena per cap camí determinat; l'altre consisteix a no parlar-li de cap d'aquestes qüestions que tenen dividits els homes. Afirmar que la nostra neutralitat és la primera.

Diu que això és l'equivalència justa del lliure examen i que per això combaten l'Escola neutre els catòlics.

Refuta les idees emeses pel Dr. Torres i Bages en un treball seu titulat «El hombre mutilado por la escuela neutra».

Afirma que no anem a la formació d'homes neutres —com en Torres i Bages sosté— sinó d'homes conscients, no fanàtics, ni catòlics.

Diu que els catòlics tenen per al dubte i que, per això, s'aferren al dogma com a esperança de salvació.

Sosté que encara que tots els espanyols fossin cristians, no tindriem dret a emmotllar la consciència de la generació actual a la nostra particular manera de sentir.

Acaba el senyor Nin el seu discurs advocant calorosament perquè el nostre partit, al costat de la propaganda merament verbalista, hi posi la realitat vivent d'una obra sòlida i positiva en profit de la cultura del nostre poble, creant per totes les encontrades de la nostra terra escoles neutres, bisexuals i catalanes.

Sols així, acaba dient, creuré en el meu partit i en la bondat dels seus ideals.

* * *

El nostre company, aplaudit en aixecar-se per parlar, comença advocant pel desplegament d'una ampla i fecunda política pedagògica, en oposició a la política purament verbalista que fins avui han vingut realitzant els partits republicans.

Sosté que l'escola sectària és antipedagògica, perquè s'oposa al lliure desenvolupament de la intel·ligència i l'ànima infantil, cosa que constitueix l'essència del modern mètode actiu.

Estudia la idea i el concepte de la moral en la seva relació amb la religió, sostenint que aquella és anterior a aquesta i que, per consegüent, l'educació que és humana, ha de basar-se en la moral i no en el contingut espiritual peculiar de les sectes i creences.

L'obra de l'Escola, que s'encamina a formar el «jo», a cultivar la voluntat, a desvetllar la confiança en si mateix i l'esperit d'investigació, a formar la personalitat i el caràcter, queda totalment anul·lada pel dogma, sigui quin sigui aquest,

Afirma que per a l'esperit del noi no hi ha d'haver res sagrat ni vedat, que cal convèncer-lo que pot arribar a descobrir-ho tot i a vèncer-ho tot.

Diu que els catòlics combaten i temen l'Escola neutra perquè ella és l'equivalència justa del lliure examen, odiat i combatut sempre per ells.

A nosaltres, afegeix, el lliure examen no ens fa por i a ell sotmetem les nostres doctrines i totes les nostres teories, que ens importa que no destrueixin els nostres fills. Aquesta seria, com digué l'Alomar, la nostra major glòria.

Combat el principi que el pare pugui determinar quina mena d'ensenyament ha de donar als seus fills, perquè aquest no pertany espiritualment al pare, sinó a la societat i no podem de cap manera hipotecar l'esdevenidor de les generacions que han de seguir-nos.

Parla d'aquelles dones que es revoltent contra els minsos projectes d'en Romanones, que estan incapacitades de parlar en nom de la moral ni de l'educació. ¿En nom de quina moral i de quina educació poden parlar les dones que s'avergonyeixen de nodrir els seus fills? ¿En nom de quina moral poden parlar els que renuncien a la paternitat?

Diu que en el fons de tot això no hi ha més que un problema econòmic, perquè la gent adinerada tem que, amb la cultura, el poble s'adoni de la desigualtat social i de la injustícia en què està basada l'actual societat.

Espanya, que com diu el cultíssim catedràtic d'Oviedo Frederic de Onís, no ha passat encara del Renaixement, no ha passat tampoc per la renovació pedagògica dels altres pobles.

Per això cal que els homes liberals emprenguin amb «escomesa bàrbara» l'obra de reconstrucció nacional, emprenent des de l'oposició la realització d'obres positives i fecundes.

Aquella estrofa dels nostres «Segadors» que diu «Catalunya triomfant tornarà a ésser rica i plena», hem de fer que no sigui l'expressió d'una esperança eterna que no arribi mai a convertir-se en una realitat present, sinó que hem d'avançar aquest futur gloriós, anant a la realització d'una fecunda i positiva obra cultural.

II. ESCRITS SOCIALISTES

CONTRA LA GUERRA.
MÍTING DE LA CAMPANYA PACIFISTA

EN aquestes lluites —comença dient—, hi posem més que l'oratoria els entusiasmes i la voluntat. Per això venim aquí i anirem allà on convingui per fer sentir la nostra veu en pro d'aquesta campanya honrada.

Censura els qui no han assistit al míting i exposa el contrast deplorable de l'acte del matí —al qual no ha assistit una immensa concurrència —com era de desitjar— amb l'aspecte de les vies de la ciutat durant les tardes dominicals que s'omplen de gent que van a presenciar espectacles sagnants, com les curses de braus.

Jo tinc una fe inestroncable en el poble, jo que sóc un etern optimista, sento desconhort davant la indiferència dels qui no han vingut a escoltar les nostres paraules singulars.

Explica els intents del Govern. Diu que la guerra del Marroc és injusta i que es fa en ares d'un patriotisme que no entenem.

Sembla que avui tots els Estats, se'ls ha apoderat la bogeria dels grans armaments, i per això, a tot arreu el proletariat s'acoblava en unànime i imponent protesta. Vegeu com a França s'alcen revoltes perquè ningú no vol la guerra ni el servei dels tres anys.

Hi ha guerres de conquesta i guerres per a defensar la integritat i la independència d'un territori. Aquelles són injustes perquè no creiem que un poble hagi de resignar-se amb la imposició d'execrables tiranies. Els marroquins estan en el seu perfecte dret de defensar el seu territori.

Espanya no està en situació d'anar a civilitzar ningú perquè dels vint milions d'espanyols que hi ha, dotze milions són analfabets. No tenim carreteres, ni escoles, ni mestres ben retribuïts. El

nostre poble, moralment, física i intel·lectual és pobre, i per això ha d'assolir una forta cultura si vol imposar-se a algú.

Però amb tot i això, continua la febre de les conquestes, com si no en tinguéssim prou amb la lliçó de la pèrdua vergonyosa de les colònies.

Elogia Costa, recordant aquelles dues frases de l'illustre polític: «S'ha de tancar amb pany i clau el sepulcre del Cid» i «Espanya encara viu en el segle xv».

I nosaltres, els joves que volem posar-nos al nivell dels pobles civilitzats, hem de donar l'«escomesa bàrbara» que representa guanyar per a Espanya els segles estèrilment perduts.

Ni en nom d'un patriotisme que no concebem podem tolerar que es realitzin aquests projectes. En nom de quina pàtria? ¿La pàtria que no és la seva, la dels propietaris dels grans latifundis, la dels autors del desastre colonial, la dels que han abandonat l'escola, la dels que han firmat el Tractat de París, la pàtria, en fi, dels que han portat a Espanya a la misèria i a la ruïna?

La pàtria és la que està constituïda per vosaltres, la que han de forjar els treballadors amb l'esforç dels seus braços i la suor del seu front i que no toleraran que es dessagni per malgastar estúpida iament les energies en els ermots africans.

Alludint les desercions dels prohoms republicans, diu que el poble de Catalunya, que abans que tot és revoltós i protestatari, no transigirà mai amb la monarquia, perquè la nostra gent hi ha perdut la fe. Explica admirablement, i enmig d'aplaudiments, el que són les monarquies belga i anglesa, dient de l'espanyola que la seva característica no és altra que la mort. Encara que aquesta es democratitzés, nosaltres continuariem essent-ne irreconciliables enemics.

Hem d'impedir que es llencin aquests milions que tant necessitem per a anar a la reconstituïció nacional. Cal que davant del que vol ara el Govern aixequem d'una vegada els punys amenaçants i protestem amb tota la força.

Acaba amb les paraules «Guerra a la guerra» i «fora els armaments», que són el lema d'aquesta campanya.

FERRAN AUGUST BEBEL

AMB la mort de Ferran August Bebel suara ocorreguda a Passig (cantó dels Grisons, Suïssa), la socialdemocràcia alemanya perd el seu patriarca, el seu veritable pare com arreu li deien; la humanitat un dels seus més preclars fills.

Seria llarguíssima tasca recordar punt per punt la llarga i fecunda vida del gran socialista alemany. Ha mort als 73 anys, puix havia nascut a Colònia l'any 1840. Era fill d'un modest oficial de l'exèrcit i ja de ben jove hagué de guanyar-se el pa amb la suor del seu front, d'aquell front seu, alt, serè, ple de claredats.

Adoptà l'ofici de torner i entrà en un taller on conegué la vida miserosa del treball i on el seu cor generós s'obrí de bat a bat a l'amor a les classes proletàries i a les llurs ànsies de redempció. Ben tost no tingué més que dos pensaments: instruir-se, perfeccionar-se a si mateix i aixecar la cultura i l'esperit dels seus companys de treball. Les doctrines redemptores de Lassalle —el gran precursor— el captivaren i se'n féu son apòstol, actiu, infatigable. Començà portant la seva activitat a l'organització obrera i el 1868 reuní un congrés d'associacions obreres alemanyes que s'adherí a la Internacional.

Amb el seu gran amic Liebknecht, mort el 1900, va fundar el 1869 la «Demokratisches Wochenblatt» (La Setmana Democràtica), gran periòdic l'apostolat del qual fou fecund. En el mateix any fou elegit diputat per Saxònia al Reichstag (el 1867 ja ho havia estat a la Dieta), i allí es féu admirar ja per son talent i per la seva oratòria de forma suau, però plena de renovacions. El 1870, durant la guerra franco-prussiana, s'aixecà de son seient i entre l'astorament dels patrioters demanà l'immediat cessament

de les hostilitats. Aquell acte causà a Alemanya i a tot el món culte una emoció enorme, però encara el produí més quan el 1871, triomfant a Prússia, pronuncià aquell altre memorable discurs protestant contra l'annexió a l'Imperi novell de l'Alsàcia i de la Lorena, arrabassades a França.

Aquell discurs li valgué concitar contra ell l'odi dels patrioters i la persecució de la justícia. Fou portat amb Liebknecht i Hepper davant dels tribunals de Leipzig, acusat d'alta traïció. El capítol de càrrecs formulat contra ell era horrible... L'acusaven de revolucionari, de voler aixecar les multituds proletàries contra la burgesia, de treballar per enderrocar la monarquia i implantar la República, de conspirar en fi, amb estrangers, per arruïnar l'Alemanya... Fou condemnat a dos anys de presidi militar que complí a Houbertsbourg i abans d'extingir la condemna, a nou mesos més de presó pel delictes de lesa majestat. Després, durant la seva vida, encara sofrí més persecucions.

Reelegit constantment diputat al Reichstag, la seva intervenció en la vida política alemanya i en els destins de la Internacional fou des d'aleshores constant i no ha cessat fins que la mort se l'ha fet seu.

Fa anys era el líder venerat de la democràcia social alemanya i el representant de la formidable minoria socialista del Reichstag.

Malgrat els seus anys concorria a tots els congressos de la Internacional, on la seva intervenció era eficaç i on era oït com a mestre. Amsterdam, Stuttgart, Copenhaguen, Basilea... per què recordar més noms?

Bebel amb Kautsky representava la doctrina marxista en tota la seva puresa i intransigència. Amb igual energia i fermesa combatia el socialisme d'Estat, preconitzat pel seu primer mestre Lassalle, com l'anarquisme de Most i Bakunin, l'«àngel rebel» de la Internacional.

En el Congrés d'Amsterdam (1904) va fer condemnar definitivament amb la seva intervenció en el debat la tesi de la participació dels socialistes en el poder, que, per aquells temps, s'endua a una bona part dels socialistes francesos, que vegeren entrar Millerand, Briand, Viviani i altres en els governs formats a partir de Waldeck-Rousseau. I amb tot, Bebel, amb els seus dots de con-

ciliador era el nexa del partit socialista alemany, fonament dividit entre marxistes intransigents i revisionistes de Bernstein.

Fa alguns anys, Bebel, invitat pels socialistes francesos entrà a França d'on fou expulsat injustament pel Govern, com ho fou després Jaurès, de Berlín.

Com a escriptor, l'obra de Bebel fou també formidable. Ja n'hem dit més amunt alguna cosa. Des de 1891 col·laborava en el gran quotidià de la Socialdemocràcia alemanya «Worwaest» i a més deixa una llista considerable de llibres, l'èxit de tots els quals fou enorme. Heus aquí els títols d'uns quants: *Uns ere ziele* (Les nostres misses), *Der Deutsch Bauernkrieg* (La guerra dels camperols d'Alemanya), *Die Frau unter Sozialismus* (La dona i el socialisme), *Die Sountagsarbeit* (El treball dominical), *Charles Fourier*, *Die Lage der Arbeiter in den Bäckereien* (La situació de l'obrer forner), etc., etc. De tots, n'hi ha gran nombre d'edicions. Però la seva obra més coneguda, que està traduïda a la major part de les llengües cultes, és *La dona en el present i en el futur*. Darrerament s'havia emprès la redacció de les «Memòries», obra al·trament interessant, que desgraciadament deixa incompleta. S'havien publicat dos volums i la mort l'ha sorprès sense haver pogut acabar el tercer.

La vida gloriosa de Bebel és d'aquelles que deixen perdurable record i fecunda llavor en la Humanitat; la seva mort ha de produir dol universal...

UNA VERGONYA

UNA atronadora salva d'aplaudiments, una cridòria ensordidora de visques i aclamacions acaba de pertorbar la pau del meu solitari gabinet de treball. Esperonat per la curiositat, surto precipitadament al carrer. Els crits surten de la Rambla. Cap allà m'encamino sense vacillar.

En aquesta Barcelona, inquieta i protestatària, les manifestacions i els aldarulls al carrer són a l'ordre del dia. ¿Quina noble protesta, quin elevat ideal havia llançat avui la gent al carrer?

Ben aviat, en arribar a la Rambla, la realitat, la trista i dolorosa realitat, ve a amargar el meu esperit.

Pel passeig central una multitud, boja d'entusiasme, crida i aplaudeix, i un torero, portat a coll-i-be, saluda i agita la *montera*.

A la cursa de la tarda, «Saleri II» —aquest és el nom de l'«heroi»— ha electrizat el públic amb un *volapié* soberg. Folls d'entusiasme, uns braus ciutadans l'han portat a coll fins a l'hotel on s'hostatja, zelosos, sens dubte, de l'honor que anava a pertocar als nobles quadrúpedes...

Ja a l'hotel de París la multitud no ha cessat d'aplaudir fins que el *diestro* ha abocat per un dels balcons el seu ben cuidat cap i el seu corresponent apèndix...

«Que parli! Que parli!», han exclamat cent veus; però l'«heroi» s'ha acontentat de salutar de bell nou. Com havia de parlar l'infeliç analfabet! És que coneix l'Escola ni el mestre? A més, ¿de què li serviria la cultura per a exercir la seva noble (?) professió?

* * *

Cal que això acabi d'una vegada, per la dignitat de Barcelona. Espectacles com el d'avui constitueixen una immensa vergonya, una taca d'ignomínia per a la capital de Catalunya.

Barcelona és la capital de les estridències, de les agitacions, de les protestes, dels moviments populars formidables.

Barcelona és la ciutat treballadora i digna en la qual tots els grans i elevats ideals troben decidits i entusiastes adalids. Barcelona és la ciutat que un dia, en emocionat homenatge, coronà el gran Guimerà i que admirà després tota Espanya amb la grandiositat de les seves lluites populars i socials.

Aquesta és la multitud barcelonina, aquest és el poble que honora i enalteix Barcelona; però no ho és, ni pot ser-ho, aquesta gentussa inculta i envilida que aclama i porta a coll-i-be un torero.

Soc un devot fervent de la pràctica d'una virtut suprema: la tolerància; però declaro sincerament que, davant la continuació d'espectacles vergonyosos i denigrants com el d'avui, s'imposa la pràctica de la intolerància... Cal acabar amb això a garrotades...

Davant un poble que analteix i glorifica un torero, sento la mateixa indignació que feia exclamar a Zola: «Odio els imbècils!»

No hi ha dret a consentir que un poble sigui bèstia...

Barcelona, 7 de setembre de 1913

EL CONGRÉS DE JENA.
ELS SOCIALISTES ALEMANYS VOTEN
PER L'APROXIMACIÓ FRANCO-ALEMANYA
I PER L'AUTONOMIA D'ALSÀCIA-LORENA

S'HA reunit aquests dies a Jena, com saben els nostres lectors, el Congrés de la Socialdemocràcia Alemanya.

La seva celebració havia despertat un gran interès i una extraordinària expectació, pel fet d'ésser el primer cop que es reunia sense la presidència de l'August Bebel.

Mort el gran home, inspirador i mestre del socialisme alemany, esperit recte, conciliador i enèrgic, dotat d'una immensa autoritat moral, es temia que s'exterioritzessin divergències amenaçadores de la unitat del partit.

Hi hagué, efectivament, vius i acalorats debats en discutir-se la conducta dels diputats que votaren en el Reichstag la llei dels crèdits militars, com així mateix en posar-se a discussió la ponència sobre la vaga general; però quedà ben ferma i consolidada la unitat del partit.

Assistí al congrés una multitud immensa; els debats foren altament interessants i s'adoptaren acords de gran importància dels quals són indubtablement coneixedors els nostres lectors.

Per la seva extraordinària transcendència, ressenyem la part de la sessió en què va parlar-se de les relacions franco-alemanyes i del plet d'Alsàcia-Lorena.

En la sessió del dia 16, el company Grumbach protestà contra les campanyes infames —segons digué textualment— que realitzen els pangermanistes, que volen produir a França la impressió que el poble alemany detesta França.

Aquesta proposta, afegí, ha d'ésser combatuda amb totes les forces del Partit Socialista i el Congrés té el deure de fer pública la voluntat de quatre milions i mig de socialistes alemanys.

Nosaltres volem que no s'interrompi l'acció pacífica i interparlamentària.

Perllongats aplaudiments acolliren aquestes paraules.

Immediatament Grumbach sotmeté a l'aprovació del Congrés la següent proposició:

«El Congrés confia que la participació de nombrosos delegats i parlamentaris francesos serà considerada pel poble alemany com la prova del pacifisme i del desig de concòrdia del poble francès.

»El Congrés confia també que el Govern de l'Imperi i d'Alsàcia-Lorena i el Consell federal concediran a l'Alsàcia-Lorena l'autonomia que reclama i que facilitarà l'aproximació indispensable, en interès de la pau, entre França i Alemanya.»

Acaba demanant que desaparegui aquest obstacle essencial que s'oposa encara a l'aproximació franco-alemanya. «És necessari, afegeix, que la política d'opressió seguida contra Alsàcia-Lorena acabi d'una vegada i que l'Alsàcia-Lorena obtingui l'autonomia republicana.»

Una immensa ovació acollí les darreres paraules d'en Grumbach.

Posada a votació la proposició, fou aprovada per unanimitat.

No s'amagarà als nostres lectors l'extraordinària importància d'aquest acord, que ve a posar un gran interrogant en l'esdevenidor de la política europea.

DESCRÈDIT D'UNA TÀCTICA

AMB aquest títol «Acción Libertaria», de Madrid, publica un article en el qual pretén demostrar la ineficàcia de la intervenció socialista en els problemes que diàriament planteja la lluita del proletariat contra el capitalisme.

L'incògnit autor de l'esmentat article s'ha equivocat de «difunt».

És la tàctica anarquista i no la nostra la que ha caigut en un manifest descrèdit.

Ens ho demostra la irrefutable eloqüència dels fets.

Només desconeixent el moviment obrer de tots els països, o bé obrant amb manifesta mala fe, pot parlar-se com ho fa «Acción Libertaria».

¿Com pot parlar-se del triomf de l'acció directa, quan en el darrer congrés metallúrgic francès —en la mateixa Meca del sindicalisme revolucionari— es va rectificar honradament la tàctica de la famosa Confederació General del Treball, votant —horror!— per les caixes de resistència i a favor dels càrrecs retribuïts?

¿És que ignoren potser les paraules que el mateix òrgan dels sindicalistes «La Bataille Syndicaliste» va estampar en les seves columnes després de l'esmentat congrés, aprovant i aplaudint les seves determinacions i els seus acords?

Ha estat a França, a la mateixa França que el sindicalisme ha fracassat estrepitosament i es prepara ja per rectificar els seus passats errors.

Jouhaux, Lagardelle, el mateix Sorel, tots els evangelistes de l'acció directa, han rectificat noblement les seves antigues opinions.

El fracàs i el descrèdit del sindicalisme revolucionari és absolut a la República veïna.

L'articulista d'«Acción Libertaria» pretén demostrar el nostre fracàs presentant-nos com exemple l'actual moviment obrer d'Anglaterra.

No ens convenceran.

El cas de Gran Bretanya és absolutament distint del d'altres països. Les masses obreres angleses s'han contagiats de l'epidèmia sindicalista revolucionària, vençuda a tot arreu l'*antisèpsia* capitalista.

Serà una prova dels pèssims resultats de la qual aviat es convencerà el conscient proletariat britànic, com s'han convençut els obrers d'altres països.

Digui el que vulgui «Acción Libertaria». És molt difícil ressuscitar, o tan sols galvanitzar un mort a força de paraules.

I en aquest cas el «mort» és el sindicalisme revolucionari.

Per a ningú que estigui al corrent de l'actual moviment obrer internacional és un secret el seu fracàs definitiu.

A OBRAR COM A HOMES

EN un vibrant article publicat en aquestes columnes la setmana passada, Fabra Ribas, l'amic estimadíssim i el batallador incansable, escriu unes paraules definitives sobre la protesta popular contra la guerra del Marroc.

«Prou de discursos i de mítings solts. O ens disposem a obrar com a homes, o ens fem a casa a plorar com a dones», diu Fabra.

Per altra banda, el company Iglesias, des de les pàgines d'«Espania Nueva» fa una crida perquè s'aixequin contra la «conducta criminal del Govern» tots els treballadors, els homes joves que van a ser sacrificats en el sòl africà, les mares que veuran arrencar del seu costat els seus fills, els trossos de les seves entranyes, per a ser portats a morir sense grandesa ni glòria en les terres inhospitalàries del Marroc.

El Govern, que s'anomena, amb descarat cinisme, liberal i democràtic, no escolta la veu clamorosa del poble i continua llençant milions i milions, sacrifica vides i vides en una empresa criminalment estèril.

Cal acabar amb això. A la procacitat i al cinisme del Govern cal oposar l'acció purificadora de la revolució o una vaga general a tot Espanya, imponent i terrible per la seva força.

Sobren paraules i falten fets.

Jo, que sento una íntima devoció per la paraula, perquè crec en la seva eficàcia, renego dels mítings i dels discursos quan no tenen derivacions pràctiques ulteriors.

«Prou de mítings!», diu l'amic Fabra. Absolutament d'acord.

Pel que a mi personalment fa, prometo solemnement, després

del meu últim discurs de Sant Feliu de Guíxols, no prendre part a cap acte contra la guerra.

Prou de paraules i «a obrar!».

Que em sollicitin per PARLAR i respondré amb una rotunda negativa; que em sollicitin per OBRAR i poden comptar amb la meua col·laboració entusiasta i decidida.

Si ens deixem tractar pitjor que bens —afegeixo glossant paraules del mestre Iglesias— mereixerem, amb sobrada justícia, la qualificació de covards.

EL RÈGIM ES DEMOCRATITZA

EVIDENTMENT, el ministeri presidit per Romanones és el més fraternal dels governs que hem tingut.

És clar que no oblidem que, governant el famós *demagog* Canalejas, hom va empresonar i perseguir els homes liberals, hom afusellà Sánchez Moya i el corneta León Esteban i foren clausurades les societats obreres; però l'actual president del Consell té un veritable entestament a perseguir l'obra de la democratització i de la liberalització de la monarquia.

Ens apropem cada dia més a Europa. Que ho digui el famós viatge de Poincaré. Que ho diguin els pseudo-republicans que, desapareguts els *obstacles tradicionals*, es disposen a ingressar a la monarquia.

La visita d'Azcarate, l'integèrrim (?) republicà, a Palau, per la seva transcendental significació, no deixa lloc a dubtes.

Molt aviat, l'ideal republicà i l'odi a la monarquia no seran més que altres tantes ximpleries sostingudes per quatre somnadors ridículs i, sobretot, gens *pràctics*...

D'aquí a pocs dies, l'eminent *divo* Melquíades Álvarez, amb la seva peculiar oratòria demostrarà, en el banquet que li oferiran els seus amics, quant equivocats hem estat els enemics del règim i cantarà les excel·lències de la monarquia, perquè és la més ferma garant de la llibertat i del progrés.

Sentim no poder ser presents a l'acte esmentat, que tindrà una indiscutible importància en la història de la política espanyola, per oferir al senyor Álvarez la nostra incondicional adhesió.

Mai, com ara, serà tan oportú rendir acatament a les institu-

cions. La monarquia ha iniciat ja la seva obra liberalitzadora i democràtica.

«Proves són amors...»

Va esclatar la vaga de l'Art Fabril i s'empresonà infinitat d'obrers, acusats de terribles delictes, d'haver forjat plans sinistres que atemptaven contra la seguretat de la sacrosanta societat capitalista.

Alguns purguen encara el seu pecat (?) a la Model de Barcelona.

Els oradors que varen prendre part en els mítings foren denunciats i processats.

Igual sort tocà a aquells qui varen prendre part als actes de protesta contra la guerra del Marroc.

Fou clausurat el local del Centre Obrer. Varen sofrir aferrissada persecució tots aquells que en ambdues campanyes es varen significar.

La Llei de Jurisdiccions segueix fent de les seves. Són perseguits, amb ràbia inaudita, els qui posen la ploma o la paraula al servei dels seus redemptors ideals.

Les veus de clemència de l'opinió no han estat escoltades i per dues vegades s'ha alçat el patíbul ominós.

Poincaré ha visitat Madrid i s'ha solemnitzat la seva arribada cometent una sèrie interminable d'arbitrarietats.

S'han efectuat detencions a l'engròs sense motiu justificat. Estimats companys nostres, per l'enorme delicte de ser socialistes, han estat perseguits i empresonats. D'un d'ells, Francisco V. Carreño, que fins fa poc ocupava la secretaria de la Joventut Socialista de Barcelona, rebem una carta escruixidora.

«... Ha estat una salvatjada el que m'han fet... A les quatre de la matinada em feren aixecar del llit; em varen portar a la Direcció de Seguretat i d'aquí a la presó de Madrid. Als vuit dies, pels carrers de Madrid, fortament emmanillat i custodiat per una parella de la guàrdia civil, em conduïren a l'estació.

»Vaig viatjar en tren tot el dia sense que em traguessin les manilles. A la nit vàrem arribar a Saragossa, on em varen passejar

pels carrers altra vegada i em varen portar a la presó, on vaig passar la nit.

»Al matí següent, em van obsequiar amb una altra passejadeta. Un altre dia transcorregut en el tren i a les sis de la tarda arribava a Barcelona. Vaig continuar la meua passejadeta pel passeig de Colom, el de la Duana i el Paral·lel fins a la presó Model, on em trobo. Tot això, fortament emmanillat. Tinc encara als canells senyals fefaents que em varen deixar les manilles.

»... En alguns moments, en veure les precaucions que es prenen amb mi, vaig arribar a pensar, t'ho prometo, que em creien èmul del capità Sánchez.

»... Estic indignat... Aquí estic en una cella comuna com si el departament de polítics només fos de luxe... Estic pres pel míting contra la guerra celebrat al Centre Socialista de Gràcia.»

Fins aquí les paraules del company empresonat, que es comenten per elles mateixes.

Si després d'això hi ha algú que dubti que estem en el país més liberal del món, tindrem el dret de dir-li boig i descontentadís per sistema.

Per la nostra part, el dia en què tingui lloc el banquet a Melquíades Álvarez demanem un lloc preferent a la taula per a poder brindar per la més liberal i democràtica de les monarquies espanyoles, que persegueix i empresona els propagandistes liberals, que aixeca el patíbul i que sosté una guerra interminable al Marroc, que acabarà amb Espanya.

Al costat de Melquíades Álvarez i d'Azcarate, els antics anatematitzadors del règim, aixecarem la copa per aquesta Espanya rica i florent i renegarem d'aquells temps animosos (?), d'aquelles èpoques vergonyoses (?) en què cada paraula nostra, oh, illusos!, era una diatriba i una protesta contra l'Espanya de la monarquia.

Què importa que el poble ens abandoni!

Ja que no varem saber conquerir-lo, escalarem el poder.

¿Veritat, republicans integerrims i honorables que deieu que sortiu de Palau tan republicans com hi vàreu entrar?

RUSSELL WALLACE

A l'edat de 90 anys acaba de morir a Londres l'eminent biòleg Alfred Russell Wallace.

El nom del gran home que acaba de desaparèixer va sempre unit al problema de l'origen de les espècies.

Fou l'any 1858 que trobant-se a les Moluques concebé el principi de la selecció natural. Va emprar tres dies a exposar i desenvolupar la seva concepció per escrit i envià el treball a Darwin qui llegí les quartilles amb la natural sorpresa puix un i altre havien caigut en una rara coincidència.

Darwin envià a la Societat Linneana el treball d'en Wallace i un extracte de l'esborrany en el qual havia exposat aquell la seva teoria.

Aquella coincidència, lluny de donar origen a la mesquinesa d'una lluita per la prioritat, va ésser motiu d'una ferma i no interrompuda cordialitat entre els dos naturalistes i, des d'aleshores, hom els ha considerat com a descobridors del principi de la selecció natural.

En Wallace no era sols una gran figura en el món de la ciència, pel seu immens saber, sinó també una figura preeminent del Socialisme internacional.

Del seu propi descobriment prenia peu en Wallace per a assentar-hi la seva doctrina social.

Així fa notar-ho amb remarcable encert en Lluís Araquistain:

«Per a en Darwin i en Wallace —diu el notable escriptor— la lluita per l'existència significa el combat dels éssers vius animats per l'ajuda mútua segons complementa en Kropotkin contra el

medi ambient i no essencialment d'unes espècies contra altres. I lluitar amb el medi ambient no sols vol dir adaptar-s'hi sinó també transformar-lo, fer-lo més favorable a les necessitats latents dels individus. En l'ordre social això representa una adaptació i una contínua modificació del sistema jurídico-econòmic que regula la vida dels éssers humans.»

D'aquí neix com dèiem abans, la doctrina socialista d'en Wallace.

Fou el primer a propagar a Anglaterra la nacionalització de la terra.

Lluitant contra tots els prejudicis amb un valor lloabilíssim, en Wallace s'identificà plenament amb la causa dels oprimits entregant-se en cos i en ànima a l'obra de la seva redempció.

En Wallace era un home d'una inesgotable activitat.

Fa pocs mesos publicà un llibre titulat *Medi ambient social i progrés moral* i la seva última obra *La revolta de la Democràcia*, que va aparèixer poques setmanes abans de la seva mort, era una prova admirable de la frescor de l'ànima d'en Wallace i de l'empenta del seu esperit.

Descansi en pau el gran savi, gran sant per la magnitud de la seva obra científica com per la seva modèstia personal.

ELS SOCIALISTES FINLANDESOS I RÚSSIA

EL Partit Socialista finlandès acaba de celebrar el seu vuitè congrés anual a Tommerfon.

El congrés s'ocupà principalment de qüestions de tàctica i d'organització, afeblida considerablement aquest darrer quinquenni, a causa de circumstàncies que li han estat desfavorables. La xifra de 80.000 afiliats a què ascendia el partit l'any 1906 ha baixat actualment a 52.000. Així i tot, compta encara amb divuit periòdics, amb un conjunt de 135.000 subscriptors. L'esmentat congrés ha causat la sensació que la crisi del partit ha estat purament accidental i que, malgrat les dificultats que se li presenten cada dia, la socialdemocràcia finlandesa continuarà amb força i energia creixent la seva lluita per la redempció del proletariat de Finlàndia.

Com en els congressos anteriors, s'ha afirmat en el d'aquest any, l'odi del Partit Socialista finlandès contra les vexacions de la Rússia despòtica i centralista, que va arrabassant les llibertats de la Finlàndia, que lluita desesperadament per aconseguir la seva autonomia nacional.

Entre les qüestions purament polítiques tractades pel congrés, algunes varen merèixer un particular interès.

El govern rus, abonat pels gran propietaris rurals, es disposa a imposar drets de duana sobre els cereals importants a Finlàndia.

Aquests drets encariïren considerablement el pa de l'obrer finlandès, tancant la porta als blats alemanys i americans, però permetria als terratinents russos enriquir-se a costa de la misèria del poble finlandès.

Com tantes altres vegades, el congrés s'ha vist obligat a pro-

testar de nou contra les represàlies judicials. Els escriptors i els propagandistes socialistes són empresonats.

Ha estat necessari també protestar aquesta vegada, per altra banda, de les represàlies exercides pels tribunals russos contra els magistrats finlandesos. Un nombre cada dia més gran d'alcaldes i de membres dels Tribunals d'Apel·lació de Finlàndia es troben a les presons de Petersburg per haver-se negat a sotmetre's als decrets contraris a les lleis de la seva pàtria.

I encara que el proletariat ha estat víctima en diverses ocasions —diu textualment l'acord— de la parcialitat d'aquests magistrats burgesos, no pot negar-los el seu suport en el present cas en què sofreixen presó per haver defensat les lleis fonamentals i l'autonomia de Finlàndia.

No pot amagar-se a ningú la transcendència d'aquests acords.

La tirania russa, els continuats atropellaments a les llibertats i als drets de Finlàndia tenen la virtut suprema d'unir en un sol bloc formidable tots els elements, àdhuc els més antitètics, moguts i impulsats per un sol sentiment d'amor a la pàtria comuna i a les seves sagrades llibertats.

ELS REPUBLICANS (?) DE «LA PUBLICIDAD»

EL diari camaleònic del carrer de Barberà, en la seva edició del dissabte i referint-se a la conferència que tenia anunciada per a aquell dia a la nit en el CNR de Gràcia, publicà una nota política, amb el títol d'«Una paradoja» que, precisament de tant paradoxic que resulta veure-la insertada en les planes de l'òrgan vergonyant del reformisme barceloní, mereix els honors d'un comentari, ja que no els d'una resposta o d'una rectificació pel fet de tractar-se d'un enemic políticament desqualificat i, per consegüent, sense belligerància.

Diu, entre altres coses «La Publicidad» que, en les conferències que tinc en projecte celebrar, em proposo afirmar que *«las ideas republicanas han pasado a ser cosas viejas y arcaicas»*. Per al diari transformista, la paradoxa consisteix que jo vagi a parlar d'aquestes coses en centres republicans, la tolerància i hospitalitat dels quals, que no concedeix el redactor polític de «La Publicidad», no tinc prou paraules per a agrair.

Per a nosaltres, la paradoxa consisteix que sigui el diari d'en Miró i Trepal el que hagi de cridar l'atenció dels centres republicans en nom de la puresa i la integritat de l'ideal republicà.

No hem estat precisament nosaltres, els socialistes, els qui hem afirmat que les idees republicanes han passat a ésser coses velles i arcaïques, com vol suposar, gratuïtament, el càndid cronista de «La Publicidad».

Va ésser precisament el Partit Socialista el que, després de la repressió inquisitorial del 1909, va cridar al seu costat totes les forces republicanes d'Espanya per a treballar, de comú acord, per l'enderrocament del règim monàrquic i per la instauració de la República.

Fou aleshores que en Pablo Iglesias, en abraçar en Melquíades Álvarez, segellà el pacte entre socialistes i republicans, puix era en aquella ocasió l'actual cap del partit monàrquico-reformista, el verb eloqüent i l'encarnació genuïna de tots els anatemes i els odis populars contra la monarquia.

En menys de quatre anys les coses han sofert una radical transformació.

En Melquíades Álvarez, sortí de la Conjunció per les seves vergonyoses concomitàncies amb el règim maleït i vilipendiat tantes vegades per la seva vèrbola brillant; sortí de la Conjunció acusat de traïdor a la República.

I és des d'aleshores que, per part dels flamants reformistes, es parla molt de «*Democràcia, de soberania y de libertad*», però molt poc de República, és des del banquet del Palace Hotel que ens parlen amb més insistència que mai de l'accidentalitat de les formes de govern i ens sostenen que l'ideal republicà ha passat a ésser cosa de visionaris somniatruïtes.

És per això extraordinàriament cínic i graciosament paradòxic que, quan tots els centres reformistes de Barcelona es separen del partit, per no seguir el cap en la seva evolució cap a la monarquia; quan les personalitats més prestigioses abandonen el reformisme per retornar a la cleda republicana, ens diguin a nosaltres, socialistes, que som enemics irreconciliables del règim, que som profundament i substancial republicans, que anem a afirmar que les idees republicanes han passat a ésser coses velles i arcaïques. I això ens ho diguin precisament des de les planes de «*La Publicidad*» —de «*La Publicidad*», senyors!— que quan tots els centres s'han separat del partit, quan tots els republicans de bona fe es donen per enganyats, ella sola defensa, a Barcelona, encara que vergonyosament, l'evolució d'en Melquíades Álvarez i ens parla cada dos per tres d'aquell famós tòpic de la desaparició dels «obstacles tradicionals».

Amics meus: davant d'un tant descarat cinisme, no se m'acut altra expressió que la següent, potser excessivament crua, però gràfica i catalana: «Quina barra!»

LA SITUACIÓ DE BULGÀRIA

DES de la darrera guerra balcànica, s'ha produït una fonda transformació en la consciència popular de Bulgària.

La guerra, amb la seva estela de sang i de dolors, va obrar com a revulsiu, causant una fonda revolució en l'esperit dels búlgars, que es troben actualment en un desconcertat període d'inquietud, que derivarà en conseqüències difícils de preveure.

L'indubtable és que el socialisme s'emportarà darrera seu tota l'opinió sana i honrada del país.

Durant la guerra, foren els socialistes els qui aixecaren enèrgicament la seva veu de protesta i endreçaren un manifest al poble de Bulgària advocant per la implantació de la República federal balcànica.

Amb la seva actitud, el partit socialista búlgar conquerí immenses simpaties, que es traduïren en una creixença formidable de la seva força.

Va ésser-ne una demostració prou eloqüent el triomf immens assolit pels socialistes en les darreres eleccions legislatives. La magnitud de la seva victòria àdhuc els va sorprendre a ells mateixos.

Enlluernat pel triomf, el poble búlgar no s'ha reduït a expressar la seva opinió, a demostrar el seu odi al govern i àdhuc al rei Ferran dipositant a l'urna la papereta electoral, sinó que s'ha llançat al carrer a manifestar la seva indisposició i a exterioritzar el seu propi descontent.

Greus successos han tingut lloc a Varna.

Els socialistes havien organitzat una manifestació antigovern-

mental, a la qual s'ajuntà una gentada immensa, composta de ciutadans de tots els partits.

Un telegrama de Sofia a l'Agència dels Balcans, exposa els fets de la següent manera:

«Acaben d'esclatar violents tumults a Varna. Els membres del Partit Socialista han vingut a les mans amb llurs adversaris polítics.

»Nombrosos ferits, alguns d'ells de gravetat, han estat conduïts als hospitals de la població.

»Un gran nombre de magatzems han estat saquejats pels manifestants, els quals cridaven: "Fora el rei! Visca la República!"

»Les autoritats locals, en vista que la policia era impotent per a restablir l'ordre, demanaren forces al comandant de la guarnició; però els soldats es negaren a sortir de la caserna per anar contra els socialistes.»

Fins aquí el telegrama de Sofia. Les noves són confuses i inconcretes; però no pot amagar-se la gravetat dels esdeveniments de Varna.

Com dèiem al principi no pot preveure's què és el que succeirà en endavant. És emperò evident que els fets de Varna no quedaran isolats i que altres successos més greus vindran a augmentar la fonda i violenta agitació que, com a exposició del general discontent, existeix a Bulgària.

SOCIALISME I NACIONALISME. CONSIDERACIONS PRELIMINARS

ELS caràcters del Socialisme no són, ni poden ser, purament i exclusivament econòmics. El Socialisme és la més perfecta i admirable realització de l'ideal pedagògic social, en harmonia amb el fi que Herbert Spencer assigna a l'educació: «menar l'home a la vida completa».

Desgraciadament —deia amb aquests o semblants termes en aquestes columnes el company Morato— el principi de la lluita de classes no ens resulta suficient per a resoldre els múltiples i variats problemes que la complexitat de la vida social planteja.

El problema social no és una simple qüestió d'estómac. En tot cas, el problema exclusivament econòmic serà el fonamental, constituirà l'ànima del Socialisme, sense el qual aquest no tindria raó d'existir; però no deixa de representar més que un aspecte —és clar que el més important— de la qüestió social, la solució del qual ha de «menar» l'home al ple gaudi de la vida.

Heus aquí perquè, després de l'econòmic, existeix un problema que atreu poderosament la meua atenció, com a socialista i com a home, com a simple observador dels fets i dels fenòmens socials i responent a una viva inquietud espiritual: el problema nacionalista.

Persegueix com a fi el nacionalisme —diu Rovira i Virgili— l'alliberament dels pobles. Persegueix com a fi el Socialisme l'alliberament des homes.

L'alliberament dels pobles i l'alliberament dels homes produeixen les més profundes convulsions en els països moderns.

No hi haurà pau a la terra fins que se satisfacin aquests im-

menos anhels de llibertat que senten els pobles del nostre segle.

Nacionalisme i Socialisme són dos termes aparentment antitètics, però els seus fins es confonen i es complementen recíprocament, existint entre ambdós una íntima i indestructible connexió. Un i altre amenacen els fonaments mateixos de la societat actual. Cap doctrina tan revolucionària com elles.

Ataca el Nacionalisme l'organització i l'estructura dels Estats, absorbents, unitaris, centralistes, tirànics i dominadors, i combat el Socialisme el règim capitalista, la propietat privada i la moderna forma de l'esclavitud representada pel salari.

Si el Socialisme aconseguirà, amb el seu esforç, que s'ensorri estrepitosament l'únic poder de la burgesia, desapareixent amb ell la injustícia de la desigualtat econòmica d'allò que menyspreadorament anomenava amb raó Fourier la societat *civilitzada*, el Nacionalisme aconseguirà, per la seva acció cada dia més viva i més intensa, vèncer en tots els seus reductes la burgesia arrabassant-li la seva força i el seu instrument de pressió més formidable: l'Estat.

A part d'això, digne és el problema nacionalista d'atraure la nostra atenció. Així ho han entès els homes més eminents i prestigiosos del Socialisme internacional, que se n'han ocupat amb preferència a molts d'altres, intervenint fins i tot, alguns d'ells, d'una manera decidida en l'*acció* i en l'obra dels moviments nacionalistes (el cas dels nostre camarada *flamingand*, Huysmans, és ja suficientment representatiu).

En diversos països, els partits socialistes presten al nacionalisme la seva col·laboració més decidida; en altres, tenen un caràcter marcadament nacionalista.

Ningú no s'atrevirà a negar que, si més no, aquesta qüestió, per la seva immensa transcendència, mereix que sigui objecte de la nostra curiositat i del nostre estudi.

En el Socialisme espanyol manca la persona que, des del nostre punt de vista doctrinari, hagi parlat d'aquest palpitant problema amb l'amplitud que requereix.

Nosaltres anem a omplir aquest buit, tot lamentant que pomes més autoritzades que la nostra no realitzin aquesta missió, desproporcionada, per la seva importància i la seva complexitat, amb la insignificància de les nostres facultats.

Per a l'articulista representa l'anhel més viu que algú prengui la paraula en aquesta qüestió; que es discuteixi, que es debati, que es concedeixi al problema nacionalista la importància que indiscutiblement mereix.

Amb això em donaré per suficientment satisfet.

SOCIALISME I NACIONALISME. CALMA, CALMA...
 AMB ELS NACIONALISTES, NO;
 AMB EL NACIONALISME, SÍ

Sóc un fervent admirador de Fabra i Ribas. Aprecio en tot el que val el seu talent, la seva empena, la seva activitat inesgotable, el seu esperit inquiet i batallador, la seva immensa i sincera fe en els nostres ideals. Segueixo amb profund interès tots els detalls de la seva meritíssima tasca periodística i avaluo i comprovo en el meu apostolat per Catalunya els òptims resultats que produeix. Comparteixo amb ell quasi totes les seves opinions sobre la doctrina, l'organització i la tàctica del partit. La seva obra mereix tots els meus entusiasmes i totes les meves simpaties. Lamento que, en una qüestió tan transcendental com la plantejada en el meu primer article sobre «Socialisme i Nacionalisme», dissenyixi, el fraternal amic, del meu criteri.

I, valga'm Déu!, amb quina fúria i amb quin coratge escomet contra el meu article!

Fabra és un esperit rígid, dogmàtic, rectilini. Si jo tingués l'afició o la mania de les filiacions, generalment arbitràries, potser no dubtaria un moment a enganxar-li l'etiqueta de «guesdista». Té l'escomesa de Guesde, així com les seves concepcions eixutes, dures com l'acer. «Pensa» com el vell lluitador socialista, però no «sent» com Jaurès ni es compenetra amb la seva flexibilitat i la seva exuberància sentimental i ideològica.

Així, es comprèn que davant les meves afirmacions nacionalistes es torni irat, alarmat pel fantàstic temor que es produeixin escissions en el partit.

Els comentaris que ha suggerit a Fabra i Ribas el meu article

són sense cap mena de dubte apassionats, inspirats per una obcecació inconcebible.

Calma, amic Fabra, calma... Raonem, discutim, oposi uns altres arguments als meus, però no ens apassionem cegament.

Com ja vaig anunciar en el meu primer article, em proposo tractar el problema nacionalista amb molta extensió, amb l'extensió que, a parer meu, mereix. M'he proposat estudiar-lo metòdicament, AMB CALMA I SERENITAT.

Intencionadament, vaig deixar de publicar el segon article en el número de la setmana passada, convençut que algú participaria en el debat. Fabra ho ha fet. Encara que només sigui per cortesia, no puc deixar de contestar-li, alterant l'ordre preestablert per mi, però pregant-li que, fins que no doni per acabat el meu estudi, s'abstingui d'intervenir en la discussió.

Aleshores podrem debatre llargament, amb tota l'amplitud que requereix l'interessantíssim problema que ha motivat el meu article.

Abans que res, cordialíssim amic, és necessari calmar els nervis... calma, molta calma...

* * *

Amb un singular aplaudiment, Fabra afirma que el problema nacionalista no existeix per als socialistes.

Tot seguit sosté «que el nacionalisme —del qual jo parlava en sentit general, sense particularitzar, tal i com ho entenen els nacionalistes catalans— comparat amb el Socialisme, pot constituir un bonic tema de conversa per a matar el temps en una tertúlia avorrida o per a distreure els ocis durant les vacances estiuenques».

El problema nacionalista constitueix una realitat viva i palpitant, a la influència de la qual no podem sostraure'ns ni com a socialistes ni com a homes.

Permeteu-me de bell nou citar textos del nostre comú amic Rovira i Virgili, primera autoritat en aquesta matèria. Diu el notable escriptor en el pròleg de la seva magnífica obra *Història dels moviments nacionalistes*:

«Plena la vella Europa (el problema nacionalista) de rumors

de lluita i l'angoixa amb perills creixents i amb difícils conflictes.»

«Entra de ple en el camp de la cultura, de la civilització, de la biologia de les nacions...»

«És tota l'arquitectura i tot el funcionament dels Estats el que està en crisi. És tota una orientació espiritual que camina cap a la bancarrota...»

Per a Fabra, una cosa tan viva i substancial, un moviment que produeix les més vives i profundes convulsions en els pobles moderns, no té cap importància.

El Partit Socialista té un programa mínim, on són consignats el sufragi universal, la justícia gratuïta, la supressió del pressupost del clero, les cantines escolars, la creació de cases de bany i rentadors públics gratuïts, etc., etc.

¿S'atrevirà Fabra a afirmar que la implantació de totes aquestes reformes significarien una transformació tan radical i profunda de la societat actual com la que resultaria del triomf dels ideals nacionalistes?

No ho entenen d'aquesta manera els socialistes dels altres països. I essent així, no comprenc com Fabra i altres camarades s'entesten a establir una excepció quan es tracta d'Espanya.

És molt copiosa la documentació que posseeixo respecte a aquest particular. Vegem-ne ràpidament alguns casos.

* * *

A Finlàndia, l'any 1905, el Partit Socialista, en col·laboració amb la resta de partits, va organitzar una vaga general per a demanar la seva autonomia. L'atur durà una setmana i, sense vessar ni una gota de sang, els finesos conqueriren la llibertat desitjada. El Socialisme realitzà, en aquelles formidables circumstàncies, progressos formidables. Els 8.300 afiliats amb què comptava la Socialdemocràcia l'any 1903, ascendiren el 1905 a 45.300 i a 80.000, el 1910.

En ésser dissolta de nou la Dieta pel despòtic govern moscovita, el *Bureau* Socialista Internacional va publicar un manifest a favor de Finlàndia i a la Duma foren els socialistes russos els qui

amb més vigor protestaren del rude cop que s'acabava d'assestar a les llibertats del poble finès.

El Socialisme austríac està constituït per sis partits: l'alemany, el txec, el polonès, el rutemí, l'eslovè i l'italià.

Inspirant-se en la fórmula «Autonomia nacional i unió internacional», en el congrés celebrat a Brunn l'any 1897, el Partit Socialista austríac va adoptar l'organització federativa. A les eleccions de 1911, els socialistes txecs (nacionalistes à outrance) traqueren triomfants 25 diputats i els socialistes centralistes només aconseguiren fer triomfar un sol dels seus candidats.

De Labriola, l'eminent escriptor socialista, són les paraules següents, que nosaltres no ens atreviríem a subscriure:

«El cas d'Àustria és l'argument més fort a favor de la tesi segons la qual els sentiments nacionals abracen i sobrepassen els sentiments socials.»

A Polònia, els nostres camarades defensen els principis del Socialisme internacional, però són partidaris de la llibertat de la seva nació.

Quan, el 1901, els alumnes d'ambdós sexes de les escoles de Wreschen foren castigats perquè es negaren a aprendre el catecisme i a entonar els càntics en alemany, els socialistes de Posnània protestaren sorollosament i en el congrés celebrat a Munic l'any següent es separaren dels socialistes alemanys.

El cas més típic i representatiu és el de Flandes, on el problema es redueix quasi exclusivament a una qüestió d'idioma. És més: el nacionalisme *flamingand* té un caràcter marcadament catòlic, oposat a l'esperit liberal i democràtic de Valònia.

Tot i així, els socialistes flamencs són plenament nacionalistes.

En un míting celebrat a Ambers el 1911, el nostre eminent camarada Huysmans, que pertany al Comitè Internacional del Partit, va abraçar el catòlic Van Canvalaert, prometent solemnement combatre tot govern que no atengués les aspiracions flamenques.

Durant el mateix any es va celebrar a Brusselles un cicle de conferències sobre el problema de Flandes.

Hi prengueren part oradors flamencs i valons. Huysmans va formular aquestes categòriques afirmacions:

«Nosaltres no demanen: exigim. La victòria serà dels flamencs. Nosaltres som majoria i comptem amb la força. Tenim allò que vosaltres, els valons, no teniu: un ideal.

»Som allò que vosaltres no sou: uns fanàtics.»

I el diputat socialista való, el nostre company Destrée era el qui, després, d'una manera rotunda i categòrica, negava que existís «una ànima belga» i afirmava que Bèlgica no és una nació, sinó un Estat polític, constituït per l'artificiosa agrupació de dos pobles, el való i el flamenc, completament diferents.

El 1912 foren els socialistes, en col·laboració amb els estudiants, els qui organitzaren a Sarajevo (Bòsnia) una manifestació a favor de Croàcia i d'Hongria, amb motiu de la qual es produïren sagnants disturbis.

No cal dir que els socialistes d'Alsàcia-Lorena són francament antiannexionistes.

A les eleccions de 1902 obtingueren la majoria a l'Ajuntament de Mulhouse i el seu primer acte de govern va consistir en la introducció de l'ensenyament obligatori del francès a les escoles municipals.

A Ucraïna hi ha dos partits principals: el moderat i el radical. El primer s'acontenta amb l'autonomia dins de l'imperi rus i el segon, que defensa principis essencialment socialistes, creu en l'esfondrament de l'Estat rus actual i en el ressorgiment d'una Ucraïna independent...

Serà necessari citar més casos? Ompliríem columnes i més columnes amb dades, amb opinions, amb documents que corroboren les nostres afirmacions.

Amb el que ha estat dit, n'hi ha prou per avui.

* * *

Fabra confon llastimosament el nacionalisme amb els nacionalistes, que són dues coses completament diferents.

Sense haver ni tan sols esmentat en el meu primer article el nacionalisme català, el distingit escriptor, amb una energia i una vivor dignes de millor causa, escomet contra els explotadors nacionalistes, contra les «bastilles» de la conca del Ter i de l'alt Llobregat, contra el sistema de delació practicat per la Lliga i la Defensa Social...

Tot seguit, les emprèn contra l'esquerra catalana, a la qual ataca durament per la seva aliança amb Lerroux...

D'acord, d'acord en tot amb les seves apreciacions, amic Fabra.

Com vostè —i permeti'm reproduir el que em diu en una carta particular, fent-me meves totes les seves paraules—, «odio i detesto cordialment aquesta classe mitjana catalana que no va saber fer triomfar la Solidaritat Catalana, que marxà al Congrés per adoptar els mateixos procediments que els sicofants de la resta de regions i que el 1909 no va tenir... ronyons per a afirmar-se i imposar-se, contribuint a dirigir i a encarrilar un moviment que podia haver acabat amb la guerra, amb el centralisme i amb la monarquia».

Potser per haver conviscut amb ella, a causa de la meva procedència política, senti per ella un odi i un menyspreu superiors als del meu estimadíssim amic i company...

Fabra desvia la qüestió. Jo no vaig parlar per res ni del nacionalisme català ni dels nacionalistes de Catalunya.

Ja els tocarà el torn en el metòdic desenvolupament del meu estudi.

Observo que l'article em resulta excessivament extens i que encara queda molt per a dir. «Tot es farà»... amb « paciència » i calma.

Com a conclusió al que he exposat en aquestes mal engiponades línies, afirmo que el Socialisme és a tot arreu francament nacionalista; que Espanya constitueix, en aquest sentit, una lamentable excepció i que el problema nacionalista viu i batega com una cosa substancial i humana, *malgrat* nosaltres.

Jo no relegaré mai a segon terme el principi de la lluita de classes, com sembla desprendre's de les paraules de Fabra. Quan em vaig convèncer que «és la lluita suprema, una lluita al costat de la qual les altres semblen petites escaramusses» vaig abandonar

les files dels partits burgesos i vaig abraçar la gloriosa bandera roja de la Internacional.

Que consti!, però que consti també que no entenc que, en nom de l'internacionalisme, es combatin les justes aspiracions dels pobles oprimits, incorrent per inconcebible paradoxa, en pecat de *patrioterisme*.

... Que ens posin tots els motius que vulguin, però que no ens diguin espanyolistes...

DES DE BARCELONA. LA UNIÓ TRAMVIAIRE

MALGRAT les inqualificables coaccions i els canallescos atropellaments efectuats per l'omnipotent director dels tramvies de Barcelona, don Mariano de Foronda, la constitució de la «Unió Tramviare» és un fet.

Els qui varem tenir la satisfacció immensa de contemplar el frenètic entusiasme que va regnar en el míting celebrat a la Unió Tramviare en varem poder tenir la certesa.

Era vergonyós que els obrers tramviaries —com feia observar el company Bueso a l'esmentat míting —constituïssin una rèmora, una excepció en el moviment obrer de Barcelona. A desgrat dels esforços desesperats de Foronda, dels arbitraris acomiadaments d'obrers, sorgirà potent i robusta, com no calia esperar menys de la fe i de l'entusiasme que animen els seus fundadors, la Unió Tramviare de Barcelona.

Recordaran perfectament els nostres lectors que, en ocasió de la vaga dels ferroviaris, Foronda va facilitar obrers tramviaries a la Companyia perquè desenvolupessin el denigrant paper d'*esquirols*.

La Unió Ferroviària, donant proves d'un elevat civisme, d'un noble i exemplar esperit de solidaritat proletària, oblida el greuge rebut, acull en el seu si els tramviaris i es posa incondicionalment al seu costat, amb un desinterès i un altruisme que l'honoren, perquè les víctimes de l'explotació de l'«heroi» de Cazorla es constitueixin en societat de resistència.

Quan el 1907 realitzaren els tramviaries la primera temptativa, Foronda aconseguí, sense reparar en el mitjans utilitzats, fer fracassar els seus propòsits. Ara ha intentat repetir la *sort*, però «li ha sortit una mica desigual».

Una de les primeres víctimes fou Joan Arnau, el simpàtic i abnegat president de la Junta organitzadora de l'entitat. Més tard foren despatxats fins a prop de trenta obrers, els més «significats» i «perillosos», segons el lèxic burgès.

Amb el pretext de faltes comeses en el servei, als quatre dies d'haver estat amonestat pel director, Arnau fou acomiadat de la Companyia.

El dia 8 d'aquest mes, una comissió formada pels obrers que Foronda considerava principals organitzadors de la UT va visitar el governador. El senyor Andrade, en presència d'un lletrat, va manifestar als comissionats que, de la seva entrevista amb el senyor Foronda, havia tret la conclusió que *no els acomiadava de la Companyia per les faltes comeses en el servei, sinó perquè sentien simpaties per la idea de l'associació dels tramviaries.*

El governador va tenir una idea genial per a trobar prompte i fàcil solució al conflicte.

«Deixin vostès que maduri el raïm, que encara és verd —els digué—. Renunciïn, de moment, a constituir la Societat; entrin altra vegada, amb aquesta condició, a treballar a la Companyia i *pax vobis.*»

Naturalment, sota aquestes humiliants condicions, es varen negar els obrers a reprendre el treball. Arnau ho va dir en el míting amb singular aplom i energia: «Val més morir amb honra que viure amb vilipendi.»

I els obrers acomiadats s'han entregat en cos i ànima a treballar per la construcció de la Unió Ferroviària.

Foronda no ha reparat en mitjans per a impedir que els seus obrers aconseguixin l'objecte que persegueixen. Els ha carregat de multes i de càstigs, els ha amonestat severament, ha proferit terribles amenaces. La seva poca vergonya ha arribat a l'extrem d'establir estreta i contínua vigilància prop dels tramviaries considerats per ell com més significats en aquest moviment.

Per esporuguir els obrers, creient així contribuir a fer que desistissin dels seus propòsits, va influir prop del governador perquè el dia que se celebrà el míting s'enviés al local de la Unió Ferroviària tota la brigada de policia, capitanejada per Martorell, destinada a la vigilància dels treballadors.

Tot ha estat inútil, els tramviaries ja estan farts de sofrir la iniqua, la inhumana, la medieval explotació exercida per Foronda i es disposen a vèncer-la.

La Unió Tramviària és ja una bella i esperançadora realitat. Augurem grans triomfs a la naixent Societat i abriguem la fermíssima convicció que, amb la seva constància, la seva energia, i el seu entusiasme, aconseguiran acotar els excessos de Foronda, d'aquest modern senyor feudal, d'aquest ex-capità de l'exèrcit a qui cal convèncer que no és el mateix tractar amb soldats que amb obrers.

SOCIALISME I NACIONALISME.
EUGÈNE FOURNIÈRE
I EL PROBLEMA NACIONALISTA

EN un bell article publicat a «La Dépêche», amb el títol de *Un hommage au droit des Nationnalités* (Un homenatge al dret de les Nacionalitats), Eugène Fournière, el malaguanyat escriptor socialista, deia que si s'hagués dirigit als alsaciano-lorenesos en aquests termes: «Què hi fa que sigueu alemanys o francesos! Si sou burgesos, guardareu els vostres capitals, si obrers, conservareu la vostra misèria», li haguessin respost (i tradueixo literalment les paraules de Fournière):

Que parlava de les coses sense conèixer-les i que ben clar es veia que no sabia el que era ser amo a casa seva i ser tractat com estranger en el seu propi país.

Aquesta nova raó de viure d'un poble que es resigna a desaparèixer, no només respon a la necessitat, sinó que m'atreveixo a sostenir que respon a l'equitat.

Constitueix una segura barrera contra tota temptativa violenta i astuta d'anul·lació nacional...

Després d'aplaudir sense reserves la conducta seguida pels diputats socialistes alemanys en el Reichstag, abonant i defensant calorosament les aspiracions de l'Alsàcia-Lorena, afegeix Fournière:

Som molt lluny d'aquells temps en què en els nostres congressos internacionals es rebutjava el dret de nacionalitat distinta als delegats polonesos.

Aquesta gran idea del dret de les nacionalitats és una gran idea francesa, propagada en la democràcia europea pels nostres filòsofs i els nostres homes d'acció, trepitjada per Bonaparte transformat en Napoleó..., ressuscitada per la democràcia i pel Socialisme naixent, «oblidada per aquest durant massa temps», i admesa finalment per tot el món.

Aquesta idea és la que, actualment, produeix la força del Socialisme austro-hongarès, en un imperi on deu nacionalitats reclamen el dret a la vida, com recentment honorà al Socialisme alemany (!).

És la idea del futur federalisme europeu, anunciat fa ja 50 anys per Víctor Hugo i per Proudhon. Saludem la seva nova aurora en la pròxima autonomia de l'Alsàcia-Lorena, promesa de justícia, penyora de pau entre els homes de bona voluntat.

Aquesta és l'opinió, compartida amb els nostres homes més eminents, que d'un dels més sòlids prestigis amb què ha comptat el Socialisme francès ha merescut el problema nacionalista. El dia en què un socialista espanyol s'expressi en aquests termes, haurem sentit una de les més intenses satisfaccions.

P. S. El meu proper article tractarà sobre els conceptes de pàtria i nació, i la seva relació amb l'internacionalisme. El fraternal amic Fabra hi trobarà la resposta a la pregunta que em formulava en el penúltim número.

EL PARTIT SOCIALISTA DAVANT LA CRISI REPUBLICANA. CAL TRENCAR LA CONJUNCIÓ

EL republicanisme espanyol travessa una crisi profundíssima, de la qual difícilment s'aixecarà.

La seva inconsistència doctrinal, la infecunditat de la seva actuació de quaranta anys, les traïcions i baixeses dels seus caps, les seves immoralitats en l'administració pública els han menat a l'estat de descomposició actual.

L'escepticisme domina en la massa del poble. Ningú no creu en la virtut ni en l'eficàcia de l'acció dels múltiples partits republicans que actuen a Espanya, ni en la sinceritat dels seus homes, ni en la rectitud de la seva conducta ni en la fecunditat de la seva obra.

Per als qui no aprofundeixen en l'estudi de l'ànima del poble i no coneixen el cabal d'entusiasme i el tresor d'energies que posseeix, el creuen perdut per a la causa de la Llibertat, sumit d'una manera definitiva en un escepticisme embrutidor, esmussades les seves facultats, adormida la seva sensibilitat, caigut en una ofegadora abúlia que l'incapacitarà per a la suprema obra de redempció que li és encomanada. Res més lluny de la realitat.

El decaïment actual de la massa popular es deu exclusivament als partits republicans i a la seva desgraciada i nefasta tasca.

El poble els ha seguit, el poble ha estat sempre disposat als més grans sacrificis, el poble els ha ofert el seu vot, els seus entusiasmes i la seva sang, però els homes del republicanisme se li han girat d'esquena i l'han enganyat míserament i covarda. Fe, abne-

gació, entusiasme en els de baix; engany, *arribisme* i immoralitat en els de dalt.

Durant quaranta anys les masses populars han dipositat la seva confiança en els principis i en els homes del republicanisme.

Avui, el fracàs dels homes ha ocasionat fatalment el fracàs dels principis.

Les darreres eleccions legislatives han vingut a confirmar la bancarrota republicana.

La derrota soferta a Barcelona, a la ciutat fins ara més republicana d'Espanya, pels federals nacionalistes i els lerrouxistes, units en abominable i monstruós consorci, té un valor altament significatiu.

No és que el poble de Barcelona hagi perdut la fe i els entusiasmes.

Ha perdut la confiança en els partits republicans i es queda desenganyat a casa.

No crec duradora aquesta crisi. Tinc el profund convenciment que estem travessant un període de transició —determinat, com he dit abans, pel fracàs republicà.

La característica d'aquest període —i va de profecia— serà la descomposició accelerada i definitiva del republicanisme, que no repararà en mitjans ni procediments per a rescabalar-se de les desfetes sofertes, i l'aparició —primera etapa d'una època fecundament constructiva— d'una força nova que portarà rera seu la massa honradament i sincerament avançada. No cal dir que aquesta força no serà altra que el Partit Socialista Obrer.

Ara bé, davant d'aquest estat de coses, ¿és convenient el manteniment de la Conjunció? No, i mil vegades no.

El republicanisme és quasi, políticament, un cadàver. Desfet, desprestigiats, mancats de forces, no té arrelament ni solvència moral en el país.

¿És concebible que, en aquestes circumstàncies, sigui el Partit Socialista el qui, sense minva potser de la puresa dels seus ideals i de la honradesa de la seva conducta, li serveixi de suport?

És innegable que som nosaltres, els socialistes, els hereus directes del republicanisme espanyol, almenys en la seva part composta per treballadors que, enganyadament, varen creure

trobar en les solucions republicanes la seva anhelada emancipació.

¿Hem de ser precisament nosaltres els qui mantinguem per més temps aquest equívoc?

Ara més que mai cal que el Partit Socialista realitzi per tota Espanya una intensa campanya de propaganda dels seus ideals. Ara més que mai cal que el poble es convenci de la inutilitat i de la ineficàcia dels partits republicans.

Cal convèncer-lo de la bondat dels nostres ideals i de la ignomínia del règim capitalista a què està subjecte; cal realitzar una campanya d'agitació revolucionària, roja, molt roja, com demana el meu amic Fabra. I cal desenganyar-se: només el Partit Socialista deslligat de tot pacte o compromís amb cap altre partit burgès, està capacitat per a realitzar a Espanya aquesta tasca.

Per això s'imposa, d'una manera inajornable, la ruptura de la Conjunció, la subsistència de la qual representarà sempre un obstacle perquè el Partit Socialista realitzi la seva implacable tasca de crítica del règim capitalista i dels partits burgesos —monàrquics i republicans—, i per a la realització independent i fecunda de la seva obra de proselitisme prop de les masses obreres.

EL PERQUÈ D'UNA ACTITUD

A Mataró, la festa de l'1 de Maig, la celebrava i l'organitzava cada any qui podia i devia fer-ho: l'Agrupació Socialista i les societats de resistència.

Enguany, secundant la iniciativa de Lerroux, amo i senyor del republicanisme català, els nacionalistes i els radicals de Mataró es varen proposar celebrar en aquella ciutat les Festes de la Pau i del Treball, que, dit sigui de passada, han fracassat estrepitosament a tot Catalunya.

Amb aquesta finalitat, es dirigiren a la Comissió organitzadora de la festa, composta dels elements abans citats, i per a evitar raonaments i desavinences es va convenir de celebrar de comú acord l'1 de Maig. En uns fulls que es varen repartir efusivament el divendres al matí, s'advertia que, en el míting que se celebraria al Royal Cine els oradors republicans es limitarien exclusivament a combatre la guerra del Marroc.

Vaig arribar a Mataró el mateix matí. L'Agrupació Socialista de Barcelona m'havia designat perquè la representés en el míting.

Em vaig assabentar de la forma en què la festa se celebrava. Vaig fer veure als companys mataronins l'error en què havien incorregut, la lleugeresa que havien realitzat potser amb la millor bona fe. Es mostraren conformes amb el meu criteri; però em varen exposar un sens fi de raons, que seria ocios i prolix enumerar, per a demostrar-me que, en aquelles circumstàncies, no podien haver obrat d'altra forma.

No em vaig donar per convençut i els vaig manifestar el meu decidit propòsit de no prendre part en el míting si no em deixa-

ven en completa llibertat d'acció per a exposar sincerament el meu criteri.

Així es va convenir. La meua actitud no podia sorprendre, conseqüentment, als socialistes de Mataró, que, segons «El Poble Català», edició catalana d'«El Progreso», «no se sabien avenir de l'estranya actitud grossera del mal aconsellat orador».

Vàrem celebrar el míting. No hi va assistir el representant dels nacionalistes D. Ignasi de Loiola Ribera i Rovira. Varen parlar diversos representants dels sindicats obrers i, en nom dels radicals, el senyor Palau. Entre altres coses edificants, aquest orador va afirmar que el partit radical era un «partit de classe». I això sí que no podia deixar-se passar impunement.

Vaig parlar en darrer terme. Vaig afirmar el caràcter eminentment obrer, antiburgès de la festa de l'1 de Maig. Vaig sostenir i demostrar que el partit republicà era burgès, sostenidor i emparador del règim capitalista. Vaig dir que, només pel lamentable retard ideològic d'Espanya, es concebia que els partits republicans, s'atrevisin a celebrar l'1 de Maig, desnaturalitzant el seu caràcter i donant prova de la seva inconsciència, de la seva ignorància i de la seva insinceritat.

Per aquestes raons vaig afirmar que prenia part en l'acte de Mataró convençut que aquest no tenia res a veure amb les «festes de la pau i del treball» organitzades pels dos partits burgesos, el radical i la UFNR.

Vaig sostenir també el meu criteri favorable a una acció decisiva i enèrgica (la vaga general, la revolució) per a acabar amb la guerra del Marroc i contrari en absolut a tota intel·ligència amb nacionalistes i radicals que, en la campanya que amb tanta abnegació i entusiasme realitzàrem a principis del passat estiu, ens varen negar la seva col·laboració els primers, demostrant la seva immensa covardia, i ens varen trair els segons, fidels a la seva tradició.

Les meves paraules varen produir l'efecte que hom pot suposar. Els radicals, particularment, s'indignaren. Els socialistes, convençuts de la raó que m'assistia, varen aplaudir el meu discurs i no tingueren altre remei que mostrar-se d'acord amb el meu criteri.

Vaig obrar d'aquesta forma perquè creia complir amb el meu deure de socialista i d'home sincer.

Hagués considerat com una indignitat contribuir, amb la complicitat del meu silenci, a deixar que els lerrouxistes i els nacionalistes poguessin vanagloriar-se que els socialistes havien actuat com a comparses en la indigna farsa que, amb el nom de «festes de la pau i del treball», han celebrat.

Un darrer aclariment.

«El Poble Català» afirma, faltant descaradament a la veritat, que a la tarda vaig donar una conferència «per a rectificar les manifestacions del matí i congratular-me amb els meus companys, profundament disgustats per la meua actitud».

El company Estrada havia de donar aquesta conferència, però el seu estat de salut no li va permetre fer-ho. Aleshores, els companys mataronins em varen pregar que el substituís. A més, ¿com podia rectificar allò que havia manifestat al matí —que ratificaria cent i mil vegades— quan en la meua conferència vaig parlar de sindicats, de tàctica obrera, de cultura i d'altres coses que no tenen res a veure amb les paraules pronunciades en el míting?

Cal ser *esquirol*, com ho són els redactors d'«El Poble Català», per a estampar tantes falsedats en menys de vint línies.

UNA CAUSA DE JUSTÍCIA. A TOTS ELS HOMES DE COR

UN jove, gairebé un adolescent, Marcellí Martell, acaba d'ingressar al presidi d'Ocaña. La justícia s'ha mostrat amb ell dura i inflexible.

Els hieràtics magistrats que constituïen el Tribunal de Dret, senyors greus, panxuts i satisfets, el condemnaren a sis anys de reclusió.

¿Correspon la gravetat del delicte comès a la duresa de la pena imposada?

Marcellí és un d'aquells homes que només obren a impulsos del cor; és noble i generós, bo com el pa, honrat i digne.

La injustícia el subleva; la Llibertat i la Revolució el fascinen.

Marcellí Martell pertany a la massa, a la massa anònima, decidida i abnegada, disposada a tots els sacrificis en ares de l'ideal que l'enlluerna i el condueix a la lluita.

Víctima del seu amor a la Justícia, portat per la noblesa dels seus sentiments i la generosa audàcia del seu esperit, Martell es troba a Ocaña sofrint els rigors d'un dolorós captiveri.

Això va succeir durant els darrers fets escolars, en què la guàrdia civil va disparar els seus màusers contra la Universitat. Marcellí fou detingut i acusat d'haver disparat diversos trets de revòlver contra la força pública.

Un estudiant, a qui s'atribuïa idèntic delicte, detingut de la mateixa manera i en les mateixes circumstàncies, fou posat en llibertat.

Un sol testimoni de càrrec, un policia, va acusar Martell. Malgrat tot, fou condemnat a sis anys de presidi.

Una mare amantíssima i una germana afectuosa i bona, aclaparades de dolor ploren amargament l'absència de qui era el seu sosteniment i de qui amb la seva jovialitat i la bellesa de la seva ànima feia florir la sana i vivificadora alegria i la dolça i amable pau a la llar.

I un home, en plena joventut, en el ple apogeu de l'energia i de la vida, veu transcórrer tristos i interminables els dies entre les parets d'un presidi tràgic.

És necessari que tots, sense distinció de matisos polítics, ens interessem per aquest home, que treballem sense descans fins aconseguir el seu indult.

És, sobretot, qüestió d'honor per als estudiants promoure una intensa campanya d'agitació en aquest sentit.

Marcellí Martell, menat de l'ardorosa empenta del seu esperit, els va oferir, en una causa que li era completament aliena, la seva llibertat; per a defensar-los d'un atropellament de què eren víctimes va arribar a exposar la seva vida.

Constituiria una vergonya ja sense nom que la nostra joventut universitària el deixés abandonat. No la considerem capaç de cometre una ingratitud tan gran.

Martell pertany al partit radical; però fem nostra la causa de la seva llibertat i ens posem incondicionalment al costat de tots aquells que s'interessen per ell.

Tenim l'absoluta seguretat que la premsa obrera i socialista secundarà aquesta campanya de justícia, a la qual no dubtem que s'unirà sense tardar tota l'opinió liberal d'Espanya.

DE LA VIDA OBRERA

DESPRÉS DE LA VAGA MARÍTIMA

COM era de preveure, la vaga marítima s'ha vist coronada per un triomf esclatant.

En una terra com la nostra, en la qual els abnegats esforços i les heroiques lluites dels obrers produeixen malpensadament, moltes vegades, resultats negatius o contraproductius, aquesta victòria constitueix una lliçó, saludables ensenyances que, d'ésser aprofitades, la classe obrera catalana en recollirà abundosos fruits.

Aquell tòpic, acceptat a ulls clucs com un axioma per molta gent, poc avesada a aprofundir en l'estudi de l'ànima de les nostres classes populars, que el català, individualista per temperament, és refractari a l'associació i a la solidaritat, queda desfet per l'eloqüència incontrastable dels fets.

Va ésser a Catalunya on va fundar-se la primera societat de resistència d'Espanya; la de teixidors, l'any 1840.

I quan el formidable moviment que va precedir i va succeir a la fundació d'aquella famosa Associació Internacional de Treballadors, primera etapa que va conduir els obrers de tot el món a la conquesta conscient de la llur personalitat, Catalunya va ésser un dels primers pobles que va respondre a la crida dels seus iniciadors.

Que a Madrid, En Fanelli, propagandista italià, va aconseguir reunir al seu entorn, abans que a Catalunya, un bon nombre d'internacionalistes?

És cert; però abans que a Madrid, la idea perseguida per «La Internacional», concretada en aquelles paraules de Marx «Treba-

lladors de tot l'Univers: uniu-vos!», va traduir-se a Catalunya en carn de realitat, en cosa viva i tangible.

Les organitzacions obreres varen sorgir per tots els indrets de la nostra terra, amb un impuls i un entusiasme extraordinaris.

Sens dubte, per això, el primer Congrés de la Secció Espanyola de «La Internacional», va tenir lloc a Barcelona, assistint-hi representants de més de cent cinquanta societats obreres.

A la nostra capital va celebrar-se també el primer Congrés de la Unió General de Treballadors d'Espanya que representava ja en constituir-se una massa de cent mil obrers.

Hi ha necessitat de multiplicar els exemples?

No manca a la nostra gent aptitud ni entusiasme per a l'associació. El mal fonamental de l'organització obrera de Catalunya està en un greu error de tàctica. S'ha fiat massa en l'entusiasme i en la impulsivitat per a deixar de banda la consciència de la pròpia força i la indispensable preparació en tota lluita.

El sentit pràctic, la incansable perseverança, tota aquella sèrie d'indispensables qualitats que han produït el miracle d'aquesta immensa organització obrera de l'Alemanya, han estat gairebé desconegudes a Catalunya.

Així, hem vist com aquella potent federació dels tapers de l'Empordà va morir després d'una perllongada i heroica vaga perduda eixorcament; com, en un moviment idèntic, després d'una lluita infecunda de set mesos i amb el desgraciat epíleg d'una vaga general impremeditada, en la qual va córrer la sang pels carrers de Barcelona es desfeia llastimosament, l'any 1902, l'organització dels metallúrgics, que tot just ara comencen a refer-se. I hem vist recentment com la feblesa de l'organització dels obrers de l'Art Fabril ha fet possible que una gran part dels patrons trepitessin impunement el R.D. del 24 d'agost de 1913, conquerit en la titànica i admirable lluita que sostingueren els teixidors l'estiu passat.

Si a l'entusiasme característic dels nostres treballadors s'hi hagués pogut ajuntar l'esperit organitzador i la constància pacient i enèrgica que ha fet potent i temible el proletariat de Bèlgica, d'Alemanya, d'Anglaterra, etc., la nostra classe obrera es trobaria en una situació ben diferent de l'actual.

Com dèiem al començament d'aquestes ratlles, la vaga marítima ha de constituir una lliçó.

Una vaga com la marítima, preparada, organitzada, premeditada durant llarg temps, desenrotllada amb un esperit de disciplina admirable, sostinguda amb una fermesa i un entusiasme dignes de tot elogi, no podia tenir altre epíleg que el que naturalment ha tingut: un triomf merescut i esclatant.

Que no desaprofitin la lliçó els nostres obrers, que donin una virada en rodó, transformant radicalment la seva tàctica, abandonant procediments i mètodes caiguts ja en desús a tot arreu del món on el proletariat és un valor i és una força i no en dubtin que ben prompte podran enorgullir-se de comptar a Catalunya amb una potent organització, penyora de victòries en les lluites futures.

DE LA VIDA OBRERA

L'ORGANITZACIÓ SINDICAL I ELS SEUS DIRECTORS

É s innegable que estem travessant una fonda crisi d'idees i de sentiments. Les nostres masses obreres, amb un criteri simplista i superficial, atribueixen a la política i als seus homes i a la llur pretesa fallàcia, les causes de l'actual estat de depressió sentimental, de l'escepticisme i de la desconfiança generals. I per a nosaltres, el que consideren una causa no és més que un efecte.

Vivim en un lamentable endarreriment ideològic, en virtut del qual estem sofrint avui les conseqüències d'una tàctica i d'una acció errònies, deixades ja de banda en altres països saturats d'entusiasme, però amb l'absència gairebé absoluta d'un ideal fort i consistent, d'una organització potent que els servís de base, els treballadors s'han llançat a lluites que no han deixat, moltes vegades, altre record que el d'un heroisme i d'una tenacitats admirables, però que han resultat estèrils en els seus resultats.

El fracàs dels mètodes usats ha arrossegat darrera seu els homes i un general sentiment de desconfiança els ha inutilitzat per a la lluita.

Aquesta crisi està manifestant-se d'una manera aguda en una gran part dels països llatins, especialment a França i a Catalunya. Itàlia, després de la memorable vaga general de l'any 1905, sembla entrar en un període de fecunda reconstitució.

A França, sobretot, la crisi és agudíssima i la seva causa, no la trobarem més que en la fallida dels procediments i de la tàctica de la Confédération Générale du Travail.

El famós «ciutadà Pataud» àrbitre durant tant temps de la tranquil·litat de París, l'«ex-rei», com l'han anomenat, publica en «Le Matin» un article edificant i significatiu amb referència a aquest problema.

Afirma En Pataud que l'opinió general no creu ni gota en el desinterès dels militants i que aquest descrèdit general cau potser més encara sobre els homes de la CGT que sobre els altres.

«El sindicalisme —diu— és encara més que la política un engolidor d'homes.»

Tota aquella plèiade d'agitadors que constituïen el terror de la burgesia francesa, que per cansament, pel desengany o per *excomunicació* no formen en les fileres del sindicalisme militant, ¿en què han vingut a parar?

En Pataud s'encarrega d'explicar-nos-ho.

En Griffuelhes, l'ex-secretari de la CGT, el «papa» del sindicalisme, actualment és representant de cuirs i de pells. En Pouget, també ex-secretari de la CGT, ex-director de «Père Perinard» i de «La Revolution», un dels més eminents teoritzants del sindicalisme revolucionari, ocupa una plaça en la redacció de «La Guerre Sociale» i escriu novel·les a deu cèntims la ratlla. En Niel, successor de Griffuelhes en la secretaria de la Confederació, ocupa el càrrec d'inspector de la societat d'autors dramàtics. El revolucionari Lévy ha estat fondista, escrivent a casa d'un notari, corredor de plaça, etc., anant sempre d'Herodes a Pilat. Actualment és representant d'una casa que es dedica a la venda de bonets per als capellans. En Boudet i En Robert, de la Federació del Llibre el primer, i tesorero de la CGT el segon, fan de recaptadors de contribucions...

I més, i més encara... En Pataud ens parla del que ha esdevingut la vida dels que un dia commogueren la França des del modest *bureau* de la CGT.

Le Du, Desplanques, Dubéros, Nicollet, Péricat, Bidamant, Lamarre, Bousquet, Ricordeau, etc. El sindicalisme *panné*, segons la frase de Pataud, ha anat *engolint els seus homes*.

A Catalunya s'ha produït un fenomen semblant. Mercès a això, el proletariat català, en el qual s'observen actualment vivíssims anhels de reconstitució, es troba amb una esparveradora

manca d'homes de valer i de solvència moral que el dirigeixin.

Comptant amb una sèrie d'elements favorables, existint un inapreciable llevat, és probable que l'obra de la reorganització dels treballadors de Catalunya fracassi...

Per a evitar-ho, cal que els obrers es capacitin de la missió transcendental que pertoca realitzar al sindicat; que, fets els ulls en l'ideal suprem que persegueixen, dipositin una immensa confiança en la seva acció; que l'enforteixin i el dignifiquin, perquè sols així tindran en ell una garantia, una lliga infranquejable contra els arribistes i els *meneurs* sense escrúpols. En fi, que considerin el sindicat com la seva *força* única i els homes com el seu *instrument*.

Els defectes de les agrupacions corporatives no es deuen —com sostenia en Pouget— que la massa sindicada, impregnada encara de democratismes, hagi implantat en el medi sindical els errors polítics de què està saturada, sinó que li hagi ensenyat molt poc a *afirmar* i excessivament a *negar*.

Doneu-li una plena consciència dels seus drets, capaciteu-la per al seu exercici, infiltreu-li, sobretot, la fe i la confiança, feu-la forta en l'optimisme, i l'organització sindical serà una realitat i una força positiva.

DE LA VIDA OBRERA
EL PROLETARIAT I LA GUERRA

«La unió dels treballadors serà la pau del món.»

ANATOLE FRANCE

CONTRA l'exorbitant augment dels armaments que grava d'una manera enorme els pressupostos dels Estats moderns i que ja considerava Montesquieu com a «nova malaltia, que s'estén per Europa»; contra la constant i creixent intromissió del militarisme en tots els aspectes de la vida civil; contra la guerra, en una paraula, en totes les seves fases, conseqüències i manifestacions, s'aixeca avui una força formidable, imponent, àrbitre, a no tardar, dels destins del món civilitzat: la classe obrera organitzada.

No és tan sols una lírica sentimentalitat, una utòpica aspiració el que posa en moviment aquest immens i poderós exèrcit, sinó quelcom més profund i radical: el seu ideal intern, l'ànima, el seu contingut doctrinal que el guia i que el cohesiona en un lligam fortíssim.

El proletariat considera la guerra com a atemptatòria al seu principi de confraternitat universal, com a instrument de què es valen els privilegiats, els prepotents, en benefici dels seus propis interessos i en perjudici dels drets i de la llibertat dels pobles i dels homes.

Enfront la societat capitalista actual, que, com una supervivència de les antigues esclavituts, manté dividits els homes en castes, que fomenta, en profit propi, un patriotisme *chauvin* i inhumà, s'aixeca l'organització internacional dels treballadors, soli-

daritzats —com diu l'Alomar— «per un vincle superior a la mísera distinció de les pàtries i coàgul vital d'una futura humanitat».

En un nobilíssim anhel de fraternitat i d'amor, aquest *Estat humaníssim* proclama germans tots els homes de la terra, i, per a imposar la pau, declara la guerra als altres Estats, fills de la força, de pretèrites i presents violències, conculcadors del dret, mantenidors de totes les desigualtats i de totes les injustícies, braç fort dels privilegiats.

No és difícil ni aventurat predir què s'emportarà el triomf. Els fets donaran ben prompte la raó a aquell modest delegat que en el primer congrés de l'«Associació Internacional dels Treballadors», celebrat a Ginebra el 3 de setembre de 1866, deia animat per la novella fe: «La nostra generació obrirà una nova era en la història de la humanitat.»

Lentament, ha anat realitzant la seva obra el proletariat de tot el món.

El primer Congrés de la Internacional, en proclamar solemnement el principi de la fraternitat universal i rebutjar «tota política que oprimís uns pobles pels altres i els faci enemics», va donar el primer pas.

Dos anys més tard, en el Congrés de Brusselles, ja s'entaulava la qüestió en una fórmula pràctica i concreta: «¿Quina hauria d'ésser l'actitud dels treballadors en el cas d'esclatar una guerra entre les potències europees?»

Procediments diversos i radicals foren proposats pels delegats, que s'expressaren tots en termes de gran energia.

El Congrés aprovà les conclusions presentades per En Tolain, de París, en nom de diversos representants, en les quals després de fer pública la protesta dels treballadors contra totes les guerres, es recomanava a totes les seccions que impedissin tota guerra de poble a poble, que no podia ésser considerada sinó com una guerra civil, perquè, «feta entre productors, no seria més que una lluita entre germans.»

De l'esperit, de la generosa idealitat que féu gran, forta i gloriosa la Internacional, n'està infiltrat el moviment obrer de tot el món.

En totes les assemblees, en tots els actes celebrats pels treballadors sorgeix potent i clamorosa la protesta contra la guerra, que arriba a un grau màxim de concreció i d'amenaça en els acords del Congrés socialista de Stuttgart i el de Sena, celebrat l'any passat, en el qual, els delegats francesos feren oferiment del seu sentiment de confraternitat als obrers alemanys.

El que cinquanta anys enrera no passava d'una simple amenaça, és avui, per l'enfortiment progressiu de les organitzacions del proletariat un seriós perill per als governs.

A Itàlia els treballadors protesten violentament i airada contra la guerra de Trípoli.

A Bulgària el poble es revolta contra els culpables de la guerra balcànica, dóna un esclatant triomf als socialistes i fa trontollar, amb la seva actitud, el tron del rei Ferran.

A França tota la política gira a l'entorn de la llei del servei militar de tres anys; de les urnes surten victoriosos 102 diputats socialistes, enemics d'aquesta llei i el ministeri Ribot, que l'escull i la defensa, cau a la primera jornada parlamentària.

A Alemanya, són els obrers i els seus representants al Reichstag els més ardents patrocinadors del *rapprochement* franco-alemany i de l'autonomia republicana de l'Alsàcia-Lorena; en cas d'una guerra amb França amenacen amb un conflicte interior; una propagandista socialista, la Rosa Luxembourg és condemnada a un any de presó per haver aconsellat els treballadors alemanys, en un míting, que es neguin a disparar els màusers contra els seus germans francesos.

En el Reichstag foren els diputats socialistes els que amb major energia protestaren contra l'oficial que promogué els successos de Saverne.

Als Estats Units tot els obrers alçaren clamorosos la seva veu contra la intervenció guerrera a Mèxic.

A Espanya, on és general el sentiment de protesta contra la guerra del Marroc, únicament la classe obrera, i l'actitud de revolta que pugui adoptar, constitueix una preocupació per al govern, que no oblida l'epopeia de 1909 ni l'intent frustrat de 1901.

A darrers d'aquest mes es reuneix en magne Congrés la «Unió General de Treballadors» d'Espanya. La Federació de Minaires

proposa a la Unió l'organització, per a breu termini, de la vaga general a tota Espanya com a protesta contra l'aventura del Marroc.

Tenim les millors impressions amb referència a l'èxit d'aquesta proposició.

Contra el corrent avassallador dels treballadors de tot el món, res no hi podran els governants.

En endavant, podran governar, com fins ara, sense el poble, però no contra el poble.

Els obrers, viuen encara de l'obra espiritual d'aquella poderosa Internacional que féu tremolar el món capitalista i de l'esperit que va insuflar-li aquell gran vident que fou en Karl Marx.

Són dos mons els que estan en lluita i encara que sigui per la guerra, per la violència final, els treballadors imposaran la pau en la terra.

Pensem en aquelles paraules d'en Pi i Margall: «La guerra sols és justa quan es fa per la raó i per la justícia.»

DE LA VIDA OBRERA

LA UNIÓ GENERAL DE TREBALLADORS

A CABA de celebrar-se a Madrid el Congrés XI de la Unió General de Treballadors.

Aquesta poderosa organització obrera, l'única d'Espanya que està afiliada a la Confederació Internacional de Sindicats, va ésser fundada l'any 1886.

Va constituir-se amb tres mil associats. Actualment, la xifra d'aquests passa dels cent cinquanta mil.

Aquesta dada dóna, per si sola, una clara idea de la seva excepcional importància.

Poden comptar-se amb els dits els sindicats obrers d'Espanya que deixen d'estar-hi adherits.

Sols els treballadors de Catalunya s'han mostrat fins ara contraris, en llur majoria, a ingressar-hi. Això s'explica, primerament, per la influència exercida durant llarg temps en el moviment obrer català pels anarquistes, que no podien veure amb bons ulls la Unió, dirigida gairebé exclusivament per elements socialistes i, segonament, per la seva organització centralista i la seva tàctica conservadora.

Dintre de la Unió, s'hi han marcat dos corrents: el dels que creuen que han de rompre's els motllos vells, donant a aquella una organització que respongui a les exigències dels nostres temps i el patrocinat pels *ortodoxos* a ultrança, els aferrats a la santa tradició, els momificats, que prefereixen deixar les coses tal com ens les varen llegar els nostres avis.

El congrés recentment celebrat tenia una especial importàn-

cia perquè anava a efectuar-s'hi la topada dels dos corrents i perquè del triomf d'un o altre depenia, al nostre entendre, la vida o la mort de la Unió.

Ha estat lamentable que en algunes de les sessions, totes elles interessantíssimes, hagin degenerat els debats en petites lluites en les quals han quedat relegades a segon terme les idees per a deixar lloc a les rancúnies i els odis personals.

De totes maneres, hem tret del congrés una impressió falaguera: que la Unió General de Treballadors modificarà essencialment la seva idiosincràsia, adoptant una organització que estigui més en harmonia amb la del proletariat europeu i pronunciant-se per procediments i mètodes posats en ús a tot arreu a on la classe obrera és un valor i és una força.

Creiem que aquesta nova orientació produirà immensos beneficis al proletariat espanyol i que els treballadors catalans, desapareguts en gran part els obstacles que els ho impediën, a no tardar ingressaran en massa a la Unió General de Treballadors.

Sols així deixaran d'actuar isoladament, unint la seva força a la classe obrera organitzada de tot el món que forma part de la Internacional de Sindicats.

EL IV CONGRÉS DE LA FEDERACIÓ SOCIALISTA CATALANA. IMPRESSIONS GENERAL

No al so de bombo i platerets, amb vanes exhibicions i inútils i ridícules teatralitats, com se celebren els congressos burgesos, sinó silenciosament, menats per un acurat amor a l'ideal i al partit, s'han congregat a l'humil local del Centre Socialista de Reus, els delegats de les Agrupacions Socialistes de Catalunya.

Ni el més lleu incident va torbar l'admirable harmonia del congrés. Un fraternal esperit de concòrdia, un vehement desig de laborar pel progrés de les idees i l'enfortiment del partit va regnar a totes les sessions.

Es varen debatre en el congrés afers de gran importància, es varen discutir qüestions d'innegable transcendència, que havien de promoure, en aparença, vives i apassionades discussions. La tolerància, la serenitat, el mutu i natural respecte, varen presidir totes les deliberacions.

No semblava propi, el congrés, d'aquestes nostres idees meridionals, en què triomfen la retòrica i el verbalisme enlluernadors i estèrils de tanta cotorra patró «melquiadístic» que corre per ací.

Brillaren per la seva absència els discursos grandiloqüents; les mesquines i baixes passions, les picabaralles personals no haguessin trobat ressò en la impertorbable confraternitat del congrés.

Es va treballar de ferm i profitosament. Únicament així fou possible, amb només dues sessions, debatre i resoldre tantes i tan importants qüestions com les que constituïen l'ordre del dia.

Una perfecta unanimitat va recaure en quasi tots els acords.

Les decisions del congrés representen, en conseqüència, la voluntat de tots els socialistes catalans.

Aquesta circumstància farà que els delegats que vagin al proper congrés nacional en representació de Catalunya puguin desenvolupar revestits d'una força moral la missió que els ha estat confiada pels seus representats.

Una nota simpàtica i falaguera vàrem recollir del congrés: el vehement anhel de tots els delegats de treballar amb coratge i entusiasme creixents per les idees socialistes.

S'ha dit moltes vegades que el problema d'Espanya és només un problema de fe. Aquesta fe i aquesta passió que han desaparegut del cor de molts espanyols, la tenim els socialistes.

Això ens dóna una indiscutible superioritat sobre la resta de partits. No malgastem, doncs, aquest inapreciable tresor que niua en el nostre esperit. Si la fe, segons diuen, pot moure una muntanya, nosaltres, que amb la fe tenim la força, ¿hem de llençar fatídicament el *lasciente ogni speranza*? Que aquesta fe no ens abandoni. Treballem sense repòs, amb entusiasme, amb abnegació, amb esperit de sacrifici, i, no ho dubteu, el Socialisme triomfarà i arrelarà a Catalunya.

LA VIDA OBRERA

LA GUERRA DEL MARROC I LA VAGA GENERAL

EL congrés de la Unió General de Treballadors va acordar, en la seva sessió de clausura, que tindrà els caràcters d'un esdeveniment històric, la declaració de la vaga general de vint-i-quatre hores, a tot Espanya, com a protesta contra la guerra del Marroc. L'aplaudiment formidable amb què els congressistes, que representaven la immensa majoria del proletariat espanyol, varen acollir el dictamen de la ponència encarregada d'estudiar la forma en què l'organització obrera podia oposar-se a la continuació de la bogeria imperialista que domina en les altes esferes del poder va ésser una eloqüent demostració que la classe treballadora no està disposada a tolerar per més temps, amb suïcida impassibilitat, que els homes de la monarquia persisteixin en la seva obra noïble i ruïnosa.

El Comitè organitzador de la vaga general quedà compost per individus de la Unió General de Treballadors, en sa majoria, i per representants del Comitè espanyol del partit socialista. Està ja realitzant treballs activíssims per a aconseguir que la iniciativa de la Unió es vegi coronada per un grandíols èxit i perquè la vaga no sigui tan sols l'expressió del sentir del proletariat, sinó una imponent demostració del general anhel de totes les classes socials del país, que han d'associar-se a la formidable protesta contra la guerra, si no volen consagrar, amb el seu silenci, l'obra desasenyada dels governants, que condueixen indefectiblement Espanya a la definitiva bancarrota.

No s'ha fixat la data en què ha d'esclatar la vaga general; però,

el congrés va declarar d'una manera terminant que la gravetat de la situació no permetia ajornaments.

Començarà, dintre molt poc, una fonda campanya d'organització i d'agitació per tot Espanya. La impressió rebuda per nosaltres és que la vaga serà entusiàsticament secundada a tot arreu.

No ens mostrem tan optimistes amb referència a Catalunya. Com dèiem en la crònica anterior, són comptats els organismes obrers de la nostra terra que pertanyen a la Unió General de Treballadors. Malgrat la declaració feta per aquesta que, en la seva iniciativa no s'ha de veure cap interès ni cap mòbil partidista, és probable que alguns, potser molts, sindicats, sobretot de Barcelona, es deixaran influenciar encara pel prejudici anarquista que la Unió va a la vaga general per servir interessos polítics determinats.

Per altra part, a la nostra ciutat, paral·lelament a l'exacerbació flamenquista, s'observa una deplorable depressió sentimental. El públic acull amb la major indiferència les noves de la guerra i, en canvi, forma grups bigarrats davant les pissarres dels periòdics que donen compte de la *cogida* d'un torero.

L'oposició a la tornada d'en Maura, que, feta seriosament i enèrgica, podia significar, per la remembrança del 1909, la més viril de les protestes contra l'aventura del Marroc, s'ha convertit en un joc pueril i grotesc.

És probable, no obstant això, que l'opinió reaccioni. Optimistes impenitents, no podem deixar de creure en un reviscolament de les energies i de la dignitat populars, que redimeixin les masses del seu actual embrutiment. No podem concebre tan corcada la seva ànima que no li sigui possible la regeneració.

Barcelona és, al cap i a la fi, la ciutat heroica de 1909. La setmana tràgica la redimeix de tots els seus pecats.

Que el record d'aquella epopeia gloriosa serveixi d'estímul al poble i que, quan arribi l'hora de manifestar-se contra la guerra, no amb ridícules *meriendas fraternales* i grotesques *fiestas de la paz y del trabajo*, sinó associant-se a la vaga general de tot Espanya, ocupi el lloc d'honor, que per la seva tradició, que per la seva gloriosa història d'insurgències, li pertoca.

ELS OBRERS DEL CAMP

Dos bons companys, Pagès i Jassons, s'han lamentat, des d'aquestes columnes, de la inactivitat de la Federació provincial d'Agricultors i de la quasi absoluta esterilitat de la seva tasca.

Considero l'organització dels obrers del camp com una de les obres de més urgent realització. Per aquest motiu, entenc que hem d'intervenir en totes les qüestions que es suscitin referent a aquest punt, exposant, per humils i modestes que siguin, les nostres opinions a tots aquells qui, sense treballar la terra, com diu un dels camarades al·ludits, sentim amor per la causa que defensen els esclaus del camp.

Totes les idees, tots els moviments polítics i socials, necessiten un instrument de lluita, un òrgan d'expressió.

Els primers els troben en els partits, els segons en l'organització. Segons sigui aquest instrument de lluita, aquest òrgan d'expressió, així seran els resultats que s'obtinguin.

Ara bé, la Federació d'Agricultors de la província de Tarragona està en condicions de realitzar el fi per què fou creada? Creiem, sincerament, que no.

«Abans que ningú pugui pensar en la mort de la Federació —diu Jassons— cal infondre-li nous impulsos, nou vigor, nova sava...» Com aconseguir-ho? Transformant fonamentalment la seva manera d'ésser. Crec que, principalment, la federació sofreix les conseqüències d'un greu error inicial. Per què, en lloc de constituir una federació provincial, no es pensà a fundar organismes comarcals?

La divisió d'Espanya en províncies obeeix a un criteri purament arbitrari, el que va inspirar als governants centralistes la

promulgació de decret de 1833 que establí el règim administratiu provincial.

En canvi, les comarques obeeixen a límits naturals i sobretot, a Catalunya, són una realitat viva, amb caràcters propis i peculiars. Constitueixen, d'una manera particularíssima, regions agrícoles ben delimitades.

Hagués respost més a la realitat, en lloc de fundar una organització provincial, federar, per exemple, els obrers agrícoles del camp de Tarragona, els del Penedès, els de la Conca de Barberà, els de la comarca de Tortosa, els del Priorat, etc., etc., i després confederar tots els treballadors del camp de Catalunya en un sol organisme regional.

Crec que aquesta és la tasca prèvia que cal realitzar, simultàniament amb una intensíssima campanya de propaganda per tots els racons de Catalunya.

Construïts ja sòlidament els fonaments, disposant de l'«obra prima», la resta, com diem vulgarment, serà bufar i fer ampolles.

L'EXPOSICIÓ D'INDÚSTRIES ELÈCTRIQUES

AMB la finalitat de portar a felicitat terme l'Exposició internacional d'indústries elèctriques —hom diu per arreu— cal un llarg període de pau ciutadana, per la qual cosa hem de treballar tots aquells que a Barcelona estimem i desitgem el seu engrandiment.

D'acord; però, abans, unes preguntes, senyor burgès.

¿Està vostè disposat a augmentar el salari als seus obrers, a reduir la seva jornada de treball, a minvar, en una paraula, l'explotació de què els fa víctimes, en el grau possible dins de l'enorme iniquitat del règim capitalista actual?

¿Està vostè disposat, senyor propietari, a rebaixar els preus dels lloguers als seus inquilins a fi que, com succeeix ara, els treballadors no hagin de viure amuntegats en infectes i antihigièniques golfes?

Però encara hi ha més coses, encara n'hi ha més. ¿Estan vostès disposats, senyors respectables, puntals de la societat, a unir la seva veu a les dels qui clamen per la justícia reclamant que siguin retornats a les seves llars els qui pateixen prolongat i dolorós captiveri en los tristes ergastules espanyoles, per haver posat els seus entusiasmes i la seva ànima al servei d'un ideal?

¿Està vostè disposat, senyor botiguer, a rebaixar l'exorbitant preu a què ven els seus articles?

De sobra coneixem el burgès català —un dels sers més odiosos de la fauna capitalista— perquè puguem enganyar-nos respecte a la naturalesa dels seus sentiments. Sabem molt bé a quin preu voldria adquirir aquesta pau tan anhelada: amb el silenci suïcida del

proletariat; amb l'anul·lació del sentiment de protesta i l'ofec de les justes reivindicacions dels treballadors.

Davant la mesquinesa de la burgesia i els atropellaments governamentals, la classe obrera ha d'adoptar enèrgiques resolucions.

Si volen que l'Exposició es realitzi en pau, la classe proletària no té cap inconvenient a contribuir-hi; però ja que dels treballadors depèn primordialment, serà bo que s'aprofitin d'aquest avantatge. Com? Oferint aquesta pau a canvi de certes concessions.

En el míting pro-presos del Teatre Soriano, el company Herros va proposar que es boicotejessin els treballs de l'Exposició mentre no es concedeixi una àmplia amnistia als presos per delictes polítics i socials.

Tierra y Libertad, amb bon encert, exposa la idea de celebrar una magna assemblea de caràcter públic, a la qual concorrin delegats de tots els sindicats obrers, a l'objecte d'estudiar la forma de fer efectiu el boicot projectat. Entenem que aquesta reunió no pot ajornar-se i que, usada amb encert aquesta formidable arma de lluita que és el boicot, o l'Exposició no es realitzarà o tornaran a les seves llars els companys empresonats.

Altres procediments, nombrosos i radicals, pot utilitzar el proletariat per a reclamar determinades concessions —augment de salaris, rebaixa de lloguers, reducció del preu de les subsistències— a canvi d'aquest període de pau que hom li demana.

Si la pau ha de representar el silenci davant la injustícia, la passivitat davant l'explotació, la indiferència davant el dolor dels qui sofreixen captiveri, rebutgem aquesta pau i en reneguem.

Volem la pau, però no perquè, a preu del dolor, del sofriment i de l'explotació aliena, la burgesia barcelonina pugui tranquil·lament fer la digestió.

LA U. G. DE T.

UNA nota, curta i cenyida, sobre el congrés recentment celebrat per la Unió General de Treballadors.

Estimem altament profitosos per a la futura vida de la Unió la majoria dels acords que s'adoptaren; aplaudim sense reserves les orientacions que donaran nou i poderós impuls al més important organisme obrer d'Espanya.

Passem per alt el comentari al trist espectacle que es va donar en algunes sessions en les quals es relegà a segon terme allò que era essencial per a l'entitat per deixar lloc a baixes i mesquines intrigues de caràcter personal.

En canvi, no podem resistir a la temptació de manifestar que ens va produir malíssima impressió el fet que intervinguessin d'una manera activíssima i directa en les tasques del congrés alguns companys que, si bé apreciables i dignes per la seva tasca socialista i les seves condicions personals, no tenen una significació purament i neta obrerista; o per dir-ho millor, no pertanyen a les files dels treballadors manuals, que són els qui constitueixen la Unió i els únics que, conseqüentment, poden intervenir en les qüestions d'ordre intern que l'afecten.

Ens sabia greu que s'interpretessin com una censura aquestes paraules. De cap manera ens ha guiat aquesta intenció. Serveixin, simplement, com a sincera advertència.

I prou. Fem punt final, perquè *lo peor es menearlo...*

EL SOCIALISME I L'ESTAT

AMB els seus interessantíssims articles sobre «Socialisme i Anarquisme», el camarada Dunois ha plantejat un problema que, per la seva transcendència, hauria de merèixer per part nostra especial i preeminent atenció. Mai no insistirem prou a demostrar —com diu molt bé l'esmentat company— que «l'ideal d'una societat sense Estat, sense govern, sense poder polític» és comú a anarquistes i a socialistes i que allò que distingeix aquells de nosaltres és «el *procediment*, el *mètode*, en el més ampli sentit de la paraula».

És aquesta una de les qüestions que més profundament m'apassionen, per la qual cosa no renuncio a dir-ne quelcom més endavant.

De moment i per a avalar amb una nova opinió la copiosa i convincent documentació aportada per Dunois, em permeto reproduir els següents fragments, extrets del *Catecisme* de Guesde, amb la seguretat que interessaran els lectors de «La Justicia Social».

«... L'Estat ha d'ésser, doncs, destruït?

»Indubtablement. Instrument de govern d'un home o d'una classe sobre els altres homes o les altres classes, no podria subsistir les escomeses dels qui persegueixen la igualtat social.»

«És possible obtenir, concebre una societat sense Estat?

»Amb tota seguretat. N'hi ha prou que la societat estigui organitzada o reorganitzada de tal manera que cada un dels éssers que la componen gaudeixi dels mateixos avantatges i tingui, conseqüentment, un igual interès en la seva conservació.

»L'Estat és, aleshores, perfectament inútil, ja que l'ordre que

té per única missió mantenir i que no manté més que artificialment i incompletament, a un preu de sang i d'or cada vegada més enorme, resulta naturalment, necessàriament, de la igual satisfacció de les necessitats de tots.»

* * *

«Els diversos serveis públics, en la societat futura podran ser executats segons la seva naturalesa per la universalitat dels membres dels grups productors o pels delegats temporals d'una part o de la totalitat d'aquests grups, sense donar lloc a cap Estat, és a dir, a cap distinció dels membres del cos social en governants i governants, en legisladors i en legislats, en administradors i en administració.»

LA GUERRA EUROPEA. CARÀCTER DE LA LLUITA. LA RESPONSABILITAT DEL POBLE

I

SÓN tants i tan complexos els ideals i els interessos que bateguen en el fons d'aquesta guerra europea, que semblava ja quimèrica i fabulosa de tant anunciar-la anys i anys, i són també tan variades i complicades les causes que l'han produïda, que el comentarista, mancat, a més, d'elements de judici per la quasi absoluta incomunicació en què vivim, ensopega amb innumbrables dificultats per a realitzar la seva tasca.

El moment és suprem i emocionant. Imperis, pobles, idees, tradicions... tot serà trastornat després d'aquesta lluita catastròfica, d'aquesta horrenda hecatombe que caracteritzarà un dels períodes més decisius i transcendents de la història humana.

Opino que estem presenciant una de les darreres evolucions de la societat capitalista i que caminem irremissiblement cap a un mode de producció més just i més equitatiu. No podem donar a l'actual conflicte altra interpretació que la del materialisme històric marxista. Estic d'acord, en aquest punt, amb el que ha sostingut l'amic Recasens a l'article publicat en aquestes mateixes columnes. Sóc molt lluny, en canvi, de considerar, com ell fa, que ens sigui indiferent el triomf d'unes o de les altres nacions bel·ligerants i que, per obra i gràcia de la teoria de Marx, hem d'adoptar una còmoda posició, creuant-nos de braços o reduint la nostra acció a clamar romànticament i platònica per la pau mentre milers d'homes es disposen a lluitar aferrissadament.

No podem tancar els ulls davant la tràgica evidència de la guerra; no podem tancar-nos en la torre inexpugnable d'un estèril dogmatisme mentre la realitat viva i palpitant crida a les nostres portes.

Ja que, com el mateix Recasens reconeix, hem d'acceptar la guerra com un mal necessari, ja que ella ha d'ésser la característica d'una de les darreres evolucions del règim capitalista agonitzant, lògic és que els socialistes ens aprofitem del moment per a bé dels nostres ideals, inclinant-nos per aquells que representen una garantia més gran de llibertat, i el triomf dels quals determini l'acceleració del moviment evolutiu de la societat present.

II

La guerra no ha sorgit només pel desig i l'ordre imperativa *dels de dalt*, sinó també per la voluntat *dels de baix*.

Ha existit, sobretot en les dues grans nacions que, principalment, intervenen en la lluita, França i Alemanya, una absoluta compenetració entre governants i la immensa majoria de governats. La *revanche*, anhelada durant quaranta anys, el sentiment lògic de defensa, per una banda, i l'odi, l'esperit de dominació, el *chauvinisme* més desenfrenat, per l'altra.

El poble alemany aclama aquest beneït infatuat, el Kàiser, i les multituds franceses, èbries d'entusiasme i d'ardor bèl·lic, porten a coll-i-be, pels carrers de París, els militars que van a la guerra.

Vegeu com és diametralment distinta la conducta observada pel govern italià, que sap que el seu poble no vol la guerra o que, si més no, no està compenetrat amb els propòsits que portaren aquell a l'aliança amb Àustria i Alemanya.

Cal, doncs, imputar no només als governants la catàstrofe actual. El poble ha de compartir bona part de la seva responsabilitat.

No pot proclamar-se la fallida total dels generosos ideals pacifistes; però hem de confessar sincerament que encara cal caminar molt per a poder extirpar radicalment, de l'esperit dels pobles,

feixucs i arrelats prejudicis, fruit d'una ancestral i rutinària educació.

Horace Thivet, director de l'*Ecole de la Paix* i de *Pacifisme Integral*, de París, va escriure arran d'això el 1913 unes admirables i justes paraules: «El més espantós —deia— és que, fins i tot quan els partits avançats han preparat les masses, quan han multiplicat la propoganda, n'hi ha prou que els negociants que han acaparat el poder agitin un drap de colors a l'extrem d'un pal, facin sonar les cornetes, treguin de bell nou a reluir els clixés usats de l'honor, de la pàtria, de la llibertat i de la independència, perquè aquestes masses immediatament marquin el pas rera dels generals i corrin, cantant, a precipitar-se a la fossa comuna.»

La puixança del bandolerisme dels governants no té altre fonament que la credulitat dels pobles.

LA GUERRA EUROPEA. PEL TRIOMF DE LA TRIPLE «ENTENTE»

III

LA guerra ha estat fatal, inevitable. Tots els esforços de la Internacional per a evitar-la s'haguessin estavellat davant el corrent asservidor que ha llançat uns pobles contra els altres.

Es més; en aquesta guerra es ventilen problemes de llibertat, qüestions de dignitat, a les quals no ens podem mostrar aliens els socialistes. Per a demostrar-ho, cedeixo, en primer lloc, la paraula al nostre camarada Wells, el famós escriptor anglès: «Sóc un entusiasta d'aquesta guerra contra el militarisme prussià. I també de la fi d'una basta i intolerable opressió imposada a la civilització. Lluitem per deslliurar Alemanya i el món sencer de la superstició que consisteix a creure que la brutalitat i el cinisme són els mitjans més bons per a triomfar, que l'autocràcia és superior a la democràcia i que l'exèrcit de caserna és millor que la nació armada.»

* * *

Escoltem ara el gran orador i notabilíssim escriptor socialista francès Marcel Sembat en el discurs que, a la reunió celebrada a la sala Wagram de París per la Federació del Sena, va pronunciar el dia 2 d'agost: «Maleïm l'imperialisme alemany, però no maleïm la raça germànica, que ha donat Kant a la filosofia, Goethe a la poesia, Wagner a la música, tríada lluminosa que seria suficient per a glorificar tot un poble.»

«Per terrible que sigui l'eventualitat de la guerra que llança uns contra altres, els pobles d'Europa i potser fins i tot els d'Àsia —deia, per altra banda, “L'Humanité”—, per terrible que sigui l'espectacle d'aquests milions d'homes que van a matar-se, cal observar, tanmateix, que aquest gran conflicte no s'assembla en res a les guerres que han delmat la humanitat en el passat. Cal remun-
tar-nos a les guerres de la Revolució per a trobar-nos en presència d'una ventada de llibertat com la que avui agita Europa.»

* * *

«És contra l'autoritarisme, contra la brutalitat imperialista que tots els pobles s'aixequen; és, conseqüentment, amb la certesa de mantenir i de desenvolupar les seves llibertats que, alegres i entusiastes, es llancen al combat.»

* * *

A «La Bataille Syndicaliste» tots els doctrinaris del sindicalisme revolucionari, tots els seus sequaços acèrrims i autoritzats, abo-
guen entusiàsticament pel triomf de França. «El poble francès i el poble belga —diu en un dels números que tenim a la vista—, comprenent que hom anava a usurpar la seva llibertat, han demostrat que eren capaços de batre's amb coratge quan es tracta de defensar el que pot posseir un poble: la seva llibertat i la seva vida social... Malgrat els nostres desigs de pau, ens ha calgut prendre les armes. Quants dels nostres quedaran en els camps de batalla...! L'hecatombe, ja que, a desgrat nostre, hi ha hecatombe, ha de servir per a quelcom; a nosaltres, socialistes, sindicalistes, llibertaris, perquè oblidem les nostres discòrdies d'ahir per no pensar més que en el deure complet. Cal que la guerra mori per la guerra.»

Escolteu el gran Vandervelde: «Com canvia tot! Els obrers belgues han lluitat vint anys contra uns altres belgues per obtenir el sufragi universal. Avui —qui sostindrà el contrari!— és davant Lieja o a Hesbaye que són en camí de conquerir-lo. I el tindran ben guanyat!»

Cal que us cansi amb noves cites?

La lluita està entaulada entre l'esperit llatí, expansiu i liberal, i l'esperit de dominació imperialista, d'exacerbació militarista, d'Alemanya; entre la civilització i la cultura, com ha defensat l'Alomar en un article admirable; entre la República i l'Imperi, la Democràcia i el règim de castes. El triomf d'Alemanya representaria la continuació de l'anomenada *pau armada*, la iniciació d'un període temible d'opressió militarista, el continu sotsobre a Europa, l'espectre de la guerra constituït en constant amenaça, l'anihilació de l'esperit liberal sota la grapa germànica, la pèrdua definitiva de tota esperança d'emancipació per a Alsàcia-Lorena, per a la Itàlia «Irredempta», per a Polònia; per al «mosaic» de nacions que gemeguen sota el jou opressor dels Augsburgs.

Per altra banda, cal no oblidar que és a Àustria i a Alemanya a qui hem d'atribuir tota la immensa responsabilitat de l'horrible hecatombe que esgarrija d'horror tot Europa. Alemanya va agredir, i França hagué de defensar-se, i els nostres camarades francesos varen complir i compleixen amb el seu deure, *com a socialistes*, en oferir a França, per la dignitat ultratjada i per la llibertat en perill, els seus entusiasmes i la seva sang. Ho va dir Hervé: «Els socialistes francesos no podien dubtar entre República o Imperi.»

Meditem les terribles conseqüències que per a Europa tindrà el triomf d'Alemanya; no oblidem l'afany de domini i d'opressió que l'han impel·lida a la lluita; no deixem de pensar que és l'esperit de la Gran Revolució, els corrents democràtics, els anhels pacifistes d'Anglaterra allò que és en perill. I, com a socialistes, desitgem el triomf de la Triple Entente, com a garantia de la pau i de la llibertat futures.

ORTODOXOS I HETERODOXOS

VIVIM en un lamentable retard ideològic.

El nostre poble encara sofreix les dissortades conseqüències de la nefasta herència llegada pels segles d'embrutiment teocràtic que li han assecat el cor i esmussat l'ànima. El pes dels prejudicis i de les preocupacions ens ofega. La nostra incultura i la nostra peresa intel·lectual ens incapaciten per a la realització dels elevats fins assignats a l'espècie humana. El conformisme ens castra. Una barrera espiritual, més alta que els Pirineus, ens tanca el camí a Europa, i la trista orfenesa, de cultura i de civilització, a què estem sotmesos, i l'aïllament que ens manté tancats tenaçment en un cercle de ferro que ens oprimeix, constitueixen el més poderós argument a favor d'aquell judici de l'inoblidable Costa, segons el qual som un terme mitjà entre França i el Marroc.

Els qui ens asfixiem en l'ambient espiritual d'aquesta dissortada Espanya del nostres pecats sentim amb profund dolor el que el formidable pensador aragonès anomenà «la nostàlgia d'Europa».

I Europa és inquietud, és set de saber, és esperit d'investigació, és perenne renovació ideològica, és crítica constant de vells valors, és tasca ininterrompuda de destrucció i d'edificació, és... és allò que Espanya deixa de ser.

Exhaustes, desacreditades les úniques forces d'oposició que havien de realitzar aquesta obra d'europèitació, només una força nova, forta i prestigiosa està capacitada per a substituir aquelles, caigudes en un definitiu i estrepitos fracàs: el Partit Socialista.

Ara bé: ¿El camí seguit per alguns dels nostres companys, que s'han anomenat «ortodoxos», serà el més indicat perquè el Socia-

lisme pugui realitzar la missió que li està assenyalada? No. Per a nosaltres, que sustentem un ideal que és la suprema concreció de totes les ànsies emancipadores, no ha d'existir cap tabú que s'oposi a la tasca nutritiva de la intel·ligència.

Hem d'expulsar el frare que portem dins, i deixar que l'esperit oregi als quatre vents. Cal vèncer l'anquilosi mental endèmica que ens inutilitza; cal deixar d'examinar les coses i les idees amb un criteri unilateral.

Per a molts dels nostres correligionaris, quatre principis fonamentals, admesos a ulls clucs com a article de fe, constitueixen el bagatge científic que utilitzen per a assentar un judici. Les altes especulacions de l'esperit; la constant renovació de valors; les lliçons diàries que la fenomenologia social ens subministra; la realitat viva que crida a les seves portes, no representa res per a ells. Aferrats a les seves quatre idees, ni Déu els mou.

Son dogmàtics, raquítics, «ostres», segons l'encertada expressió d'un apreciable company, «teòlegs inquisitorials», com va dir Ramiro de Maeztu, aplicant el qualificatiu, potser una mica injustament, a Kautsky.

Quan el nostre Partit hauria de caracteritzar-se per l'amplitud del seu criteri, per la llibertat de crítica dels seus afiliats, hi ha qui somnia en una mena d'Església, ortodoxa, inflexible, amb els seus bisbes llançant excomunionis i anatemes a dreta i esquerra.

El Partit Socialista alemany, malgrat la seva *soi-disant* organització fèrria i disciplinària, ha tolerat a Bernstein la seva campanya revisionista, ha consentit que Rosa Luxemburg, aquesta gran dona víctima de la barbàrie militarista del seu país, preconitzés ardorosament una orientació en pugna amb la qual seguia la Socialdemocràcia, i malgrat tot, ha pogut succeir tot això sense que s'esquerdés aquella formidable organització.

A Espanya, els primers guspiretjos d'heterodòxia, de sana i renovadora heterodòxia, han produït en el partit un rebombori espantós. I el que havia d'ésser, i és a tot arreu, discussió i crítica, ací s'ha convertit en mesquina i baixa lluita personal. A Alemanya, a les teories bernstenianes, hom contesta amb un llibre, el de Kautsky. A Espanya, hom respon a les idees amb insults. Per alguna cosa constituïm una dolorosa excepció!

Cal, companys, que abandonem el llast de les nostres passions, de les nostres rancúnies, per a entregar-nos amb nova i ardorosa fe a l'estudi, a la crítica, a la discussió.

Que cap dogma ens deturi. Que cap obstacle s'oposi a la mirada escrutadora de la nostra intel·ligència, a la insaciable set de saber del nostre esperit.

Cada valor ideològic destruït per la implacable força de la crítica serà en la humana escala de Jacob un escaló que ens aproparà a l'Ideal i a la Veritat.

Jo desitjo, demano, reclamo, oxigeixo amb vehemència aquesta inquietud espiritual de què, per desgràcia, manquem.

Que creixi, que s'estengui l'esperit immortal i regenerador de l'heterodòxia, en oposició a la ortodòxia dogmàtica, freda i raquíctica.

O renovar-se, o morir.

Heus aquí el dilema en què ens trobem tancats.

NOTES I COMENTARIS

Del Congrés de la Unió General

ARRAN de la celebració del darrer Congrés de la Unió General de Treballadors, varem escriure'n en aquestes columnes un breu i concís comentari.

Criticàvem sense duresa, si bé amb la sinceritat que hauria de ser habitual en tots els socialistes, acords i actituds de l'esmentat congrés que redundaven, segons el nostre criteri, en perjudici del primer organisme obrer d'Espanya; i, considerant que en benefici de la Unió era convenient no insistir sobre coses que mai haurien d'haver succeït, acabàvem recordant allò de *lo peor es meneallo*.

Andrés Saborit no ho ha entès així, i en l'apreciable col·lega «La Lucha de Clases» de Bilbao ha publicat set quilomètrics articles «raonant» els acords del congrés.

Ferm en el seu propòsit, no perdona ningú dels qui es permeten exposar la seva opinió sobre determinats acords, per la qual cosa en el darrer dels seus articles em convida a prendre part en un debat que ja em resulta enutjós.

Ni m'aparto ni m'apartaré gens ni mica del camí que em vaig traçar, imposant-me un mutisme que conceptuo convenient.

Cregui'm l'amic Saborit. En afers d'aquesta mena, *lo peor es meneallo*.

Liebknecht i Rosa Luxemburg

L'amic Fabra ens diu, en el darrer número de «La Justicia Social», que no és certa la notícia de l'afusellament dels nostres camarades alemanys Rosa Luxemburg i Liebknecht.

L'especial significació revolucionària d'aquests companys en la Social Demokratie, la valenta energia que ha estat la característica de tota la seva actuació i, per altra banda, la insistència amb què va circular la tràgica notícia, ens feren creure en la seva veracitat.

Això ens va determinar a escriure uns articles, que s'han publicat en distints periòdics de Catalunya i d'Espanya, sobre els esmentats companys.

No cal dir que és amb veritable i profunda satisfacció que donem per no escrits aquests articles, congratulant-nos que Liebknecht i Luxemburg hagin pogut sostreure's a la dura i impacable repressió exercida pel tirànic govern germànic contra els socialistes.

Rectificació necessària

Sorprès, sens dubte, en la seva bona fe, l'estimadíssim company que escriu les correspondències de Barcelona donava com a certa la notícia publicada per la premsa burgesa que Jesús Vega, l'agressor del policia Martorell, estava a les ordres d'aquest com a confident.

Degudament informats, podem assegurar que Vega mai ha desenvolupat aquest repugnant ofici, sinó, que, molt al contrari, tant a Amèrica, d'on fou expulsat per les seves idees, com a Barcelona, es conquistà les simpaties de tots els qui el tractaren per la conseqüència i energia amb què va sostenir els seus ideals i per la seva actuació noble i diàfana, neta de la més remota sospita.

Més endavant, potser d'ací a molt poc, es faran públiques coses esgarriadores, que actualment podrien perjudicar a qui està empresonat, i que donaran una idea dels reprovables procediments que utilitza l'odiosa policia barcelonina.

I prou, per avui.

LA CAMPANYA PRO-AMNISTIA

CONSIDEREM altament avantatjoses les circumstàncies actuals per a emprendre, amb èxit, una intensa campanya en pro dels presos i perseguits per qüestions polítiques i socials.

El manteniment de l'«ordre» constitueix avui la preocupació constant del Govern. Ara bé: la classe obrera, a la qual interessa poc aquest ordre, que és l'ordre burgès, pot proposar al Govern un armistici en la següent forma: «Nosaltres no tenim cap inconvenient a interrompre accidentalment les hostilitats; però a canvi d'aquest armistici et demanem la llibertat de tots els companys que gemeguen a les presons i presidis d'Espanya. Si no concedeixes una àmplia amnistia, acudirem a tots els mitjans per a obtenir-la, des de la protesta al carrer fins a la vaga general revolucionària.»

L'amenaça serà indubtablement més eficaç que la súplica; però ha d'anar necessàriament acompanyada d'una intensíssima i constant campanya d'agitació per tot Espanya.

El perill és que aquesta campanya es vagi ajornant indefinidament. Cal començar-la de seguida, sense dilacions, sense pèrdua de temps, aprofitant-nos de la situació actual.

Fa ja un mes —si no recordem malament— que en el local de la Casa del Poble, del districte cinquè, de Barcelona, es va celebrar una reunió, que va revestir extraordinària importància, tant per les nombrosíssimes representacions que hi assistiren com per l'entusiasme que regnà a l'acte.

Fruit d'aquesta reunió fou el nomenament d'una nutrida comissió encarregada d'organitzar una activa campanya pro-amnistia.

Fins avui la comissió nomenada encara no ha donat fe de vida.

Ignorem les causes que ho hauran determinat; però siguin quines siguin, la incitem perquè surti de la seva actual inactivitat, que, com hem dit més amunt, pot resultar funesta.

LA GUERRA EUROPEA.
 ESPANYA I LES GUERRES.
 HOMES PÚBLICS SENSE SENTIT POLÍTIC.
 LES DECLARACIONS DE LERROUX

... D'aquesta relació inferiràs com jo, en primer lloc, que aquesta península no ha gaudit d'una pau que hom pugui anomenar així en prop de dos mil anys i que, consegüentment, és una meravella que els camps encara tinguin herbes, i aigües les fonts...

CADALSO (*Cartas marruecas*)

És extraordinàriament curiós el que s'esdevé amb els nostres homes públics. Ens assalta el dubte que en qualsevol altre país pugui succeir una cosa semblant. O bé viuen a cent llegües de la realitat, o no saben interpretar l'esperit del poble, del qual reneguen i s'aparten.

Esclata el conflicte europeu. Totes les nacions adopten una actitud clara, determinada i concreta. Els líders dels partits polítics exposen la seva públicament en termes que no deixen lloc a dubtes.

Què succeeix a Espanya?

El govern, concreció de la mediocritat del seu president, declara que romandrà neutral, però ho fa de tal manera que origina confusions i equívocs a raig fet. La posició adoptada és ridícula i inestable. Un caprici de qualsevol de les nacions belligerants pot tirar per terra en un moment el castell de cartes de puerils i cànvides il·lusions del benaventurat president del Consell de Ministres.

Dels partits de dreta, ningú n'ha parlat.

En el seu defecte, els jaumins desenterren unes declaracions de Mella a propòsit de les aliances, i es declaren germanòfils.

Cambó va exposar la seva opinió, però l'oracle de la Lliga no va dir res de nou, pràctic ni concret.

I Pere Coromines, com sempre, pels núvols... Un article magnífic a «El Poble Català», un cant fervorós a França. Orientacions? Conducta a seguir per Espanya davant el conflicte? Ni somniar-ho. Demaneu-li a Coromines, quan tingueu un dubte, normes concretes i rectilínies, i us «cantarà una cançó».

L'actitud de Lerroux és molt més concreta i decidida; però, en declarar-se partidari de la intervenció material d'Espanya en el conflicte europeu, ha comès un dels seus errors més greus.

Deixem de considerar els motius, segurament gens desinteressats, que hagin pogut determinar la seva actitud i passem a examinar intrínsecament el criteri exposat pel cap dels radicals.

* * *

Que la guerra ha estat sempre una calamitat tant per al vençut com per al vencedor, es confirma, més que en cap altra banda, a Espanya. Encara en l'època en què gaudia d'una immensa potestat, encara en aquell temps de la seva història en què «el sol no es ponía en els seus dominis», la guerra fou gravosa per a Espanya i va precipitar la seva ruïna. El seu esperit aventurer, la seva aversió al treball li han reportat, en tot temps, conseqüències funestíssimes.

Des de Felip II fins a Alfons XIII, no ha faltat qui aconsellés la renúncia a les empreses guerreres, i la pràctica d'una política de renunciació interior, gastant pròdigament en la pau el que s'ha anat follament malversant en la guerra.

Ho va predicar Saavedra Fajardo, el gran escriptor, a principis del segle XVII; i, en el segle XVIII, el comte d'Aranda, que va merèixer, per la seva obra, segons les paraules de Voltaire, «la gratitud d'Europa», que tenia tal prestesa en l'execució dels seus projectes, que no semblava, com va dir en termes meravellosos per la seva precisió l'inolvidable Costa, sinó que «tota la llengua se li

havia traslladat a les mans» i que va acabar els seus dies projectant canals i fundant escoles; i Campomanes i Jovellanos, en el mateix segle, el primer com a president de les Corts amb Carles III i ministre amb Carles IV, i el segon exposant vigorosament i brillant amb la seva ploma d'or les concepcions genials de la seva poderosa intel·ligència, traçaren al país el viarany del qual mai s'hagués hagut d'apartar.

Infructuosa fou la seva tasca. Espanya va persistir en la seva tradicional i desassenyada política, que ens va conduir al desastre del 98.

Tres grans homes, Pi i Margall, Joaquín Costa i Macías Pica-vea, alçaren la seva veu potent, fulminant anatemes contra els causants de la pèrdua del nostre imperi colonial i oferint fórmules eficaces per a l'obra de la regeneració d'Espanya.

Tot fou en va. Pi i Margall fou el gran «solitari», Macías Pica-vea encara avui podria veure, amb dolor, que són comptats els espanyols que coneixen la seva obra, i Joaquín Costa, l'inoblidable, idòlatra de l'acció constructiva que va sintetitzar en aquelles paraules «mans sense llengua», va veure fracassar aquella Lliga Nacional de Productors, fundada arran de la catàstrofe, en la qual havia posat totes les seves esperances.

Els homes del desastre varen continuar governant tranquil·lament el país, sense que aquest fes el que féu França el 1870 amb els Ollivier i els Grammont: llançar-los violentament del poder.

Gaudint les delícies del torn pacífic, llançant-se com llops famolencs sobre l'olla del Pressupost, fiant sobretot en l'enviliment del poble, han dilapidat la Hisenda, han baldat el país a força de crear contribucions i, sords a les veus dels qui els cridaven al bon camí, han afegit noves vergonyes a la història d'Espanya.

I Espanya no s'esmena, i Espanya no rectifica la seva conducta, i les seves grans extensions de terreny sense conrear, i la xifra vergonyosa assolida pels seus analfabets, segueixen essent-ne afront d'ignomínia.

L'obra de reconstrucció nacional, ni tan sols han pensat a iniciar-la els nostres governants. Quan més favorables ens eren les circumstàncies per a emprendre-les, llançaren el país a una nova guerra al Marroc, funesta aventura que va delmant les files

de la nostra joventut i exhaurint les arques del Tresor nacional.

Ens hem esgargamellat clamant contra aquesta aventura infame; s'ha dit i repetit fins a la sacietat per tots els homes de l'esquerra —per vostè en primer lloc, senyor Lerroux— que Espanya havia de renunciar per sempre a tota empresa guerrera, que Espanya havia de reconcentrar-se en ella mateixa, emprenent, tenaçment i silenciosa, l'obra de la seva interior reconstitució.

Jutgeu quina seria la nostra sorpresa en veure que el mateix Lerroux, que va dir, no fa molt, «ni guerra ni esquadra, escola i rebost», opinava que era necessari que Espanya es llancés a una nova guerra intervenint en el tràgic conflicte europeu.

Afegir noves dissorts a la dissortada història d'Espanya! Augmentar amb noves calamitats la calamitosa història nacional!

Malversar el diner que necessitem per a escoles, per a canals, per a carreteres, en una folla aventura! Llançar la joventut a una guerra per a acréixer la despoblació produïda per la campanya del Marroc i per l'emigració!

Cal tenir esmussades les facultats intel·lectuals i endurit el cor per a sostenir la tesi del senyor Lerroux.

Espanya no ha d'intervenir en la conflagració europea, entre altres raons secundàries, per una incontestable i fonamental: PERQUÈ NO POT.

Tots els espanyols tenen un convenciment absolut d'això.

N'hi ha prou a avaluar les nostres forces, n'hi ha prou d'adonar-se de la inferioritat de la nostra potència cultural, econòmica i militar! per a rebutjar el criteri sustentat pel cabdill dels radicals.

LA VEU DE COSTA. FANTASIA ARBITRÀRIA

NEGUITÓS per la inquietud, commogut l'esperit per la recent lectura d'una de les formidables obres de Joaquín Costa, vaig abandonar la meva habitació d'estudi, vaig travessar com una exhalació carrers i camps, i saltant les tàpies del cementiri, em vaig trobar, sense saber com, davant la tomba del gran aragonès.

Un calfred va commoure tot el meu cos. Amb la mateixa emoció que ha de sentir el mahometà a Medina i el cristià a Terra Santa, vaig posar la mà a la llosa que cobreix el sepulcre. Una estranya sensació em féu apartar-la. De sobte, es va aixecar la llosa, i davant els meus ulls astorats, va aparèixer, nimbada la llum, entre les tenebres que em voltaven, la figura de Costa. No refet encara de la impressió rebuda per tal singular aparició, vaig veure, estupefacte, que l'immortal pensador movent el seu bell cap de lleó, humits els ulls i gesticulant amb els braços, amb una veu més sobrenatural que humana, deia:

«Oh, Pàtria! Oh, trista Espanya! Tot t'ho vaig sacrificar, la meva intelligència, el meu cor, la meva vida sencera. Vaig menysprear les benanances, vaig ofegar en el meu pit l'ambició, vaig resistir tenaçment els afalacs de la glòria. Contemplant-me a mi mateix, "enmig d'Europa, orfe de pàtria", em vaig dir que calia regenerar Espanya, reconstruir Espanya, refer Espanya, "fundar Espanya altre cop", renunciant per sempre a les nostres bogeries guerreres i emprenent la realització d'una "política modesta, callada, de recolliment, que caminés sobre les puntes dels peus, com si tot Espanya fos un hospital". Ferit pel dolor que la tràgica visió del meu país produïa en la meva ànima, vaig buscar a Graus soli-

tari refugi, i ací, en la meva *terra ebúrnea*, quant diferent de la dels poetes!, vaig meditar llargament, vaig estudiar amb coratge i vaig donar a la meva pobre pàtria, en fórmules concretes i pràctiques, la panacea per a les seves dissorts.

»El desastre colonial em va treure del meu recés, i em vaig apropar a tu, oh poble!, per mostrar-te la magnitud de la teva desventura; per apropar el meu cor al teu; per buidar en la teva ànima tota la indignació que vessava de la meva davant l'obra criminal dels governants responsables de la catàstrofe; per oferir-te el remei ràpid i eficaç de tots els teus mals. La meva veu fou la del qui clama en el desert, vares prestar als meus clams orelles de mercader, les meves paraules foren com escrites en arena move-dissa. Vaig fracassar en el meu intent, i abatut per la tristesa i el desengany, em vaig tancar de bell nou en el meu recés de Graus, plorant per aquesta pobra Espanya "dels tristos destins".

»Quan vaig sentir que se m'escapava la vida, que se m'ennu-volaven els ulls i que se m'apareixien tèrbols i confusos tots els objectes, només la visió diàfana de la meva pàtria, paupèrrima, dessagnada, irremeiable, illuminava el meu esperit; tanmateix, m'animava una falaguera esperança.

»Una immensa amargor em va acompanyar al sepulcre; però, com el pare que veu en els seus fills la continuació de la seva obra, la veia jo en els meus comptats deixebles, en els que recolliren la meva herència i sembraren la fecunda llavor en el «remogut cementiri d'Espanya, poblat d'ossos ociosos i de caps buits».

»Ells han estat un lenitiu a la inquietud i al dolor que, fins a la tomba, han omplert de frisança i pena la meva ànima. Si bé eren pocs, els he vist reclamar pa per al cos i per a l'esperit del poble, els he vist advocar per l'aprofitament, en benefici de la nostra primitiva agricultura, dels elements que la Naturalesa ens proporciona; els he vist, en fi, aixecar-se virilment contra els governs que, fidels continuadors dels qui el 1898 varen portar el país al desastre, han dessagnat Espanya amb nous i horrorosos pressupostos per a esquadres i amb una guerra, sense profit ni glòria, al Marroc, que amenaça d'acabar amb la nostra exhausta vida nacional.

»Però, ¿és cert el rumor que del món dels vius ha arribat fins

a la meua tomba? Pot ser veritat que el qui en certa ocasió, plagiànt la meua fórmula redemptora, va llançar a la multitud que l'ovacionava unes paraules que eren a un mateix temps una protesta enèrgica i irreductible i una afirmació salvadora, "ni guerra, ni esquadra; escola i rebost", passava sobre elles una esponja com si fossin escrites amb guix, quan haurien d'ésser gravades amb foc, i diu en públic l'heretgia que Espanya ha de llançar-se a una nova guerra intervenint en la lluita horrenda que fa estremir d'espant tot el món?

»Oh, poble espanyol que tant et vaig estimar, que et vaig oferir en holocaust totes les meves energies i els meus amors! Abandona els teus caps que han mirat més cap a ells mateixos, que "cap en fóra, que és dir cap al país".

»Escolta la paraula del qui va compartir els teus dolors, del qui es va apropar a tu per *palpar* la realitat tràgica de la teua desventura. Tingue-ho present: abans que la guerra, TOT.

»Fóra temerari i suïcida embarcar-nos en una nova aventura.

»Mai la guerra ha estat a Espanya causa eficient de grandesa i poder. El seu esplendor fou només *un llampec*, com va escriure aquell gran vident que fou Jovellanos. *La guerra, deia Gabarrús, és la necessitat més equívoca i més funesta de les nacions*. Només en el perfeccionament de l'agricultura, en el desenvolupament de la indústria, en la solució del problema de la cultura nacional, en la realització d'una vastíssima *política hidràulica* pot trobar la nostra pàtria la seva regeneració. Ja us ho deia Ramón Torres Muñoz de Luna el 1871, que cal, per a la redempció de la pàtria, realitzar "la reconstitució material del sòl ibèric mitjançant la ciència moderna".

»Sí, bojós i suïcides serien els qui menessin el país a una altra guerra. No us deixeu allucinar pels qui, en prosa brillant, us canten les excel·lències d'una guerra —la més terrible que registra la història— que, amb la màgia de la seva paraula —focs d'artifici, les resplendors dels quals no us han d'enlluernar— us presenten com a instrument d'alliberació. "CAP IDEAL ENS CRIDA JA ENLLOC DEL MÓN FORA DE LA PENÍNSULA."

»Hem de resignar-nos per força al paper de potència d'ordre inferior. Hem perdut la reputació que havíem conquerit i no re-

presentem res. Constituïríem la nota còmica "SI PRETENGUÉSSIM POSAR-NOS EN FILA AMB FRANÇA, I RÚSSIA, FENT RIURE A EUROPA".

»Espanya ha vessat ja prou sang, "el solc de l'Ebre seria estret per a contenir-la", perquè hom li pugui exigir nous sacrificis.

»Espanya, ho sentiu?, en té ja prou amb aquesta guerra interior que ha de sostenir contra la ignorància i contra la misèria.

»Res de guerres, res d'aventures de foll: *escoles i rebost*. "No hem de preocupar-nos dels problemes que tenim davant, sinó del Marroc que tenim dins."

»Que ho tinguin en compte els governants; que ho gravi en el seu cor el poble: "*L'espanyol* és allò substantiu, *Espanya* allò adjectiu."

»Amb espanyols famolencs, amb espanyols incultes, no hi pot haver *Espanya*, no hi pot haver *poble espanyol*. I mentre l'espanyol no mengi i mentre l'espanyol no s'eduqui i s'instrueixi, Espanya no serà Europa. Sempre la fórmula salvadora: *escola i rebost*, que cal repetir fins que es tradueixi en lleis gasetables, en pa i en cultura per al poble.

»Renunciar d'una manera absoluta, a les aventures exteriors. Diguem-ho i repetim-ho fins a la sacietat. Política activa, silenciosa, de reconstitució interior. "Es tracta que Espanya s'aguanti dempeus perquè no acabi de morir." És necessari "refer en un treball obscur i pacient la pàtria, produint a Europa la impressió d'un poble que hagués estat engolit per l'Oceà".

»A qui ens parli de guerres i d'impossibles empreses a l'exterior, llanceu-li a la cara el dictat de foll i de fratricida.

»¿No us recordeu potser de les joventuts que hem enterrat a Cuba i a Filipines i dels erms del Marroc? Ja n'hi ha prou d'aquestes "desfilades sinistres de repatriats, que semblen no haver nascut sinó per a marcar amb els seus ossos el trist viacrucis de la pàtria!".

»Una sola guerra reclama el vostre esforç, espanyols: la guerra a la incultura i a la misèria.

»Exigiu-li al govern un pressupost de guerra en Instrucció Pública i en Foment.

»Sí, Espanya necessita recobrar el seu temperament guerrer

d'altres dies, ha d'esgrimir, en lloc d'espases, arades; en lloc de fusells, barems; en lloc de llances, llançadores...

»... Ara jo vull molta infanteria, molta cavalleria, i molta artilleria; però artilleria els canons de la qual siguin barrinades de pólvora i dinamita per a foradar muntanyes i obrir camí a la locomotora del tren i a l'aigua dels rius; cavalleria, composta d'esquadrans de mules tirant de carros amb la terra dels desmuntatges i el blat i la llana, i la fruita, i el vi, i la carn sobrant que s'envien als ports d'embarcament per a l'exportació; infanteria, composta d'exèrcits de jornalers que es dirigeixen contents i animats a l'obra en construcció; d'exèrcits de pastors que porten els ramats a les pastures, d'exèrcits d'obriers que es dirigeixen a la fàbrica; d'exèrcits de nens que es dirigeixen a l'escola; d'exèrcits de turistes que abandonen un dia o dos el treball i es dirigeixen amb llurs famílies a fruitar al camp els gaudis purs de la Natura...»

* * *

Aquella veu potent, enèrgica i varonil, es va extingir. Un cop ferm, el de la llosa en caure, va ressonar en la serena quietud de la nit...

Més enllà les tàpies del cementiri, al poble, a Espanya, continuava regnant la pau, la pau inactiva, soporífera, infecunda... Tot Espanya se m'antullà la prolongació del cementiri en què el gran Vident m'havia parlat.

Regnava a tot Espanya la pau dels morts.

LA PARTICIPACIÓ MINISTERIAL. GUESDE SOCIALISTA REVOLUCIONARI I GUESDE MINISTRE

AQUEST interessantíssim problema de la participació ministerial, sotmès durant tant de temps a la crítica doctrinal i objecte de calorosos i apassionats debats en els nostres congressos nacionals i internacionals, torna a tenir una viva actualitat amb l'entrada de Vandervelde en el ministeri belga i de Sembat i Guesde en el de França.

És aquesta una d'aquelles qüestions que ens apassionen. De no haver-ho fet amb anterioritat, i amb innegable avantatge, entre altres companys, els amics Pérez Solís i Isidoro Acevedo des de les columnes de «¡Adelante!», de Valladolid, i «La Aurora Social», d'Oviedo, respectivament, haguéssim de bona gana trencat llances per la puresa i integritat de l'ideal combatent rudement el que en el nostre concepte representa una transgressió dels principis fonamentals del Socialisme i la participació d'un socialista en un govern burgès.

Altres ho han fet i, com ja he dit, amb avantatge.

Quina nova idea aportarem que no hagi estat repetida i prolixament exposada?

Atenent-nos a aquesta circumstància, ens limitarem a rebuscar en els vells papers arxivats per trobar en les paraules dels mestres *idees-força* en què escudar-nos. I el que abans que tot ens crida l'atenció i atreu la nostra curiositat són fullets, llibres i periòdics en què ressalten d'una manera vigorosa les campanyes empreses per Guesde contra la participació dels socialistes en el poder.

Amb això en tenim prou.

Efectivament, en aquells temps que se'ns apareixen tan llunyants —i era ahir!—, en què estraient la feliç expressió de Gómez de Fabián, direm que la democràcia burgesa no havia encara fet fora de comitès i redaccions el consternat espectre del Socialisme, Jules Guesde, el revolucionari intransigent, el dogmàtic, rígid i inflexible, sostenia amb enèrgic tremp que un socialista no pot participar del poder sense desertar del terreny natural del Socialisme, que és la lluita de classes. Contra la seva irreductible oposició al criteri governamental sostingut per alguns dels nostres camarades francesos, es varen estavellar en distintes ocasions els esforços realitzats per a aconseguir l'anhelada unificació dels socialistes d'aquell país.

Recordem les seves campanyes. Recordem les seves paraules. Si qui va promoure aquelles i va proferir aquestes, allucinat pel sofisme patriòtic, ha caigut en una lamentable abdicació, que s'encarnin en el nostre esperit per a reconfortar-nos en la nostra fe socialista.

Quan, el 1899, Millerand va acceptar la cartera que li oferia Waldeck-Rousseau, Jules Guesde, d'acord amb els blanquistes i l'Alliance communiste, va dirigir el dia 14 de juliol d'aquell any una vibrant alocució al poble obrer francès. En ella, Guesde, malgrat sostenir amb Millerand estreta i sincera amistat, reprovava enèrgicament «una pretesa política socialista feta de compromisos i de desviacions» per la qual es volia substituir «la política de classe i, consegüentment, revolucionària, del proletariat militant i del Partit Socialista».

Seguia a aquestes paraules un violent atac a Millerand i acabava després amb la rotunda afirmació següent:

«El Partit Socialista, partit de classe, no pot ser, sota pena de suïcidi, un partit ministerial... Som partit d'oposició i com a partit d'oposició hem de subsistir, no enviant els nostres als Parlaments ni a la resta d'assemblees electives més que amb el caràcter d'enemics, per combatre la classe enemiga i les seves diverses representacions polítiques.»

El mes següent, reunit en congrés nacional a Epernay, el «Partit obrer francès», després d'atorgar unànimement la seva conformitat al manifest, va votar diverses mocions, en una de les quals es deia categòricament que «per conquesta dels poders públics, el Partit obrer francès ha entès sempre l'expropiació política, pacífica o violenta, de la classe capitalista» i que consegüentment, només deixa lloc «a l'ocupació de les posicions electives de què el Partit pugui apoderar-se a través de les seves pròpies forces, és a dir, per mitjà dels treballadors organitzats en partit de classe».

Quan el desembre del mateix any es va celebrar a París el primer congrés general de les distintes fraccions socialistes de França, en el qual es va pactar la unió de totes les forces del partit per trencar-la uns mesos més tard, es va acordar, a proposta de Guesde, que «la lluita de classes no permeti l'entrada d'un socialista en un govern burgès».

Escolteu l'actual ministre defensant el seu criteri oposat a la participació ministerial:

«El que ressalta, a primera vista, d'una experiència d'alguns mesos, i que ningú no pot desmentir, és l'absoluta impotència d'un socialista perdut en una majoria ministerial burgesa. En tot el que constitueix la finalitat de la classe i del partit que representa, ell, l'home de la transformació social, es veu anul·lat per la majoria dels seus col·legues, que són, necessàriament i obligada, els homes de la conservació social...

»Jo afirmo que, de no posar fi aviat amb ell, un estat de coses semblant conduirà a la irremediable bancarrota del Socialisme.

»Els treballadors organitzats, es consideraran enganyats. Uns faran cas a la propaganda pel fet i es diran: ja que el meu partit de classe és com la resta de partits polítics, i que estem condemnats a servir d'escambell a uns quants que es repengen a les nostres espatlles per enfilarse al poder, optem per les coses, ja que res no hem trobat de la banda dels homes. Havent-los enganyat els homes, només tindran fe en els elements, en la química revolucionària, i vosaltres mateixos haureu reclutat per a l'anarquia.

»Quant a la resta, no tenint ja esperança en res, ni en la química revolucionària, se'n tornaren a llurs cases, decidits a des-

interessar-se de tot i de tots, i a deixar fer, ja que per a ells tot tindrà idèntic valor. I aleshores, escolteu, vosaltres els qui heu cregut, per la participació d'un socialista en el Govern burgès, salvar la forma republicana, sota el pretext que és en el motlle republicà que es fondrà la societat socialista del demà, ¿sabeu el que haureu creat? El perill més gran que hagi existit mai per a la idea, per a la forma republicana.

»Desenganyades de la política socialista com s'han desenganyat de la política comunista, i per les mateixes raons, les masses cediran el pas al primer sabre que s'imposi, de la mateixa manera que, després de l'avortament, en les jornades sagnants de juny, de la República de 1848, han deixat passar el 2 de desembre de Lluís Bonaparte. Despertant, per una simple aparença d'adveniment al poder, esperances que no podeu realitzar i preparant així per a demà decepcions inevitables, no haureu, doncs, defensat la República; l'haureu entregada a la desesperació de les masses.»

Després d'aquest congrés, Guesde va continuar com sempre, en la seva ardorosa campanya, fins que, en el congrés celebrat també a París el setembre de 1900, per la seva incompatibilitat d'idees amb la resta de grups que componien el partit unificat i per la seva irreductible intransigència, els guesdistes es retiraren, fent pública una declaració en la qual, després d'atacar violentament els elements directors del Socialisme francès, deien:

«... Ara, més que mai, estem no només disposats a l'estreta unió, sinó a la unitat completa amb tots els elements socialistes revolucionaris que, fermes i inexpugnables en el terreny de la lluita de classes, refusen tot compromís amb la burgesia capitalista i governamental.»

En els congressos que successivament tingueren lloc a Lió (1901), Comenry (1902), Reims (1903), Lilla (1904) i París (1905), convocats pels guesdistes, els blanquistes i l'Alliance Communiste, fosos en una comuna denominació i organització: el Partit Socialista de França, en una conferència celebrada a Ivry després de l'escissió de París, de 1899, el flamant ministre de Poin-

caré va aconseguir, amb la seva eloqüència i l'eficàcia de la seva actitud, que la força política que acabdillava s'amotllés al seu esperit intransigent, dogmàtic i revolucionari, adoptant una orientació radicalment oposada a tota política reformista i governamental.

En el Congrés internacional d'Amsterdam, de 1904, Guesde, en nom del partit que representava, va combatre acarnissadament la participació ministerial. A la memòria de tots està el triomf que a l'esmentat congrés va obtenir Guesde, que aconseguí veure rebutjada una esmena que presentaren els partidaris de l'anomenada «política del *bloc*» i adoptada íntegrament la moció que, unes setmanes abans, havien aprovat a Dresde els socialistes alemanys.

En l'esmentada moció, defensada ardorosament a Amsterdam per l'ex-revolucionari, es deia que la Internacional «rebutjava de la manera més enèrgica les temptatives reformistes, que tendien a convertir la tàctica gloriosa basada en la lluita de classes i la conquesta del poder polític, a través d'una lluita activa contra la burgesia, en una política de concessions al poder establert», i que la conseqüència d'una tàctica semblant seria «fer d'un partit que persegueix la transformació al més ràpidament possible de la societat burgesa en una societat socialista, un partit que s'acontenta a reformar-la». La moció acabava condemnant «tota temptativa realitzada per a dulcificar els antagonismes de classe, sempre creixents, a l'objecte de facilitar una aproximació amb els partits burgesos».

Guesde aconseguí, a la fi, l'assoliment dels seus afanys. Triomfava el seu criteri en tota la línia, convertint-se en determinatiu de «les regles internacionals de la política socialista». Només així fou possible arribar a l'anhelada fusió de les dues fraccions del Socialisme francès, que accedint als requeriments que li feren a Amsterdam, constituïren l'abril de l'any següent, a París, el gran partit *unifié*.

Potser, sense tardar massa, una nova escissió esquarterarà la formidable organització socialista francesa.

I aleshores, no serà estrany, per paradòxic que a primera vista sembli, que Jules Guesde, el dogmàtic, el rígid, l'inflexible d'ahir, i el ministre burgès d'avui, en un futur Congrés del Partit Socialista francès, s'aixequi pausadament del seu lloc, i allisant-se suau-

ment amb la mà la seva barba flàccida, inclinant el cap —aquell gloriós cap tribunici dels anys de lluita coratjosa—, es dirigeixi als seus companys admirats i amb veu reposada comenci així el seu discurs:

«Camarades:

»Per fortuna, no vivim ja en aquells temps remots en què la cruesa de la lluita social feia impossible tota col·laboració per part nostra en els governs de la classe capitalista. El company que ha proposat al Congrés que es declari categòricament enemic de la participació ministerial ha incorregut en un lamentable error.

»Gràcies a la gloriosa guerra que la nostra estimada pàtria, coaligada amb la “lliure” Anglaterra i el no menys “lliure” imperi del tsar, acaba de sostenir contra l'Imperialisme i la Tirania, l'explotació i la injustícia han desaparegut per sempre d'Europa.

»Els socialistes francesos no poden deixar de prestar el seu suport a un veritable “Govern de Defensa nacional” que ha menat la pàtria a la victòria en els camps de batalla.

»Avui constituïria una enorme equivocació sostenir que el nostre terreny natural és el de la lluita de classes.

»Cal arraconar rànries i desacreditades teories que ens valdrien el dictat d'illusos i d'eterns utopistes si ens entestéssim a sostenir-les a totes passades.

»Adaptar-se a la realitat. Heus ací en breus paraules comentada la línia de conducta a seguir d'ara endavant.

»El gran Poincaré, el meu cordial amic el rei de Bèlgica, m'en-carreguen que us trameti de part seva...»

EUROPA UNA I MÚLTIPLE

PER escatir ço que s'amaga al fons de la lluita en malhora encesa a Europa, fóra igualment erroni valer-nos, com a mètode, de la interpretació marxista de la història com de l'escola idealista. Tenen els fenòmens socials una tan extraordinària complexitat, que és absurd voler-los tancar en el motlle esquifit d'un dogmatisme rígid, sigui quin sigui.

Per això ens sembla tan falsa la posició dels qui expliquen la guerra com a conseqüència exclusiva del mode de producció capitalista, com la d'aquells que la jutgen una generosa croada pel Progrés, la Justícia, la Humanitat... buida fraseologia amb què la burgesia del segle XVIII batejà els nous semidéus que vingueren a substituir el déu de la filosofia històrica bossuetiana.

Ens semblen ja molt llunyans aquells temps en què amb un criteri d'ingènua i pueril complicitat consideràvem en tota lluita, ja fos guerrera, ja ideològica, dos elements indispensables, batent-se des de sengles bàndols: la «Llibertat» contra la «Tirania», el «Progrés» contra la «Reacció». Mai com ara foren tan oportunes les paraules evangèliques: «Qui pot llançar la primera pedra?»

De temps, havíem convingut tots a acceptar una fórmula: l'*europèització*. Europa no era, per a nosaltres, ni la cultura francesa, ni l'anglesa, ni l'alemanya, sinó l'esperit de les cultures europees, la Intelligència europea, la Inquietud europea, l'Esforç europeu. Com ens hi sentíem estranys, els qui combregàvem en aquesta superior comunió, dintre el musulmanisme espanyol!

I el que s'ha d'evitar, per tots els mitjans, és que Europa, la de l'Esperit, la indispensable i indestructible unitat de la qual no

hem de cansar-nos de proclamar, mori a mans de *l'altra Europa*, la de la Força.

Totes i cada una d'elles, les nacions europees són necessàries per a la realització de l'ideal que els és comú: la unitat moral, sense l'afirmació prèvia de la qual serà sempre una bella, però utòpica teoria la constitució dels Estats Units d'Europa, suprema plasmació política d'aquesta unitat.

CATALUNYA DAVANT LA GUERRA EUROPEA. UNA ENQUESTA

I

CREU que els principis nacionalistes, que són el fonament del catalanisme, tenen una participació en la lluita?

Resposta: Sense que accepti a ulls clucs la teoria del materialisme històric, ni que, com a mètode li concedeixi una valor absoluta, en ço que esguarda a la guerra la considero confirmada en l'essencial. En els seus orígens i en la seva gestació, el tràgic moment europeu obeeix a causes d'ordre econòmic —a la lluita per la conquesta de mercats, als antagonismes produïts per la llei de la concurrència— que romanien en estat latent, i que havien forçosa-ment d'esclatar de faïç monstruosa.

La responsabilitat de l'horrorosa hecatombe pesa per un igual damunt de tots els pobles belligerants, fent excepció, però, de Sèrbia i Bèlgica, que han gaudit del trist privilegi de servir de *pre-text* (disfressat d'un cert vernís de generós altruisme que ha captivat els esperits suggestionables) a la intervenció de les potències de primer rengle.

En resum, la guerra és, en els seus fonaments, una conseqüència fatal del mode de producció capitalista; més, no essent tan sols el factor econòmic el qui forma el complicat engranatge de la màquina social moderna, entren de retop en pugna, SECUNDÀRIAMENT, problemes ideològics i polítics, entre els quals ocupa un lloc preeminent el de les petites nacionalitats.

II

Pensa que el desenllaç de la guerra influirà en el moviment nacionalista de Catalunya i en les possibilitats del seu triomf?

Resposta: Vivim encara massa enfora d'Europa. Dubto que els corrents ideològics que s'hi produiran en acabar-se la guerra, tinguin un ressò tan intens a Catalunya que puguin somoure la consciència nacional mig adormida. Si, pel contrari, hi repercuteixen fortament, i si, com sembla, són solucionats els plets d'alguns dels pobles que lluiten per la llur deslliurança, l'exemple pot produir una reacció favorable al nostre moviment per part dels que encara l'esguarden amb indiferència, i pot servir així mateix d'estímul als militants per a emprendre una tasca intensa de nacionalització, de reconstrucció espiritual, indispensable per al triomf de la causa de Catalunya.

III

Quina posició opina que ha d'adoptar Catalunya davant la guerra europea?

Resposta: L'ideal de Catalunya no el representa cap dels pobles en guerra, ni ha adquirit el moviment nacionalista prou intensitat perquè pugui ésser tingut en compte quan es plantegi la pau. Sabent, per altra part, que fóra una aventura més, sense cap eficiència la intervenció de l'Estat al qual pertany en el conflicte, Catalunya ha de declarar-se en favor del manteniment de la neutralitat (d'una neutralitat espiritualment *activa* que de res s'assembli a la neutralitat mansueta del govern), promovent i propulsant solucions dels problemes econòmics que la conflagració ha plantejat, galvanitzant el cos social espanyol i obrint àmplia via a la discussió serena i desapassionada de les inquietuds que a les consciències ha suggerit la guerra.

IV

Quines lliçons considera que ha de treure Catalunya dels esdeveniments actuals?

Resposta: Que la constitució actual dels Estats és una contínua i permanent amenaça al dret de les petites nacions i que la unió de tots els pobles europeus sota la forma federativa és l'única garantia de pau duradora.

III. LES CONCEPCIONS LENINISTES

CONSIDERACIONS SOBRE EL PROBLEMA DE LES NACIONALITATS

LA nació és un producte directe de la societat capitalista. En realitat, la història antiga i medieval no ha conegut la nació, sinó els seus gèrmens. El fonament de la nació és el desplegament de l'intercanvi sobre la base econòmica del capitalisme. La nació es desenvolupa en la mesura que es desenvolupa el capitalisme, perquè és la forma que respon als interessos de classe de la burgesia. La nació és, doncs, un resultat de l'aparició i el desplegament del capitalisme i es caracteritza per l'existència de relacions econòmiques determinades, la comunitat de territori, idioma i cultura.

Els països que no han entrat en el període de desenvolupament capitalista no poden, de fet, ser considerats com a nacions. La burgesia nacional tendeix a tot arreu a constituir-se en estat. El moviment d'alliberament nacional expressa precisament aquesta tendència.

La formació dels estats rus i austro-hongarès va precedir el desenvolupament capitalista. La unitat establerta fou una unitat absolutista i despòtica. A Espanya, la unitat es va produir en formes semblants, i per això Marx, referint-se a Espanya, ha pogut parlar d'estats de tipus asiàtic. La unitat espanyola ha estat una unitat artificiosa i despòtica, fonamentada en la dominació dels elements semifeudals, els terratinents i l'Església. Això explica fonamentalment el fet que siguin precisament els elements més reaccionaris del país els que hagin aixecat la croada contra les aspiracions nacionals de Catalunya.

Si Espanya hagués estat un gran país industrial, sense cap mena de dubte el capitalisme hi hauria realitzat la seva unitat i els

problemes nacionals no sorgirien amb l'aquíetat amb què s'han produït.

El moviment va sorgir a Catalunya, i és aquí on ha adquirit una més gran profunditat, precisament perquè es tracta d'un país industrial, els interessos del qual eren incompatibles amb les reminiscències del feudalisme espanyol. En aquest sentit és un moviment progressiu.

La lluita de les nacionalitats és un dels aspectes de la revolució democràtica, i, per tant, està íntimament lligada a la lluita de classes. En aquest moviment, com en el democràtic en general, la burgesia tendeix sempre a cedir davant del poder central. La petita burgesia, en canvi, tendeix cap a les solucions radicals. L'exemple de Catalunya és força eloqüent perquè hàgim d'insistir-hi.

El proletariat no pot desentendre's de la qüestió. En qualsevol moviment d'emancipació nacional hi ha un contingut democràtic, i el proletariat ha de sostenir-lo incondicionalment. Enemic de tota opressió, faltaria al més elemental dels deures que la seva missió històrica li imposa si no s'aixecava contra una de les formes més accentuades d'opressió, la nacional. «El principi de les nacionalitats —diu Lenin— és històricament inevitable en la societat burgesa, i, prenent en consideració aquesta societat, el marxisme reconeix plenament la legitimitat dels moviments nacionals. Però perquè aquest reconeixement no es converteixi en una apologia del nacionalisme, cal que es limiti rigorosament a només allò que hi ha de progressiu en el nacionalisme, a fi que aquest reconeixement no condueixi a l'enfosquiment de la consciència proletària per la ideologia burgesa.»

Aquells que sota el pretext de defensar l'internacionalisme combaten els moviments d'emancipació nacional fan, de fet, el joc de les classes explotadores de la nació dominant. El revolucionari espanyol que nega el fet de la nacionalitat catalana i el seu dret a disposar del seu destí sosté pràcticament l'absorció de les altres nacionalitats per la nació a la qual ell pertany. Cal no confondre *La Internacional* amb la *Marxa de Cadis*. El fet que hi hagi moviments nacionals reaccionaris no és un motiu perquè els comunistes s'hi declarin contraris en general. Això seria el mateix que

preconitzar la superioritat de la forma monàrquica sobre la republicana pel fet que hi hagi repúbliques més reaccionàries que algunes monarquies.

Abans de la guerra es manifestaven en el moviment socialista internacional tres tendències principals respecte a aquesta qüestió: la dels oportunistes (els socialistes alemanys i altres), la de l'esquerra (Kautsky, els bolxevics) i la de l'extrema esquerra (Rosa Luxemburg, Radek i els socialistes polonesos). Els primers sostenien la necessitat de la tutela dels països avançats sobre els endarrerits. En realitat, és el mateix punt de vista que aquí ha sostingut Pestaña respecte al Marroc. L'extrema esquerra adoptava una posició internacionalista abstracta, i afirmativa que el proletariat no s'havia d'interessar pel problema nacional. La posició dels bolxevics és la que heretà el Partit Comunista rus i la Tercera Internacional i que constituï un dels factors que més poderosament contribuïren a la gloriosa victòria del mes d'octubre de 1917.

Quina és en el fons la posició que ha d'adoptar el proletariat revolucionari?

Enemics de tota opressió, els comunistes han d'acceptar tot allò que el moviment nacional tingui de democràtic i reconèixer incondicionalment el dret dels pobles a disposar d'ells mateixos. «Perquè les distintes nacions puguin viure pacíficament o separar-se quan els convingui —diu Lenin—, i constituir estats diferents, cal un democratism complet, sostingut per la classe obrera. *Cap privilegi per a cap nació, cap privilegi per a cap llengua! Cap opressió, cap injustícia envers la minoria nacional!* Vet aquí el principi de la democràcia obrera.»

Des del punt de vista de la democràcia en general, el reconeixement del dret a la separació disminueix els perills de la disgregació de l'Estat. En general, els pobles no es decideixen a la separació sinó quan l'opressió nacional fa insuportable la pròpia existència i dificulta les relacions econòmiques.

El fet que el proletariat proclami el dret dels pobles a l'autodeterminació no significa, ni de bon tros, que s'identifiqui amb la burgesia nacional, la qual vol subordinar els interessos de classe als nacionals.

Cap demòcrata sincer —i els comunistes són els demòcrates

més conseqüents— pot pronunciar-se contra el dret dels pobles a disposar d'ells mateixos. Això, però, no significa que es defensi la cosa en ella mateixa, és a dir, que els comunistes, com ho fa, per exemple, el Bloc Obrer i Camperol, es declarin separatistes. L'antídoto més poderós contra la balcanització d'Espanya, que seria fatal per als interessos econòmics de la península, és precisament el ple reconeixement del dret a la separació.

La burgesia no pot resoldre el problema de les nacionalitats, com tampoc pot solucionar cap dels problemes inherents a la revolució democràtica. Una societat basada en l'opressió no pot resoldre un problema de llibertat com és el de les nacionalitats. La postguerra ens ha donat una prova eloqüent d'aquesta afirmació. Com ha dit un escriptor, abans hi havia a Europa una Àustria-Hongria. Ara n'hi ha diverses. El problema nacional no ha estat resolt a cap país burgès. A Polònia, els polonesos, que representen el 52 per cent de la població, tenen sotmesos els ucraïnesos, els jueus, els russos blancs i els alemanys. En el nou estat txecoslovac, la nació hegemònica, els txecs, que representen el 44 per cent de la població, tenen sotmesos els alemanys, els eslovacs, els hongaresos i els jueus. A Iugoslàvia, els serbis constitueixen el 42 per cent de la població i les minories nacionals dels croats, dels eslovens, dels alemanys i dels hongaresos no gaudeixen de cap dret. I no parlem dels països balcànics. Estats artificials que viuen gràcies a la caritat de les grans potències imperialistes perquè formin un cinturó al voltant de la Rússia soviètica.

Rússia ens ofereix, en aquesta com en d'altres qüestions, l'exemple viu de la vertadera tàctica del marxisme revolucionari. Contràriament al que va passar el 1905, les nacions oprimides prengueren una participació molt activa en la revolució de febrer de 1917, cosa que s'explica per la circumstància que, gràcies al desplegament del capitalisme en aquells dotze anys, el moviment nacional havia pres un extraordinari impuls. És evident que, en un principi, foren els elements de la petita burgesia els que es posaren al davant del moviment i volgueren substituir la dominació de la burgesia russa per l'autòctona. Però, gràcies principalment a l'encertada política dels bolxevics, el moviment va anar evolucionant, i en l'assemblea democràtica convocada per Kerenski

la majoria dels representants de les nacionalitats votaren contra la coalició amb la burgesia. El govern provisional va prometre molt, però a la pràctica no va fer res, i deixà sempre la qüestió per a l'Assemblea constituent. En realitat, no sols no va complir les seves promeses, sinó que realitzà una política que fonamentalment es diferenciava poc de la del tsarisme. Així, per exemple, es va pronunciar contra la decisió d'autonomia adoptada per la Rada ucraïnesa i dissolgué amb les armes el *Seim* finlandès. És veritat que va reconèixer la independència de Polònia; però ho féu quan aquest país estava ocupat pels alemanys. Fou amb motiu de l'escandalosa actitud del govern provisional respecte a Finlàndia que Lenin formulà amb una precisió admirable el punt de vista del marxisme revolucionari. Els demòcrates burgesos, abonats pels menxevics, deien que la qüestió de les relacions entre el *Seim* finlandès i Rússia no es podia resoldre sinó mitjançant l'acord entre Finlàndia i l'Assemblea Constituent. Lenin va combatre enèrgicament aquest punt de vista, afirmant la llibertat de Finlàndia de separar-se de Rússia. La fórmula de l'acord, deia, no resol res, perquè, què és el que es farà si no s'aconsegueix l'acord? L'acord només és possible si es proclama el dret a la separació. Hi ha d'haver igualtat de drets: Rússia té el de no mostrar-s'hi d'acord, però Finlàndia també. Quina sorprenent analogia entre el cas de Finlàndia de 1917 i el de Catalunya de 1932!

Els bolxevics, en arribar al poder, van posar immediatament en pràctica el seu programa, proclamant el dret dels pobles que abans formaven l'imperi a disposar del seu destí. Avui la Unió Soviètica és una confederació de pobles lliures, en la qual el problema nacional en realitat no existeix.

Resumim aquestes consideracions aplicant-les al cas concret d'Espanya.

La qüestió catalana no és més que un aspecte de la revolució democràtica en general. Aquesta revolució a estat escamotejada i, com a conseqüència, es prepara també d'escamotejar l'única solució democràtica que es pot donar al problema català: el dret indiscutible de Catalunya a disposar d'ella mateixa, fins i tot a separar-se d'Espanya si aquesta és la seva voluntat. Les Corts Constituents no resoldran, no poden resoldre el problema. La revolució demo-

cràtica està per fer. La lluita continuarà. El proletariat, en aquesta lluita, estarà amb les nacionalitats, amb el seu moviment d'emancipació, que té un caràcter progressiu, i contra l'unitarisme absorbent, que és la reacció, els obrers de fora de Catalunya accentuaran particularment el dret de les nacionalitats a disposar d'elles mateixes: els obrers catalans combatran el xovinisme de «la seva» burgesia, les temptatives d'aquesta per a fondre la lluita de classes en la lluita nacional i afirmaran la solidaritat de tot el proletariat de la península en la lluita comuna contra totes les formes d'opressió. El desplegament d'aquesta lluita demostrarà que el problema de les nacionalitats oprimides no es pot resoldre sinó per la instauració de la dictadura del proletariat.

LA QÜESTIÓ DE LES NACIONALITATS I EL MOVIMENT OBRER REVOLUCIONARI

Antecedents de la teoria proletària

EL problema de l'emancipació de les nacionalitats oprimides, particularment aguditzat després de la guerra imperialista de 1914-1918, que destruï el monstruós imperi austro-hongarès a canvi de la balcanització d'Europa, ofereix indiscutible interès per al moviment obrer, i especialment per al d'aquells països que, com Espanya, el tenen plantejat d'una manera tan viva que restar-hi indiferent és pràcticament inadmissible. El proletariat ha d'adoptar davant d'aquesta qüestió una actitud clara i definida.

Per fortuna, gràcies principalment a l'aportació valuosíssima de Lenin, té una teoria sòlidament fonamentada que pot servir-li de guia indiscutible per a l'acció. Aquesta teoria, enaltida pel fundador del bolxevisme, ha estat el resultat d'un llarg procés d'elaboració, els inicis del qual cal buscar en la turbulenta època dels anys 40 del segle passat i en la reacció davant dels esdeveniments que la caracteritzaren, dels grans revolucionaris que construïren els fonaments del moviment obrer internacional.

Les idees dels fundadors del socialisme científic sobre els moviments nacionals no constitueixen un cos de doctrina estructurat. En realitat, no dedicaren al problema una gran atenció. L'època en què vivien tenia unes altres exigències. En el període de la revolució de 1848 tot l'esforç es reduïa a obtenir la major concentració possible de les forces de la revolució. Per això, Marx i Engels es pronunciaven resolutament, per exemple, contra el moviment nacional dels eslaus, que feien el joc a la reacció i contri-

buïen activament a ofegar l'impuls revolucionari de les masses populars.

De les idees que hi ha disperses en els seus tractats teòrics i polítics i en la seva correspondència, que, diguem-ho de passada, constitueix un cabal inesgotable d'ensenyaments, es desprenen, tanmateix, les línies generals d'una actitud ferma i clara. Aquestes premisses teòriques inicials constitueixen la clau de volta on s'asenta la doctrina que, respecte a la qüestió de les nacionalitats oprimides, sustenta actualment el marxisme revolucionari.

La idea central de Marx i Engels era la subordinació de tots els problemes als seus interessos generals de la revolució. La seva actitud davant dels moviments nacionals no podia escapar d'aquesta norma fonamental i infrangible. Així, quan Marx preconitza la necessitat de l'alliberament d'Irlanda, no es basa en els interessos de la nació irlandesa, sinó en els del proletariat. «La classe obrera anglesa —deia a Kugelman en la seva carta del 29 de desembre de 1869— no sols ha d'ajudar Irlanda, sinó que ha de prendre la iniciativa de l'abolició del pacte de 1801 i la seva substitució per una unió lliure basada en el principi federal. El proletariat anglès ha de preconitzar aquesta política, no per simpatia envers els irlandesos, sinó perquè és necessària des del punt de vista dels seus interessos. Si no ho fa així, el poble anglès es convertirà en un auxiliar de les classes dominants, perquè haurà d'obrar junt amb aquestes contra Irlanda.»

Per la seva banda, Engels escrivia a Bernstein el 1891, amb motiu de la insurrecció de Dalmàcia: «Hem de treballar per l'emancipació del proletariat occidental. Tota la resta ha de *subordinar-se* a aquest fi. Per interessants que siguin els pobles balcànics i d'altres anàlegs, no vull saber-ne res si els seus anhels d'emancipació xoquen amb els del proletariat. Els alsacians també són víctimes de l'opressió. Però si, en vigílies d'una revolució que amb tota l'evidència s'aproxima, provoquen una guerra entre França i Alemanya, llancen un poble contra l'altre i amb això endarrerixen la revolució, els dic: "Atureu-vos! Tingueu paciència mentre en tingui el proletariat. Si aquest s'emancipa també vosaltres sereu lliures; però, mentrestant, no tolerarem que feu anar en orris la causa del proletariat combatent."»

La posició de Marx i Engels es podria resumir així: actitud democràtica conseqüent davant del problema nacional, suport incondicional a tot allò que tingui de progressiu i serveixi els interessos generals del proletariat. Però, al mateix temps, afirmació de la unitat de la classe explotada per sobre dels interessos nacionals. Tota desviació del democratism conseqüent, en aquest aspecte, la consideraven com una desviació burgesa i reaccionària, i, de la mateixa manera, tota desviació dels principis de la unitat del proletariat, la consideraven com una manifestació de la influència burgesa sobre el proletariat, com una reminiscència del nacionalisme burgès. Per això reaccionaven amb idèntica energia, tant contra els que, com Proudhon, en nom d'un internacionalisme abstracte, consideraven que la qüestió nacional era un «prejudici burgès», com contra els que subordinaven als interessos nacionals la causa del proletariat.

En una carta del 29 de juny de 1866, Marx, referint-se a Lafargue, revolucionari de la primera categoria, que en una reunió del Consell General de la I Internacional havia *negat* les nacionalitats, deia a Engels que Lafargue, sense adonar-se'n, entenia per «negació de les nacionalitats» l'absorció de totes aquestes per la nació francesa. Per a l'immortal autor del *Capital*, aquest internacionalisme era una monstruosa mistificació, completament inadmissible.

El principi de la unitat proletària, de la comunitat d'interessos dels obrers de les distintes nacions, és afirmat amb particular relleu en les següents línies, que traiem d'una carta d'Engels al líder socialdemòcrata austríac Victor Adler: «*Avui sabem* el que els obrers de Bohèmia de les dues nacionalitats no feien més que sentir: l'odi entre les nacionalitats no és possible sinó sota la dominació dels senyors feudals, grans propietaris i capitalistes. Aquest odi serveix per a perpetuar aquesta dominació. Els obrers txecs i alemanys tenen els mateixos interessos comuns. Tan aviat com la classe obrera arribi al poder, quedarà suprimit qualsevol pretext per a les querelles nacionals. Perquè la classe obrera és internacional per la seva naturalesa mateixa.»

A la llum d'aquesta actitud dialèctica es comprenen perfectament les contradiccions que, als ulls d'un observador superficial, hi

havia en la posició de Marx i Engels davant dels diferents problemes nacionals plantejats a Europa a l'època que visqueren. D'acord amb aquesta actitud, sostenien el dret indiscutible d'Irlanda a la seva emancipació del jou anglès, es pronunciaven decididament per la unitat i l'alliberament d'Itàlia, subratllaven la inconsistència i la inanitat històrica d'un moviment nacional al sud de França, combatien el paneslavisme com a element de reacció, afirmaven el caràcter progressiu de la unitat alemanya per canviar radicalment d'actitud quan França proclamà la *Commune* el 1817 i, finalment, se solidaritzaven amb la lluita de Polònia per la seva emancipació, sense que això fos un obstacle perquè més tard rectifiquessin fins a cert punt la seva posició quan sorgí a Rússia un moviment revolucionari de certa potència.

Els grans problemes nacionals que més sacsejaven Europa a mitjans del segle passat eren el d'Irlanda i el de Polònia. Que Marx i Engels els dediquessin una especial atenció s'explica perfectament.

Ja hem vist que, pel que fa a Irlanda, preconitzaven com a solució la federació lliure amb Anglaterra. Però convé tenir en compte que, fidels al seu democratismes conseqüent, consideraven al mateix temps completament indiscutible el dret d'Irlanda a la separació en el cas que fos impossible d'arribar a un acord.

En una carta sobre el problema irlandès, adreçada en nom del Comitè General de la I Internacional al comitè de Ginebra, Marx exposa el seu punt de vista amb singular claredat. Per la seva extraordinària importància, reproduïm a continuació els paràgrafs essencials d'aquest document:

«Si Anglaterra —diu Marx— és el reducte del *landlordisme* * i del capitalisme europeus, l'únic punt des del qual es pot donar un cop decisiu a l'Anglaterra oficial és Irlanda. Sobretot, Irlanda és el reducte del *landlordisme* anglès. Si aquest cau a Irlanda, caurà inevitablement a Anglaterra. A Irlanda aquesta operació és cent vegades més fàcil, perquè allà la lluita econòmica es concentra exclusivament en la propietat agrària. Aquesta lluita és, al mateix

* *Landlord*: gran terratinent.

temps, nacional, i el poble és més revolucionari i està més irritat a Irlanda que a Anglaterra. El *landlordisme* a Irlanda només és abonat per l'exèrcit anglès. En el moment que acabi la unió forçada d'aquests dos països, esclatarà a Irlanda la revolució social, encara que sigui sota formes antiquades. El *landlordisme* anglès perdrà no sols una font considerable de les seves riqueses, sinó també una font importantíssima de la seva força moral en qualitat de representant de la dominació d'Anglaterra sobre Irlanda. Pel altra banda, el proletariat anglès fa invulnerables els seus *landlord* a Anglaterra mentre deixi intacta la seva puixança a Irlanda.

»A més a més, la burgesia anglesa no sols explota la misèria irlandesa per a empitjorar la situació de la classe obrera a Anglaterra mitjançant l'emigració forçada dels indigents irlandesos, sinó que ha dividit el proletariat en dos camps antagònics. A tots els grans centres industrials d'Anglaterra hi ha un profund antagonisme entre el proletariat anglès i irlandès. L'obrer anglès mitjà odia l'irlandès com a competidor que menysprea els salaris i rebaixa el nivell de vida. Sent per ell un odi nacional i religiós... La burgesia cultiva artificialment aquest antagonisme, perquè sap que hi ha el secret de la conservació de la seva puixança. Aquest antagonisme es manifesta també a l'altra part de l'Atlàntic. Expulsats de la seva terra natal per bous i ovelles,* els irlandesos es traslladen als Estats Units, on constitueixen una part considerable de la població. El seu únic pensament, la seva única passió, és l'odi envers els anglesos. Els governs anglès i nord-americà, és a dir, les classes que representen, cultiven aquest odi amb el fi d'eternitzar les contradiccions internacionals, que constitueixen un obstacle per a una unió seriosa i honrada entre la classe obrera dels dos països, i, com a conseqüència d'això, un obstacle per a la seva emancipació comuna... Anglaterra representa en l'actualitat el que representava, en proporcions molt més grans, l'antiga Roma. El poble que n'esclavitzava un altre forja les seves pròpies cadenes.

»El punt de vista de l'Associació Internacional de Treballadors sobre la qüestió irlandesa és, per tant, molt clar. La seva missió

* El terratinents anglesos fan servir com a pastures les terres d'on expulsen els pagesos irlandesos.

principal és accelerar la revolució social a Anglaterra. En aquest sentit cal donar un cop definitiu des d'Irlanda.»

Ja ens perdonarà el lector l'extensió d'aquest extracte per mor de la seva importància i de la claredat insuperable amb què Marx exposa la seva apreciació del problema irlandès. La reproducció d'aquestes línies és, a més a més, tant més necessària pel fet que pertanyen a un text completament desconegut al nostre país i serveixen per a precisar el criteri marxista respecte als moviments d'emancipació nacional.

Marx i Engels fonamenten la seva actitud davant del moviment nacional polonès en el paper desplegat per aquest últim com un dels factors més decisius de la lluita contra el tsarisme i pel triomf de la revolució. Una Polònia democràtica fóra, a parer seu, el reducte de la democràcia europea contra Rússia. Però la lluita per la independència de la nació polonesa ha d'estar íntimament lligada amb la lluita general revolucionària de les masses populars i, molt particularment, amb la revolució russa. La independència de Polònia i la revolució russa són dues coses que es condicionen mútuament. En la mesura que el moviment polonès d'emancipació nacional es convertia en la causa de tots els pobles oprimits i constituïa, per tant, un factor progressiu havia de ser calorosament abonat. Polònia, per les seves condicions socials especials, es convertia en una part revolucionària de Rússia, Àustria i Prússia. «Mentre nosaltres, els alemanys —deia Marx—, ajudem a oprimir Polònia, mentre mantinguem una part de Polònia adscrita a Alemanya, quedem lligats a Rússia i a la política russa i no podem emancipar-nos, al nostre país, de l'absolutisme feudal. La creació d'una Polònia democràtica és la primera condició de la creació d'una Alemanya democràtica.»

El 1851, Engels havia expressat els seus dubtes a Marx sobre la significació històrica de Polònia, que considerava transitòria «fins a la revolució agrària a Rússia»;* però, tanmateix, això no li

impedeix d'adoptar, anys més tard, una actitud de canvia simplicitat quan Polònia es remou i a Rússia encara no s'ha despertat el moviment revolucionari. «La Rússia oficial —diu en un article a "Volkstaat" de l'11 de juny de 1874— continua essent el reducte i el refugi de tota la reacció europea, i el seu exèrcit, la reserva dels altres exèrcits d'Europa que protegeixen el règim social fundat en l'opressió de la classe obrera. Els primers que xocaran amb aquest immens exèrcit seran els obrers alemanys, tant de l'imperi germànic com d'Àustria. Mentre els russos estiguin rera l'esquena de la burgesia austríaca i alemanya, dels governs austríacs i alemany, el moviment obrer alemany estarà paralitzat. Per això, nosaltres, els alemanys, estem més interessats que ningú a alliberar-nos del jou de la reacció i l'exèrcit russos. I en aquesta causa només tenim un aliat segur en totes les circumstàncies. Aquest aliat és el poble polonès... Polònia va demostrar el 1863 i continua demostrant tots els dies que no és possible destruir-la. El seu dret a una existència independent en el si de la família dels pobles europeus és indiscutible. Però l'alliberament de Polònia és particularment necessari per a dos pobles: per als alemanys i per als mateixos russos. El poble que n'oprimeix un altre no es pot emancipar a ell mateix. Mentre a Polònia hi hagi soldats russos, no es pot esperar ni l'emancipació política, ni l'emancipació social del poble rus. Però en l'estat actual de Rússia és indubtable que el dia que Polònia s'emancipi, el moviment serà a Rússia suficientment fort per a enderrocar l'ordre de coses existent.»

L'actitud de Marx i d'Engels davant dels problemes nacionals plantejats a Europa s'inspira, doncs, constantment en els interessos superiors de la causa revolucionària. És una actitud que es troba tan lluny del nacionalisme burgès, limitat, xovinista, que tendeix a substituir la lluita de classes per la unitat nacional superior, com de l'internacionalisme abstracte que, inconscientment, serveix de tapadora de la política d'opressió nacional. A l'època que van viure

que a la Polònia somnolenta. Què signifiquen Varsòvia i Cracòvia davant de Petersburg, Moscou i Odessa?» (Carta d'Engels a Marx del 23 de maig de 1851.)

* «No es pot suposar ni per un instant que Polònia, fins i tot contra Rússia, representi un progrés o tingui una importància històrica qualsevol. A Rússia hi ha més elements de civilització, instrucció, indústria, burgesia

els dos fundadors de la teoria revolucionària del proletariat, els moviments d'emancipació nacional a Europa giraven a l'entorn d'Irlanda, Polònia i de l'existència del monstruós imperi austro-hongarès. La posició de Marx i Engels davant d'aquests problemes està subordinada a la lluita per la transformació democràtica d'Europa, que troba la seva expressió més característica en les revolucions de 1848. Només a la llum d'aquestes circumstàncies es podran apreciar justament les línies generals d'aquesta posició, que, pel que fa a la situació europea, i per posar fi a aquestes línies, es pot resumir així:

1. Àustria-Hongria, l'existència de la qual, segons l'expressió d'Engels, era una vergonya i una ignomínia, havia de deixar d'existir, cedint a Alemanya i a Itàlia totes les parts del territori que eren necessàries a aquests països per a la seva unificació nacional.

2. La reconstrucció de la Polònia democràtica independent havia de ser el reducte de la democràcia europea contra la Rússia tsarista i el senyal de la revolució russa.

3. L'alliberament d'Irlanda havia de ser el cop decisiu contra l'oligarquia burgeso-terratinent d'Anglaterra.

EL MARXISME I ELS MOVIMENTS NACIONALS

El poble que n'oprimeix un altre no pot ser lliure.

MARX

Igualtat completa de drets per a totes les nacions; dret de les nacions a disposar lliurement del seu destí; fusió dels obrers de totes les nacions. Aquest és programa que el marxisme i l'experiència de Rússia i de tot el món ensenya als obrers.

LENIN

Plantejament teòric del problema

LA revolució social no es desenrotlla en línia recta, no és el *Grand Soir* en què somniaven els revolucionaris ingenus del segle XIX, la caiguda del règim capitalista en virtut d'un acte de força breu i encertat i la substitució gairebé automàtica del vell ordre de coses per una societat més justa i humana, sorgida de la nit al dia, amb tots els atributs d'un mecanisme perfecte i regular.

Per meravellós que sembli, en els nostres dies, malgrat l'experiència decisiva dels últims anys, aquesta concepció ingènua i falsa sobreviu encara en la consciència de molts militants del moviment obrer, cosa que els impulsa a rebutjar totes aquelles accions que no persegueixin com a fi immediat aquesta «revolució» miraculosa que en vint-i-quatre hores ha de realitzar la transformació catastròfica i radical de la societat. Els «revolucionaris» d'aquesta categoria —no cal dir-ho— reserven el més gran dels menyspreus

o la indiferència més absoluta a problemes com ara el de l'emancipació de les nacionalitats oprimides.

I, tanmateix, els moviments nacionals despleguen un paper de primer ordre en el desenvolupament de la revolució democràtico-burguesa, arrosseguen a la lluita masses immenses i constitueixen un factor revolucionari poderosíssim que el proletariat no pot deixar de tenir en compte, sobretot en països com el nostre, on aquesta revolució encara no s'ha fet. Girar l'esquena a aquests moviments, adoptar una actitud d'indiferència davant seu és fer el joc al nacionalisme opressor i reaccionari, encara que es pretengui tapar aquesta actitud amb la capa de l'internacionalisme. L'oposició del proletariat ha de ser, pel que a això fa, clara i concreta i ha d'inspirar-se en el propòsit d'estrènyer els llaços de solidaritat entre els obrers de les distintes nacions que formen l'estat i impulsar la revolució cap endavant.

Què és la qüestió nacional

El fonament econòmic de la nació és el desplegament de l'intercanvi sobre la base de l'economia capitalista. L'existència de relacions econòmiques determinades, la comunitat de territori, d'idioma i de cultura constitueixen els trets característics de la nació. Podem afirmar, per tant, que la nació, en el vertader sentit de la paraula, és un producte directe de la societat capitalista. Les unitats polítiques i territorials de l'antiguitat no eren sinó nacions en germen. Els països que no han entrat encara en el període de desenvolupament capitalista no poden ser considerats pròpiament com a nacions.

La burgesia tendeix a constituir-se en estat nacional perquè és la forma que millor respon als seus interessos i que garanteix un major desplegament del capitalisme. Els moviments d'emancipació nacional expressen aquesta tendència, i en els estats plurinacionals, on el poder és exercit pels grans terratinents, adquireixen una virulència i una amplitud particulars. En aquest sentit, es pot dir que no representen més que un aspecte de la lluita general contra les supervivències feudals i per la democràcia. La

història ens demostra, en efecte, que la lluita nacional ha coincidit sempre amb la lluita contra el feudalisme.

Quan la creació dels grans estats ha correspost al desenvolupament capitalista ha constituït un fet progressiu. Alemanya, per esmentar un dels casos més típics, ens n'ofereix un exemple eloqüent. Quan la formació dels grans estats precedeix el desplegament capitalista, la unitat resultant és una unitat regressiva, despòtica, de tipus asiàtic, que atura, en lloc d'afavorir, el desenrotllament de les forces productives. Els exemples més característics d'aquest tipus d'unitat, els trobem en els ex-imperis rus i austro-hongarès i a Espanya. Per això, en aquests països la lluita per l'emancipació nacional ha adquirit caràcters tan aguts i una importància tan enorme com a factor revolucionari.

La burgesia industrial i la petita burgesia en la lluita nacional

En el transcurs de les revolucions burgeses del segle XIX, els països capitalistes més importants d'Europa resolgueren el seu problema nacional; però aquest problema va subsistir en els estats plurinacionals que no havien realitzat encara la seva revolució democràtico-burguesa. En els moviments d'emancipació nacional, les distintes classes socials actuen amb les mateixes característiques que les distingeixen en la lluita general per les reivindicacions democràtiques, de la qual aquells no són més que un aspecte.

Els interessos de l'economia capitalista impulsen la burgesia a lluitar contra les reminiscències feudals que constitueixen un obstacle al seu avanç triomfant; però aquesta lluita es desenvolupa en condicions històriques molt diferents de les que caracteritzaren les èpoques de les revolucions burgeses anteriors. La burgesia llavors encara era una força progressiva, la consolidació de la qual coincidia amb els interessos de la humanitat. Avui és una força regressiva, la persistència de la qual constitueix un perill per als esmentats interessos, amb els quals es troba en oberta contradicció. Llavors la burgesia realitzava la seva missió històrica, amb l'ajuda directa de les masses obreres i de la pagesia, sense la qual ajuda li

hauria estat impossible de triomfar. Avui, el proletariat té una consciència de classe incomparablement més elevada, numèricament és molt més forta, i si bé té un interès vital a resoldre els problemes fonamentals de la revolució democràtico-burguesa, considera aquesta revolució com una etapa indispensable per a continuar avançant en el sentit de les realitzacions de caràcter socialista i no està disposat a llançar-se al combat en profit exclusiu de la dominació burgesa. Pel que fa a la pagesia, els termes del problema també han variat fonamentalment. La qüestió de la terra, com se sap, es pot considerar com la clau de volta de la revolució burgesa. En el període anterior, la burgesia capitalista podia atacar, sense conseqüències per a la seva pròpia dominació, el dret de propietat dels grans terratinents, la puixança dels quals tenia interès a destruir. Avui, davant de la por que aquest atac estimuli l'ofensiva proletària contra el dret de la propietat privada en general, es torna previnguda, i la seva actitud davant del problema de la terra es converteix en conservadora i regressiva.

La burgesia, doncs, en les circumstàncies històriques actuals, no pot resoldre els problemes fonamentals de la seva pròpia revolució i, per tant, el de l'emancipació nacional, i en els moments decisius, quan entren en acció grans masses populars, aterrida davant les conseqüències de l'emancipació, retrocedeix i s'apressa a pactar amb els elements semifeudals. En la major part dels casos, aquesta defecció de la burgesia provoca una reacció popular que determina el desplaçament de la direcció del moviment nacional cap a la burgesia. La seva fraseologia pomposa i radical, les seves actituds exteriorment revolucionàries, la seva intransigència verbal, li atreuen la simpatia i la confiança populars. Però les mancances fonamentals d'aquesta classe no triguen a manifestar-se. Classe vacillant i indecisa, com a reflex de la situació intermèdia que ocupa en l'economia capitalista, el seu revolucionarisme es desinfla ràpidament i lamentable; presa pel pànic davant les conseqüències i les responsabilitats d'un alçament nacional, s'agafa neguitosament a la primera fórmula conciliatòria que li ofereixen, i el moviment nacional, sota la direcció de la petita burgesia, corre la mateixa sort que la revolució democràtica en general.

Quina ha de ser l'actitud del proletariat?

Queda un altre factor: el proletariat. Aquesta classe, per la seva naturalesa i per la missió que la història li reserva, està cridada a fer el que ni la gran burgesia ni la petita són capaces de fer: la revolució democràtico-burguesa. Només el proletariat pot, per tant, resoldre radicalment el problema nacional. Però per a això cal que hi adopti una posició clara i definida. La tradició del marxisme li assenyala, en aquest punt, una orientació clara i precisa.

Marx i Engels remarcaren repetidament el paper progressiu dels moviments d'emancipació nacional i, molt particularment, la immensa importància revolucionària de la lluita de Polònia i Irlanda. La indiferència davant d'aquests dos moviments representava, a parer seu, un suport directe al xovinisme opressor, font del poder de la classe de la burgesia de la nació dominant. Per això —afirmava Marx—, «la victòria del proletariat sobre la burgesia és al mateix temps la victòria sobre les rivalitats nacionals que actualment oposen uns pobles contra uns altres. La victòria del proletariat sobre la burgesia és al mateix temps el senyal de l'emancipació de totes les nacions oprimides».

En la Internacional Socialista d'abans de la guerra la qüestió nacional fou objecte de vius i apassionats debats. El congrés de Londres de 1896 concretà en una resolució el criteri de la majoria de la socialdemocràcia. «El Congrés es pronuncia —deia l'esmentada resolució— pel dret absolut de totes les nacions a disposar del seu destí i expressa la seva simpatia pels obrers de tots els països que pateixen actualment el jou de l'absolutisme militar o nacional. El Congrés convida tots aquests obrers a entrar a les files dels obrers conscients de tot el món, a fi de lluitar tots plegats per la supressió del capitalisme internacional i la realització dels objectius perseguits per la socialdemocràcia.» El congrés, en adoptar aquest punt de vista, rebutjà tant el dels socialistes polonesos de l'RPS, que preconitzaven la inclusió de la independència de Polònia al programa de la Internacional, com el de Rosa Luxemburg, que considerava que la socialdemocràcia no tenia res a veure amb la qüestió nacional. Aquesta posició fou la que fonamen-

talment sostingueren la majoria de l'ala esquerra de la Internacional i, molt particularment, els bolxevics russos, que la portaren fins a les últimes conseqüències amb un inflexible rigor lògic.

La posició bolxevista

Marx i Engels s'havien ocupat de la qüestió només d'una manera episòdica i accidental. Lenin ens ha llegat, en canvi, una sèrie de treballs teòrics que constitueixen una doctrina ben lligada, i són una aplicació magistral del mètode marxista a les situacions històriques concretes. Resumirem succintament la posició clàssica del bolxevisme, elaborada abans de la guerra i traduïda respecte a la pràctica després de la revolució d'octubre.

Tot moviment nacional té un contingut democràtic que el proletariat ha de sostenir sense reserves. Una classe que combat acarissadament totes les formes d'opressió no pot mostrar-se indiferent davant de l'opressió nacional; no pot, amb cap pretext, desentendre's del problema. La posició pseudo-internacionalista, que *nega* el fet mencionat i preconitza la constitució de grans unitats, sosté pràcticament l'absorció de les nacions petites per les grans, i, per tant, l'opressió. El proletariat no pot tenir sinó una actitud: abonar el dret indiscutible dels pobles a disposar lliurement del seu destí i a constituir-se en estat independent si aquesta és la seva voluntat. «Cap privilegi per a cap nació, cap privilegi per a cap idioma! Cap opressió, cap injustícia envers la minoria nacional! Vet aquí el programa de la democràcia obrera.» (Lenin.)

Però el reconeixement del dret indiscutible a la separació no implica, ni de bon tros, la propaganda al seu favor en totes les circumstàncies, ni que la considerem invariablement com un fet progressiu. El reconeixement d'aquest dret disminueix els perills de disgregació i fonamenta la solidaritat indispensable entre els treballadors de les distintes nacions que integren l'estat. En sostenir aquest dret, el proletariat no s'identifica amb la burgesia nacional, que vol subordinar els interessos de classe als interessos nacionals, ni amb les classes privilegiades de la nació dominant,

que volen convertir els obrers en còmplices de la política d'opressió nacional.

La lluita pel dret dels pobles a la independència no pressuposa, ni de lluny, la disgregació dels obrers de les diferents nacions que formen l'estat, mitjançant l'existència d'organitzacions independents. El bolxevisme ha mantingut sempre la necessitat primordial de la unió dels treballadors de les esmentades nacions per la lluita comuna per la democràcia i ha combatut aferrissadament tota tendència conduent a donar al partit del proletariat una estructura federalista. I així, el Partit Bolxevic, que va practicar una política nacionalitària conseqüent, fou sempre una organització essencialment centralista.

Aquesta política és l'única susceptible de garantir el dret absolut de les nacions a decidir el seu futur, de destruir els xovinismes unitari i nacionalista, d'acabar amb les rivalitats entre els pobles, de segellar la unió del proletariat i d'establir les bases sòlides sobre les quals han de fonamentar-se les futures confederacions de pobles lliures. L'exemple de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques és la demostració pràctica més eloqüent de l'excel·lència d'aquesta política. Però aquest exemple ha vingut precisament a posar de relleu que la qüestió de les nacionalitats, com tots els problemes de la revolució democràtico-burgesa, no es pot resoldre si no és per la revolució social i la instauració de la dictadura del proletariat. Que no ho oblidin les masses camperoles i semiproletàries de les nacions oprimides que tenen encara l'esperança en una solució radical del problema en el marc de la democràcia burgesa.

El caràcter de la unitat espanyola

Hi ha a Espanya dos moviments d'emancipació nacional de vitalitat indubtable: el de Catalunya i el d'Euskadi. El de Galícia, de moment, no és més que un balbuçeig regionalista, mancat del calor de les grans masses, i refugiat, per això, als cenacles literaris i a les acadèmies. Perquè es converteixi en un moviment nacional, en el vertader sentit de la paraula, li falten les premisses eco-

nòmiques necessàries. En tot cas, avui encara no és una *realitat* i, mentre no ho sigui, manca d'interès per als marxistes, els quals han d'obrar sempre amb *fets*. D'Euskadi en parlarem en una altra ocasió. Avui, ens limitarem a examinar sumàriament, aplicant-hi el criteri teòric esbossat, el problema concret de Catalunya.

Espanya, com ja hem dit més amunt, pertany a la categoria dels estats plurinacionals, la formació dels quals ha precedit el desenvolupament capitalista. A tots els grans estats d'Europa —com fa observar Marx en els seus lluminosos estudis sobre la revolució espanyola— les grans monarquies es crearen sobre les ruïnes de les classes feudals, l'aristocràcia i les ciutats. Als altres països, «la monarquia absoluta va aparèixer com un centre de civilització, com un agent d'unitat social. Fou com un laboratori en el qual els diferents elements de la societat es barrejaren i es transformaren, fins a tal punt que a les ciutats els fou possible substituir la seva independència medieval per la superioritat i la dominació burgesa».* En canvi, a Espanya la monarquia absoluta «féu tot el que depengué d'ella per a entorpir l'augment dels interessos socials, que comporta la divisió natural del treball i una circulació industrial múltiple, i així va suprimir l'única base sobre la qual podia ser fundat el sistema unificat de govern i de legislació comuns. Vet aquí per què la monarquia espanyola es pot equiparar més aviat al despotisme asiàtic que no pas comparar amb els altres estats europeus».**

La poderosa intel·ligència de Marx assenyalà magistralment, en aquestes línies, el caràcter regressiu de la unitat espanyola, en la qual cal buscar la causa de la seva inconsciència i de l'agudesa extraordinària adquirida pels problemes d'emancipació nacional. A la llum d'aquesta interpretació i de les consideracions exposades a la primera part d'aquest estudi, apareixeran clarament els motius pels quals els focus més considerables del moviment d'alliberament nacional s'han concentrat, principalment, a Catalunya i a Euskadi, és a dir, als dos centres industrials més importants dels països.

* Karl MARX, *La revolució espanyola*, Editorial Cenit, 1929, p. 78.

** Op. cit., p. 80.

La lluita de Catalunya per la seva emancipació

Si els trets distintius d'una nació els constitueixen l'existència de relacions econòmiques determinades, la comunitat de territori, d'idioma i de cultura. Catalunya és indubtablement una nació. Catalunya, bressol d'una burgesia comercial poderosa, entra des dels primers moments en lluita contra l'estat unitari espanyol, representat per les castes parasitàries i feudals. I quan, com a conseqüència del descobriment d'Amèrica, la Mediterrània perd la seva importància comercial i prohibeixen als catalans de comerciar amb el Nou Món, la decadència de la burgesia determina un col·lapse en el desenvolupament econòmic i cultural del país.

Amb l'aparició de la indústria i de la burgesia industrial, s'accentua l'antagonisme amb l'oligarquia que regeix el destí d'Espanya i s'inicia el moviment d'emancipació nacional, la intensitat del qual augmenta en proporció directa amb el desenrotllament de la indústria. La renaixença literària que caracteritza els inicis del moviment no és sinó l'envoltura externa, el mitjà d'expressió inconscient d'aquest antagonisme fonamental, que no triga a manifestar-se en tota la seva amplada. En efecte, quan el catalanisme comença a prendre forma com a moviment polític, és per a expressar les reivindicacions de caràcter econòmic de la burgesia industrial. I quan, amb la pèrdua de les colònies, Catalunya es veu privada dels seus mercats més importants i la incapacitat de l'oligarquia dominant apareix en tota la seva tràgica magnitud, el catalanisme adquireix un nou i poderós impuls. La protesta de la burgesia catalana s'accentua i es perfila. A la premsa de l'època apareix reflectit l'antagonisme d'interessos entre la Catalunya industrial i l'Espanya agràrio-feudal. La tesi de la burgesia catalana, expressada per un dels seus òrgans més caracteritzats, el «Diario del Comercio», segons un article que resumim, és el següent: la indústria catalana necessita importar cotó, lli, canem, seda, llana, etcètera, amb franquícia absoluta; a les altres regions els convé, en canvi, exportar els seus fruits i les seves primeres matèries en les millors condicions possibles i importar, a baix preu, els articles manufacturats. «Aquesta és la veritat simple que, sense dissimulacions, cal expressar concisament d'aquesta manera: Catalunya,

econòmicament, és un poble independent que és suficient a ell mateix; la resta d'Espanya, tret de rares i honradíssimes excepcions, és una colònia.»* Afegiu-hi el descontentament per la paperassa, les traves administratives oposades al desenvolupament econòmic i a l'establiment de les indústries, i tindreu una idea clara de l'origen del moviment català, moviment indubtablement progressiu enfront de l'estat semifeudal i despòtic.

En aquest sentit, com ja hem fet notar més amunt, el moviment d'emancipació nacional de Catalunya no és més que un aspecte de la revolució democràtico-burguesa en general, que tendeix a destruir, en interès del desplegament de les forces productives, les reminiscències de caràcter feudal i es distingeix pels mateixos trets característics. L'emancipació nacional, com la revolució democràtica, només és possible amb la participació de les masses obreres i camperoles, i aquesta participació, en les circumstàncies històriques presents, pressuposa la lluita contra els privilegis de la classe capitalista, el desbordament dels límits fixats per la burgesia. D'aquí que aquesta tendeixi al compromís i a l'aliança pura i simple amb el poder central per a aixafar el moviment de les masses. Així, el 1899, en un dels moments més greus del centralisme espanyol, la burgesia catalana presta el seu suport a Polavieja, l'assassí de Rizal; el 1917, aterrida per la vaga general de l'agost, dóna dos ministres a la monarquia; de 1919 a 1922 col·labora directament en la sagnant repressió executada pels representants del poder central; el 1923 facilita el cop d'estat de Primo de Rivera, i, finalment, intenta apuntalar la monarquia tentinejant participant en el seu últim govern.

La traïció de la gran burgesia en el terreny de la lluita per l'emancipació nacional la desplaça —exactament igual com la revolució democràtica— de la direcció del moviment. I llavors apareix, a primer terme, la petita burgesia, la qual, gràcies, per una part, al seu radicalisme i al seu programa demagògic —és el cas de Macià i de l'Esquerra Republicana de Catalunya— i, per l'altra, a l'absència d'un gran partit proletari, aconsegueix arrossegar rera seu les grans masses populars. Però la petita burgesia manifesta

des del primer moment les vacil·lacions i la indecisió pròpies d'una classe incapaç, per la seva pròpia naturalesa econòmica, de jugar un paper independent. Portada per l'impuls inicial, proclama la República catalana, per a batre's en retirada dos dies després i acontentar-se amb un Estatut que estableix una autonomia limitadíssima. I quan el pagesos obliguen el Parlament català a consagrar de dret —mitjançant la Llei de Contractes de Conreu— el que ja havien conquerit de fet, adopta una actitud de rebellia enfront del poder central, que es transforma progressivament en una actitud defensiva i es transformarà ideflectiblement en una claudicació o en un compromís equívoc.

I, tanmateix, el moviment nacional de Catalunya, pel seu contingut i per la participació de les masses populars, és, en el moment actual, un factor revolucionari de primer ordre, que contribueix poderosament, amb el moviment obrer, a contenir l'avanç victoriós de la reacció. D'aquí es dedueix clarament l'actitud que ha d'adoptar el proletariat revolucionari:

1. Sosténir activament el moviment d'emancipació nacional de Catalunya, oposant-se enèrgicament a qualsevol temptativa d'atac de la reacció.

2. Defensar el dret indiscutible de Catalunya a disposar lliurement del seu destí, sense excloure el de separar-se de l'Estat espanyol, si aquesta és la seva voluntat.

3. Considerar la proclamació de la República catalana com un acte d'enorme transcendència revolucionària.

4. Enarborar la bandera de la República catalana, amb el fi de desplaçar de la direcció del moviment la petita burgesia indecisa i claudicant, que prepara el terreny a la victòria de la contrarevolució, i fer de la Catalunya emancipada del jou espanyol el primer pas cap a la Unió de Repúbliques Socialistes d'Ibèria.

* «Diario del Comercio», de Barcelona, del 14 de gener de 1899.

TESI SOBRE LES NACIONALITATS

1. En el temps transcorregut des de l'última conferència de l'Oposició Comunista d'Espanya s'han desenvolupat de tal forma els problemes que planteja la revolució espanyola que la realitat històrica obliga, en bona lògica, a fer algunes rectificacions, si no de fons en alguns problemes, com el de les nacionalitats, com a mínim de forma i de tàctica. En el projecte de tesi sobre la qüestió de les nacionalitats, aprovat per unanimitat en la conferència de juny de 1931, s'estudien els problemes nacionals que té plantejats Espanya d'una manera uniforme i sense establir diferències entre ells. L'experiència ens ha demostrat que els comunistes no podem afrontar-los tots amb el mateix criteri. Cal fer distincions i distincions tan substancials que ens porten a conclusions totalment oposades. Cadascun dels casos té una gènesi tan diferent i tan diferent desenvolupament que equiparar-los fóra un error en el qual, com a comunistes, no podem caure de cap manera.

2. L'emancipació nacional és una de les reivindicacions de la democràcia, i per això el proletariat no pot desentendre-se'n. L'emancipació nacional, com les altres conquestes de la democràcia, només es pot assolir per l'acció de les grans masses populars dirigides i impulsades pel proletariat. Espanya és, en l'Europa occidental, el país econòmicament més endarrerit, i hi conviuen les més oposades economies. Aquesta és la causa per què en el transcurs dels segles no hagi pogut assimilar, ni econòmicament ni cultural, els diferents pobles que en el seu origen la formaren en constituir-se com una sola unitat política. Mentre una part de l'Estat, la menys extensa, es veia impulsada pel camí del progrés

capitalista, una altra, la més important, i, per desgràcia, la que tenia el predomini polític, romania en un estat agrari semifeudal, lligat fortament a l'existència de la monarquia i de l'Església. Aquest desequilibri havia de produir forçosament una lluita entre la part més avançada i la més endarrerida, en la qual coincideixen alhora, i no per casualitat, pel fet que històricament hi ha raons per què sigui així, l'existència de pobles de llengua i idiosincràsia diferent dintre de la unitat política espanyola. Tanmateix, els dos ressorgiments nacionals d'Espanya no tenen ni les mateixes característiques ni el mateix significat. L'un és eminentment democràtic i progressiu, el català; l'altre, en canvi, el basc, és eminentment regressiu.

3. Catalunya, en el conjunt de l'Estat espanyol, representa la part més avançada i progressiva. La burgesia catalana, a la pèrdua de les últimes colònies d'Amèrica, reconeixent el valor impulsu del ressorgiment català i prenent-lo de mans de poetes i somniadors, en féu una arma per a amenaçar i treure'n avantatges per a ella i la monarquia, que tenia el seu principal suport en l'endarreriment en què vivia i viu la major part de l'Estat, part del qual ofegat encara en un semifeudalisme que impedeix qualsevol progrés democràtic. El capitalisme català, degut sens dubte a la poca solidesa dels fonaments d'una indústria que no té arrels naturals al país, sinó més aviat nascuda d'una voluntat tenaç i de la necessitat imperiosa de no morir com a poble, mitjançant el seu partit representatiu (la Lliga), oblidà ben aviat la seva missió de democratitzar l'Estat, i, a canvi de concessions que li permetessin de subsistir i progressar mediocrement com a classe, disposada a no perdre la seva influència en la direcció de l'Estat, relegà les seves aspiracions nacionals de Catalunya a segon terme. Aquesta posició de la gran burgesia catalana va contribuir a desplaçar el moviment nacional cap a l'esquerra, donant l'hegemonia a la petita burgesia, que el radicalitzà i li donà un contingut revolucionari.

4. Aquesta etapa del moviment nacional català juga un gran paper en el moviment revolucionari espanyol, i fins i tot els seus caps, Macià especialment, arriben a illusionar no sols les masses de Catalunya, sinó també bona part de les masses revolucionàries petitburgeses i proletàries de la resta d'Espanya. En aquest sen-

tit, les masses de la CNT, mentre els seus dirigents amenaçaven d'oposar-se fins i tot amb les armes a la mà al moviment separatista català, comprenien el seu paper molt millor que els seus caps, encara que el comprenien d'una manera inconscient i posant-hi il·lusions que havien de veure defraudades. Era evident l'impuls que donava a la revolució espanyola el moviment nacional català, radicalitzat per la petita burgesia dirigida per Macià, el qual, com ho havien predit els comunistes, havia de traïr els seus propis ideals entregant-se sense condicions al govern central, continuador en aquest aspecte, com en tants altres, de la tasca de la caiguda monarquia.

5. Avui amb la República, com ahir amb la monarquia, el problema nacional català significa un impuls cap endavant en la revolució democràtica. Encara avui, després de la caiguda de la monarquia, el ressorgiment nacional de Catalunya representa la lluita de la part més avançada d'Espanya contra la més endarrerida; significa la lluita de la democràcia contra la part feudal de l'Estat. Els comunistes tenim el deure de defensar incondicionalment el dret de Catalunya fins i tot a la seva independència; però al mateix temps hem de denunciar a les masses el paper de traïció que els dirigents de la petita burgesia juguen en aquesta lluita per la independència nacional de Catalunya. En l'actualitat, la traïció que ha portat a terme Macià amb els seus partidaris és indubtable, i ja ha estat denunciada per alguns dels mateixos que ahir el seguien. Però a Macià, en el seu mateix paper, li han de succeir altres que foren els seus partidaris i que encara estan més pròxims a la classe obrera i no del tot mancats de prestigi entre les masses proletàries i les masses més proletaritzades de la petita burgesia de la ciutat i del camp. Això representa un veritable perill per a la revolució.

6. L'oposició tampoc pot seguir els dirigents del BOC en la seva inconscient política nacionalista que tants elements de la petita burgesia els atreu, i els quals veuen en el BOC no pas el partit de classe, el partit comunista, sinó el partit català, que «va més lluny en el seu separatisme». Aquesta política ha de ser implacablement condemnada per l'esquerra comunista; perquè podria fer creure a part del proletariat que la seva emancipació depèn només

de l'emancipació nacional de Catalunya, i això no és cert. Això ho saben molt bé els caps del BOC, que per mor de la popularitat abandonen la ruta del comunisme. L'emancipació del proletariat català no depèn de l'emancipació de Catalunya, sinó ben al contrari, l'emancipació de Catalunya, com la de tots els pobles, depèn de l'emancipació del proletariat, que en fer la seva revolució i instaurar la seva dictadura resol aquest aspecte de la revolució democràtica, com resol tots els altres que de cap manera pot resoldre la democràcia burgesa. Dir el contrari als obrers de Catalunya, igual que als dels altres països no emancipats, suposa enganyar, sabent-ho, els obrers i traïr la causa del proletariat.

7. En resum, cal reconèixer que el problema català és una realitat i té les seves raons econòmiques que li donen un caràcter progressiu i revolucionari. L'Oposició Comunista d'Esquerra ha d'aprofitar i encara impulsar aquest moviment en allò que tingui de revolucionari, sense oblidar en cap cas de remarcar davant del proletariat el caràcter democràtic del problema de les nacionalitats, i que mai la llibertat dels obrers depèn de la llibertat dels pobles com a tals, sinó tot el contrari, que només el proletariat amb el seu triomf pot donar realment als pobles aquesta llibertat que els nega la democràcia burgesa.

8. ¿Pot un comunista situar-se de la mateixa manera davant del problema basc com del problema català? Podem dir rotundament que no. Tot el que té de revolucionari i de progressiu el moviment català ho té de reaccionari i endarrerit el moviment basc. Els comunistes, davant del significat tan diferent d'aquests dos problemes, no podem pronunciar-nos de la mateixa manera davant de l'un o de l'altre. El problema català, l'hem d'admetre com un factor revolucionari i fins a cert punt hem d'impulsar-lo; però davant del fet nacional basc hem d'adoptar una actitud totalment oposada.

9. Si bé en un principi és cert que els comunistes hem de defensar el reconeixement del dret de les nacionalitats a disposar del seu propi destí, davant d'un moviment nacional com el basc, que representa tot el que d'endarrerit i retrògrad hi ha a Espanya i es converteix en el baluard de la reacció, els comunistes, en defensa de la revolució, no sols ens hem de creuar de braços per

un respecte mal entès als principis, sinó que en nom dels nostres principis d'emancipació del proletariat hem d'oposar-nos per tots els nostres mitjans a aquest moviment. A Catalunya, el moviment nacional té la seva base als centres industrials, en la part més avançada de la població. Al País Basc és precisament als centres industrials on no se sent el problema de l'alliberament nacional. On aquest té més enemics és entre les masses obreres, les quals li oposen una ferotge resistència, dirigida per l'Església, i en certa manera ajudats per la gran burgesia, que veu en el nacionalisme basc la possibilitat de constituir sindicats obrers nacionalistes enfront de les organitzacions de classe, per a lluitar així millor contra les aspiracions del proletariat. Ja en les lluites del segle passat entre la monarquia absoluta i la monarquia constitucional, el particularisme basc va posar totes les seves forces al servei de l'absolutisme, i avui, a la caiguda de la monarquia, el nacionalisme s'ha aliat sense amagar-se'n amb la reacció al servei del règim caigut. El moviment nacional català impulsa la revolució democràtica. El moviment nacional basc frena aquesta mateixa revolució i hi posa obstacles. Els comunistes hem de lluitar amb totes les nostres forces contra aquest nacionalisme, baluard de la reacció més exacerbada.

10. La tan coneguda frase de Lenin: «El reconeixement del divorci no exclou l'agitació contra el divorci», i molt menys implica que calgui fer propaganda a favor del divorci, assenyala als comunistes l'actitud que han d'adoptar davant d'altres problemes nacionals ficticis que alguns elements, en especial els caps del BOC, pretenen de crear a Espanya. El moviment nacional de Galícia, d'Andalusia i, segons podem deduir de les seves propagandes, el problema d'Aragó, de Múrcia, etc., tants problemes nacionals com regions en què està dividit l'Estat espanyol, tinguin o no vertader caràcter nacional, una base econòmica i cultural pròpia, han nascut d'un afany d'esquerranisme petitburgès. El problema nacional gal·lec no és tal problema ni existeix tal moviment nacional a Galícia; Galícia, ni per la seva cultura particular, que no la té, com a mínim amb prou força per a diferenciar-se de la resta d'Espanya, ni pel seu desenvolupament econòmic no planteja cap problema nacional; Galícia no té grans nuclis industrials que representin un

pes específic real en l'Estat. Galícia no veu encallat el seu progrés per l'endarreriment de la resta d'Espanya, perquè en realitat, econòmicament, es troba en el mateix estat d'endarreriment de la resta del país. En tot cas, si Portugal hagués estat un estat fort econòmicament i avançat, a Galícia, per la seva llengua i la seva tradició, hauria creat un problema d'irredemptisme. Però els comunistes no podem especular sobre coses que no existeixen, ni tampoc, en el cas que això darrer fos cert, en vigílies d'una possible revolució proletària, pretendríem de seccionar part de l'estat escenari de la possible revolució, per a integrar-la en un estat on la burgesia fos més forta.

11. El mateix, o més encara, podem dir de l'anomenat problema andalús. Si el problema gal·lec podia tenir alguna raó de ser en la ment romàntica dels lletraferits petitburgesos, el problema andalús no pot tenir ni aquesta ínfima base romàntica d'una llengua que mor. Andalusia, ni per raons ètniques, ni per raons econòmiques ni culturals, ni tan sols per raons de pur romanticisme, no té plantejat cap problema nacional. El problema andalús només pot tenir el seu origen en la ment desbocada d'un lletraferit que visqui fora del temps i de l'espai. Com a molt, aquest fals problema nacional andalús podria convertir-se un dia en baluard de l'agrarisme feudal imperant a la regió. Pel que fa als altres problemes podem dir el mateix. Ni Aragó, ni Múrcia, ni cap altra regió tenen plantejats problemes d'emancipació regional. Potser València i Mallorca, per la seva cultura, la seva llengua i el seu origen, podrien produir un dia un moviment, però d'integració a Catalunya. De totes maneres no serem els comunistes els qui creem un moviment d'emancipació nacional, quan la força de la realitat i les exigències econòmiques no l'han produït.

12. En aquesta tesi sobre les nacionalitats, no hi hauríem d'introduir el cas del Marroc; però la forma en què el Partit Comunista d'Espanya, i especialment el BOC l'han equiparat als problemes nacionals de la península hi obliga. En el projecte de tesi del BOC, parlant dels moviments nacionals d'Espanya, es diu: «i sobretot el del Marroc». Això no és cert. El Marroc no és un problema nacional, perquè al Marroc no hi ha una nació, perquè al Marroc no sols no s'hi ha desenvolupat el capitalisme, que és

l'exponent més característic de la nacionalitat, sinó que ni tan sols es pot dir que visqui en un règim feudal, sinó més aviat de clan o de tribu. On no existeix la nació no hi pot haver de cap manera un moviment nacional.

13. Al Marroc no hi ha nacionalitat, perquè l'Estat colonitzador no ha sabut crear-hi la unitat econòmica que hauria despertat aquesta comunitat d'interessos, que classe per classe produeix l'existència d'una nacionalitat. Espanya no ha sabut crear al Marroc una indústria, no ha sabut introduir-hi els progressos del capitalisme, ni tan sols ha sabut fer progressar l'estat rudimentari de la seva agricultura; tampoc ha sabut donar-li una cultura que propulsés la seva unitat. Els marroquins, en lluitar amb les armes a la mà contra els invasors, no lluiten pel Marroc, lluiten pel seu aduar, com a molt per la seva càbila. Les càbiles i fins i tot els aduars són enemics entre si, i moltes vegades lluiten entre ells amb més ferotgia que contra els mateixos invasors que van a imposar-los la pau. Per als comunistes espanyols, el problema del Marroc és un problema totalment a part del de les nacionalitats. És un problema colonial, i com a tal és com ha de ser estudiat.

14. Els comunistes han de pronunciar-se incondicionalment per la llibertat dels pobles oprimits, fins i tot per la seva separació, si aquesta és la seva voluntat; però sempre en allò que hi hagi de democràtic i de lluita contra l'opressió.

Ara bé, el problema de Catalunya és un problema de caràcter progressiu i revolucionari. Els comunistes, com a revolucionaris, tenim el deure de reconèixer a Catalunya el dret a la seva independència, si aquesta és la voluntat de les masses de Catalunya; però al mateix temps hem d'advertir al proletariat català que l'alliberament nacional de Catalunya no significa la seva emancipació, i que només la revolució del proletariat amb la resta d'Espanya concedirà aquest dret de la revolució democràtica. Els comunistes no hem de tendir a escindir el proletariat, sinó a aconseguir la seva unió.

15. Els comunistes de Catalunya tenen el dret de denunciar la inconseqüència de la petita burgesia radical, combatre el xovinisme local i demostrar que la burgesia és incapaç de resoldre el problema de les nacionalitats. El moviment nacional basc, contrà-

riament al català, és un moviment reaccionari i retrògrad. Per tant, els comunistes, d'acord amb el sentiment de les masses obres del País Basc, que el rebutgen i el combaten, hem de combatre'l com un dic que és per a l'avanç de la revolució democràtica. Els comunistes no hem d'acceptar els moviments nacionals que no tinguin la seva base en la realitat. Hem d'oposar-nos, per tant, a allò que alguns pretenen d'anomenar moviment nacional gallec, andalús, etc. La burgesia espanyola, per la seva debilitat, pels llaços que la uneixen econòmicament a les forces feudals del país, per les seves condicions contradictòries i internes, és incapaç de fondre els diferents pobles en la potent unitat política que els interessos del desenvolupament econòmic d'Espanya exigeixen. Només la victòria de la classe obrera, històricament progressiva, essencialment alliberadora, unida per sobre de les diferents nacionalitats per un interès comú, garantirà el desenvolupament dels pobles i el reconeixement dels seus drets i l'acabament de qualsevol opressió.

EL PROLETARIAT I EL PROBLEMA DE CATALUNYA

LES Corts Constituents han iniciat, a la fi, la discussió de l'Estatut de Catalunya. La qüestió catalana torna a estar sobre la taula i a provocar debats apassionats a tot el país.

El proletariat no pot estar absent d'aquest debat. El pitjor que podria fer fóra desentendre's del problema, girar-s'hi d'esquena, com aconsella «Solidaridad Obrera», sota el pretext que no té res a veure directament amb les seves vindicacions de classe.

No té res de casual la circumstància que la qüestió de Catalunya es discuteixi al mateix temps que el problema agrari. Aquests dos problemes constitueixen la clau de volta de la revolució democràtica. El seu estrangulament per les Corts de la República serà la prova més evident que la burgesia no pot portar a terme aquesta revolució i que només el proletariat, aliat amb les masses camperoles, és capaç de realitzar-la fins a les seves últimes conseqüències.

Pel que fa a l'Estatut de Catalunya, les forces de les Corts es divideixen, fonamentalment, en tres grups: la dreta, constituïda per tots els elements reaccionaris, des dels monàrquics més o menys vergonyants fins als radicals; els grups afectes al govern, que preconitzen una política de transacció; i la minoria catalana, abonada pels bascos i els gallecs.

Els primers, unitaristes fins al moll de l'os, transigeixen com a molt amb una mesquina autonomia administrativa, que no vagi més enllà del projecte d'Administració Local presentat fa vint-i-cinc anys per Antoni Maura. Els segons, alhora que exteriorment fingeixen una més gran comprensió del problema i una disposició favorable a certes concessions, en el fons mantenen totes les prer-

rogatives fonamentals del centralisme absorbent i «asiàtic» —fent servir l'expressió de Marx— de la finida monarquia. Finalment, el tercer grup representa el bloc de la gran i la petita burgesies catalanes i enclou, per tant, tots els gèrmens de la traïció i de la claudicació.

Ningú planteja el problema en els seus vertaders termes. En aquestes circumstàncies, no és aventurat d'afirmar ja des d'ara que, encara després de l'aprovació de l'Estatut, el problema de Catalunya quedarà sense resoldre.

El fet mateix que el problema de la sobirania d'un poble sigui sotmès a unes Corts generals, formades en la seva majoria per elements pertanyents a la nació hegemònica, significa que donaran al plet una solució antidemocràtica, contra la qual els treballadors han de ser els primers d'aixecar-se.

El dret dels pobles a disposar lliurement del seu destí s'accepta o es rebutja. Discutir-lo representa un atemptat monstruós a la llibertat, una infracció escandalosa de la democràcia.

Això dicta a la classe obrera el seu deure: defensar el dret de les nacionalitats a l'autodeterminació, sense excloure la separació si aquesta és la seva voluntat. En aquesta actitud, com deia Lenin, hi ha el màxim de democratismes i el mínim de nacionalisme. Només el reconeixement d'aquest dret, que destrueix tots els recels, pot fonamentar la unitat de classe dels treballadors de tot Espanya, unitat que ha de posar-se per sobre de les diferències nacionals. L'obrer català està més a prop de l'obrer castellà o del jornalier andalús que del capitalista o del propietari de Catalunya, de la mateixa manera que l'obrer castellà o l'obrer andalús estan més a prop dels seus companys de classe catalans que dels seus explotadors castellans o andalusos. Els uns i els altres tenen el deure de lluitar contra el xovinisme de les seves classes explotadores respectives, tant dels que sota el pretext de combatre per una pàtria més gran volen fer-los instrument de l'opressió nacional, com dels que, sota el pretext de combatre el centralisme unitari, volen fer-los oblidar les diferències de classe.

La lluita pel reconeixement del dret dels pobles a disposar d'ells mateixos només és un dels aspectes de la revolució democràtica en general. L'experiència d'aquests últims mesos ha vingut

a demostrar una vegada més que la burgesia no sols no pot portar a terme aquesta revolució, sinó que a més a més la saboteja conscientment i sistemàtica. En la lluita pel dret de Catalunya a disposar del seu destí, el proletariat espanyol ha d'ocupar una posició d'avantguarda, demostrant a les masses treballadores i a la petita burgesia radical que només la presa del poder per la classe obrera i la instauració de la seva dictadura poden resoldre, com ho ha demostrat l'experiència russa, el problema de les nacionalitats.

Si en aquests moments la classe treballadora de les regions no catalanes feia el joc als elements reaccionaris que sostenen l'unitarisme absorbent i regressiu, que ens ha llegat la monarquia, cometrien el més gran dels crims contra la revolució.

Però tampoc fóra més petit el crim del proletariat català si, oblidant els interessos superiors que l'uneixen amb els treballadors de tota la península, atenués, per poc que fos, la seva lluita irreconciliable de classe per mor de la «unitat nacional» amb la burgesia de Catalunya.

CONTRA EL XOVINISME CATALÀ I L'IMPERIALISME ESPANYOL.
 PEL DRET DE CATALUNYA A DISPOSAR D'ELLA MATEIXA.
 PER LA SOLIDARITAT DE TOTS ELS OBRERS ESPANYOLS, LA
 LLUITA COMUNA CONTRA TOTES LES FORMES D'OPRESSIÓ
 I PER LA REVOLUCIÓ PROLETÀRIA.

Aquestes han de ser les consignes de la classe treballadora.

EL PROBLEMA DE CATALUNYA RESTA EN PEU

LA discussió de l'Estatut de Catalunya a les Corts Constituents ha posat de relleu una vegada més amb particular eloqüència el que hem anat sostenint durant els catorze mesos que portem de República: que la tan venerada revolució del 14 d'abril no fou tal revolució, sinó una escaramussa. Les Constituents (constituents de què?) han degollat la revolució agrària i estan estranyulant les aspiracions de Catalunya. L'Estatut que surti del Parlament no vindrà a consagrar la llibertat de Catalunya, sinó a instituir aquesta «autonomia ben entesa» que els homes més avançats de la monarquia prometien i que mereixia el menyspreu més profund dels catalans.

De les solemnes promeses d'Azaña, no en queda més que això: *promeses*, embolicades en un atapeït fullatge retòric que amagava la ferma decisió de no atorgar, fonamentalment, res. Les Corts Constituents de la República no es diferencien absolutament en res del parlament monàrquic; la mateixa incomprensió del problema, la mateixa resistència empedreïda, el mateix esperit unitarista, absorbent, reaccionari. ¿Quin valor té l'acceptació de l'article 1 de l'Estatut, on es reconeix l'autonomia de Catalunya, si aquesta autonomia manca de contingut, si les Corts comencen per negar-se a reconèixer l'oficialitat de l'idioma català, que constitueix la clau de volta del problema?

Tot el que no sigui reconèixer la sobirania completa, indiscutible, sense limitacions de cap mena, de l'idioma natiu, és escamotejar la solució del problema, adoptar una actitud reaccionària i tirànica contra la qual el proletariat ha de ser el primer d'aixe-

Les Constituents fan en aquest sentit un gran pas enrera, fins i tot en comparació amb l'estat de coses que hi havia a Catalunya abans del cop d'estat del general Primo de Rivera. La Mancomunitat gaudia, des del punt de vista de l'idioma, de més privilegis que els que les Corts republicanes estan disposades actualment a concedir.

Això dona una idea del mesquí abast que tindrà l'Estatut que surti de les Corts.

No se'n podia esperar més, d'un règim l'única preocupació del qual consistia a aconseguir que res canviés fonamentalment i a inspirar, amb això, la confiança de les classes explotadores. Aquestes poden donar-se per satisfetes. Qualsevol intent de convertir en revolució el que només va ser una mascarada és ofegat implacablement.

El que passa amb l'Estatut de Catalunya ha vingut a demostrar, fins i tot als més cecs, que els problemes de la revolució democràtica només poden tenir solució en el terreny extraparlamentari. Sense l'acció directa de les masses no es pot obtenir absolutament res. Una altra fóra la situació si els homes de l'«Esquerra», en lloc de claudicar vergonyosament davant dels representants del poder central tres dies després de la proclamació de la República catalana, s'haguessin mantingut fermament en les seves posicions. Però aquesta actitud pressuposava l'armament general del poble, la solució radical del problema agrari a Catalunya, el desarmament de les forces del govern central, la concessió d'una àmplia llibertat a les organitzacions i de millores efectives per als treballadors. En aquest cas, Catalunya s'hauria convertit en el pati d'armes de la revolució, i el seu exemple hauria tingut una repercussió immediata a tot Espanya. Res ni ningú hauria pogut contenir llavors l'avanç de la revolució democràtica.

La petita burgesia radical de Catalunya va retrocedir; la primera possibilitat d'una acció directa de les masses obreres i camperoles la va aterrir. L'absència d'un partit comunista potent i la política suïcida dels dirigents de la CNT, dòcils instruments a mans de l'Esquerra, facilitaren la retirada de la petita burgesia, aquesta classe sempre indecisa i vacillant que una acció vigorosa del proletariat hauria escombrat del poder en vint-i-quatre hores.

Des d'aquell moment, l'actuació dels homes que regeixen el destí de Catalunya ha estat una sèrie ininterrompuda de vergonyoses claudicacions. En sotmetre el que havia de ser la voluntat infrangible d'un poble al joc de les combinacions parlamentàries, a l'arbitri d'una majoria francament hostil a les aspiracions catalanes, assassinaven la llibertat de Catalunya. Avui, la minoria parlamentària catalana, que, amb la seva actuació, s'ha cobert d'oprobri, no fa res més que recollir els fruits del que ha sembrat.

Les paraules optimistes de l'infeliç d'en Macià (però encara és viu aquest senyor?, no es va morir fa uns anys, potser?) quan diu que Catalunya obtindrà el que vulgui no poden provocar res més que un somriure.

El problema de Catalunya resta enterament en peu. No serà la burgesia qui el resolgui.

ÍNDIX

Andreu Nin: a la recerca d'un nacionalisme socialista .	V
Bibliografia bàsica	LXV
Bibliografia d'Andreu Nin	LXVI
Procedència dels articles inclosos en aquest volum . .	LXVIII

I. *Escrits republicans*

El problema de la cultura	3
Revolta	5
Els ideals polítics a Catalunya	7
Per l'amnistia	10
L'Esquerra Catalana	12
Segueixen les ignomínies	14
Les modernes orientacions de la Pedagogia	16
El carlisme	19
La taca de sang	22
La Democràcia	24
La dignificació de la política	26
De Pedagogia. El «Nou Col·legi Mont d'Or»	33
Els partits polítics espanyols i les solucions autonomistes .	37
L'escola neutra. Dos discursos	40

II. *Escrips socialistes*

Contra la guerra. Mítng de la campanya pacifista . . .	47
Ferran August Bebel	49
Una vergonya	52
El Congrés de Jena. Els socialistes alemanys voten per l'aproximació franco-alemanya i per l'autonomia d'Alsàcia-Lorena	54
Descrèdit d'una tàctica	56
A obrar com a homes	58
El règim es democratitza	60
Russell Wallace	63
Els socialistes finlandesos i Rússia	65
Els republicans (?) de «La Publicidad»	67
La situació de Bulgària	69
Socialisme i Nacionalisme. Consideracions preliminars	71
Socialisme i Nacionalisme. Calma, calma... Amb els nacionalistes, no; amb el nacionalisme, sí	74
Des de Barcelona. La Unió Tramviària	81
Socialisme i Nacionalisme. Eugène Fournière i el problema nacionalista	84
El Partit Socialista davant la crisi republicana. Cal trencar la Conjunció	86
El perquè d'una actitud	89
Una causa de justícia. A tots els homes de cor	92
De la vida obrera. Després de la vaga marítima	94
De la vida obrera. L'organització sindical i els seus directors	97
De la vida obrera. El proletariat i la guerra	100
De la vida obrera. L'Unió General de Treballadors	104
El IV Congrés de la Federació Socialista Catalana. Impressió general	106
De la vida obrera. La guerra del Marroc i la vaga general	108
Els obrers del camp	110
L'Exposició d'indústries elèctriques	112
La U. G. de T.	114

El Socialisme i l'Estat	115
La guerra europea. Caràcter de la lluita. La responsabilitat del poble	117
La guerra europea. Pel triomf de la Triple «Entente»	120
Ortodoxos i heterodoxos	123
Notes i comentaris	126
La campanya pro-amnistia	128
La guerra europea. Espanya i les guerres. Homes públics sense sentit polític. Les declaracions de Lerroux	130
La veu de Costa. Fantasia arbitrària	134
La participació ministerial. Guesde socialista revolucionari i Guesde ministre	139
Europa una i múltiple	145
Catalunya davant la Guerra europea. Una enquesta	147

III. *Les concepcions leninistes*

Consideracions sobre el problema de les nacionalitats	153
La qüestió de les nacionalitats i el moviment revolucionari	159
El marxisme i els moviments nacionalistes	167
Tesi sobre les nacionalitats	178
El proletariat i el problema de Catalunya	186
El problema de Catalunya resta en peu	189